

**TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2004

Kateřina Habrová

Vedoucí bakalářské práce: ak. mal. Svatoslav Krotký
počet stran:51 počet obrázků:46

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Pro **Kateřina Habrová**

Obor **31-22 textilní a oděvní návrhářství**

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 172/1990 Sb. o vysokých školách a ve smyslu studijních předpisů pro bakalářské studium určuje toto zadání bakalářské práce:

Název tématu: **AQUARISTIKA**

Zásady pro vypracování:

1. Studium inspiračních materiálů
2. Výtvarné zpracovávání tématu pomocí grafického vypracování
3. studie textilního tisku
4. návrh textilního tisku pomocí počítače
5. návrhy oděvů se vzory z bodu 4
6. zkoušky materiálů
7. realizace
8. dokumentace
9. závěrečné zhodnocení

Rozsah grafických prací:

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

Malá československá encyklopedie, Academia, Praha 1987 *(1)
Larousse: Umění a lidstvo, Odeon, Praha 1967 *(2)
Josef Wolf: Abeceda národů, Horizont, Praha 1984 *(3)
Lumír Klimeš: Slovník cizích slov, SPN, Praha 1994
Indiánská encyklopedie: Indiáni tří Amerik, Praha 1994
Jaroslav Peprník: Slovník amerikanismů, SPN, Praha 1982
Bohuslav Hlinka, Pavel Radoměský: Peniaze celého světa, Obzor, Bratislava 1983
Slovník: Judaismus, křesťanství, islám; Mladá fronta, Praha 1994
Věra Remešová: Ikonografie a atributy svatých, Zvon, České katolické nakladatelství, Praha 1991

Vedoucí bakalářské práce: ak. mal. Svatoslav Krotký

Konzultant: Jaroslava Váňová

Zadání bakalářské práce: 4. 10. 2003

Termín odevzdání bakalářské práce: 17. 5 2004

Vedoucí katedry
Ing. Renata Štorová, Csc.

Prof. Ing. Jiří Militký
Děkan Fakulty textilní

V Liberci dne 2. 5 2004

ANOTACE - Kolekce Akvaristika zachycuje krásu vodního světa. Leitmotivem bakalářské práce se stalo netradiční ztvárnění rozličných mořských živočichů, jako jsou ryby, raci, šneci, z nichž byl navržen vzor pro tisk na textilní tkaninu. Kolekce je sestavena ze čtyř oděvních modelů a jejich doplňků.

ANNOTATION - Collection Aquaristique reflect the sea beauty of the world. Leitmotiv of my bachelor project is an untraditional artistic realization of the sea animals diversity, for example fishes, lobsters and worms. I have used these sea motives as a dominant element for textile material includes four models and their accessories. The bachelor work contain the entire process of textile printing technology and photodocumentation.

Prohlášení:

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Liberci dne 13. 5 2004

podpis

OBSAH:

1. ÚVOD

2. INSPIRACE

3. LEITMOTIV

3.1 VZNIK ŽIVOTA NA ZEMI

3.2 MIGRACE

3.3 DĚJINY UMĚNÍ

3.4 ASTROLOGIE PODLE STARODÁVNÉ ESOTERICKÉ TRADICE

3.5 VZTAH DRAHÝCH KAMENŮ KE ZNAMENÍ ZVĚROKRUHU

3.6 VODA

4. PŘEHLED KULTU ZVÍŘECÍCH A VODNÍCH MOTIVŮ V PRŮBĚHU LIDSKÝCH DĚJIN DO SOUČASNÉ DOBY

4.1 ČLOVĚK A VODA

4.2 ČLOVĚK A ZVÍŘE

4.3 DOMOV 4. 4 ZÁLIBY A KONÍČKY VE SPOJENÍ S RYBAMI A VODOU

4.5 RYBY A VODA V LITERATUŘE A V HUDBĚ

4.6 POŘEKADLA, PŘÍSLOVÍ A PŘIROVNÁNÍ

4.7 ZEMĚPISNÉ NÁZVY PODLE VODY A RYB

4.8 FILMY

4.9 UMĚNÍ – IKONOGRAFIE

4.10 UMĚNÍ – ARCHITEKTURA, SOCHAŘSTVÍ

5. EKONOMIKA

5.1 MINCE S VODNÍMI A RYBÍMI RELIÉFY

5.2 ZNAKY A SYMBOLY STÁTŮ

6. MÓDA

6.1 PARFUMERIE

7. KULT ZVÍŘAT V UMĚNÍ

7.1 M. C. ESCHER – Maurits Cornelis Escher

8. MATERIÁL A JEHO VLASTNOSTI

8.1 VISKÓZA

8.2 MATERIÁLY OBSAŽENÉ V KOLEKCI

9. VZORY

10. TISK

11. KOLEKCE

12. STŘIHOVÉ ŘEŠENÍ

13. KONSTRUKCE STŘIHU

- 13. 1 Výchozí návrhy střihů pro konečné vypracování
- 13. 2 Pánský oděv - vzor listy
- 13. 3 Dámský oděv – vzor oranžové ryby
- 13. 4 Dámský oděv – Vzor šneci
- 13. 5 Dámský oděv – vzor mušle
- 13.6 Polohování střihů
- 13.7 Oděvní doplněk

14. OBRAZOVÁ DOKUMENTACE

- 14. 1 Návrhy vzorů koncipované pro tisk na tkaninu
- 14. 2 Ukázka díla básnické sbírky Aquaristika

15. ZÁVĚR

13. Konstrukce střihů

13.1 Výchozí návrhy střihů pro konečné vypracování

13.2 Pánský oděv – pánské kalhoty, pánské sako,

Vzor listy

13. 3 Dámský oděv – černé šaty, dámské sako

Vzor oranžové ryby

13. 4 Dámský oděv – šaty,svetr

Vzor šneci

13. 5 Dámský oděv – spodnička, dámský korzet

Vzor mušle

13. 6 Polohování stříhů

13. 7 Oděvní doplňky

14. Obrazová dokumentace

14. 1 Návrhy vzorů koncipované pro tisk na tkaninu

14. 2 Ukázka díla básnické sbírky
AQUARISTIKA
Evy Madrászové

15. ZÁVĚR:

Zpracovávání této bakalářské práce bylo pro mne velkým přínosem a obohacením. Doposud jsem se v praxi nesetkala s využíváním technologie plotterování, umožňující přímý tisk na tkaninu. Možnost navrhnout vzory, natisknout je na zvolený materiál a zároveň z něho sestavit zajímavou kolekci bývá dosti obtížné i pro zkušeného návrháře. Vyzkoušet si tento vývoj zpracování oděvu se stalo pro mne tedy velkou výzvou. Tuto bakalářskou práci jsem tvořila s velkým zájmem a byla to pro mne inspirativní a zároveň radostná zkušenost.

POUŽITÁ LITERATURA

- Malá československá encyklopedie, Academia, Praha 1987 *(1)
Larousse: Umění a lidstvo, Odeon, Praha 1967 *(2)
Josef Wolf: Abeceda národů, Horizont, Praha 1984 *(3)
Lumír Klimeš: Slovník cizích slov, SPN, Praha 1994
Indiánská encyklopedie: Indiáni tří Amerik, Praha 1994
Jaroslav Peprník: Slovník amerikanismů, SPN, Praha 1982
Bohuslav Hlinka, Pavel Radoměský: Peniaze celého světa, Obzor, Bratislava 1983
Slovník: Judaismus, křesťanství, islám; Mladá fronta, Praha 1994
Věra Remešová: Ikonografie a atributy svatých, Zvon, České katolické nakladatelství, Praha 1991

PODĚKOVÁNÍ

Chci poděkovat ak. Mal. Svatoslavu Krotkému za jeho podporu a všem, kteří mi pomáhali při vzniku této práce. Hlavně však rodičům, kteří mě podporovali po celou dobu studia.

1. ÚVOD

Historie módy je pravděpodobně tak stará jako historie oděvu. Od okamžiku, kdy člověk objevil funkčnost oděvu jako ochrany před chladem, vlhkem nebo sluncem, nebylo daleko k přemýšlení o estetické stylizaci oblečení. Oděv je těsně spojen s individualitou člověka. Oděv je nejvíce viditelný symbol, dostatečně výmluvný a vypovídající o myšlenkách jedince.

Móda se svou proměnlivostí, nestálostí a svými překvapeními je příjemným kořením života. Je to koneckonců oblast, kde se může nejvíce a nejbezprostředněji uplatnit naše fantazie.

Móda je obecně přijatý dočasný názor na projevy vnějších kulturních forem, jehož kořeny nespočívají v racionálním přístupu. Mluví-li se o módě, mohlo by se jednat o oblíbený trend v malířství, literatuře nebo ve stylu života, ale jejím nejvlastnějším vyjádřením je oděv.

Ve své bakalářské práci jsem využila oděv a jeho doplňky jako vhodný výrazový prostředek pro dotvoření atmosféry motivy podmořských vzorů.

Celá tato práce je tvořena jako celek, kruh života, od počátku ke konci. Od myšlenky, návrhů vzorů na látky až po kolekci – výrobu hotových modelů.

2. INSPIRACE

Výchozím inspiračním materiálem této bakalářské práce byla Malá básnická sbírka: *Aquaristika*, kterou již dříve ze svých textů sestavila moje přítelkyně Eva Madarászová. Ta mne také před časem vyzvala k tomu, abych si pozorněji přečetla její zcela nový soubor a případně pak tyto jednotlivé básně obohatila svým výtvarným zpracováním.

Dílo mne zaujalo natolik, že jsem jeho texty nejen doprovodila ilustracemi, ale zároveň jsem také hlouběji začala přemýšlet o jejich významu ve spojitosti s mým vnímáním fenoménu vzájemného propojení kosmu, duchovní sféry a reálného života.

Tyto básně jsou dotykem nejen vesmíru, země, života, ale také nehmatatelného vědomí a nevědomí, které se ukrývá hluboko v nás. Často ho nevědomky pocítujeme každý den na přelomu bdění a snění nebo ho můžeme spatřit v kráse a rozmanitosti přírody, která se stává občas tak samozřejmou.

Tajemství života bývá pro nás temnou modrou hlubinou duše, které se snažíme celý pozemský život alespoň zlehka dotknout, a ti z nás, kterým se to částečně podařilo, se nazývají svaté ženy a svatí muži. Překročením omezujících hranic vlastního „já“ se přenášíme do jednoty vesmíru, kde se setkává vše živé. V astrálním světě tedy objevujeme mnohé, co ostatním zůstává skryto. Úplné poznání přichází snad až s otevřením brány smrti.

Dotyk Boha či tajemno vesmíru lze vnímat i na úrovních mikrosvětů a makrosvětů, kdy nacházíme pomocí vědy a jejího výzkumu alespoň nepatrné souvislosti elementárních struktur, a to jak v mikrokosmu – ve spleti buněčných staveb, spočívající v neuvěřitelném objevu rozluštění dvojité šroubovice DNA, tak i v makrokosmu – v mapování meziplanetárního prostoru, které uskutečnily zejména poslední výzkumy na Marsu a na jeho měsíci Europě, nebo také v nedávném odhalení tajemství gravitace černých děr. Takovéto objevy nám napomáhají přiblížit se k poznání vzniku vesmíru a zrození prvních živých organismů na naší planetě a hypoteticky nám dedukují existenci dalších organických mutací až k vývoji lidské bytosti *Homo sapiens*. Tušíme totiž, že naše konání a myšlenky, ba i naše pouhé bytí, jsou závislé na tom, co se odehrávalo na naší planetě jak před třiceti roky, tak i před sty tisíci lety, a také že jsme spojeni neviditelným řetězcem příčin a následků s našimi předky, kteří žili před více než milióny let. Obracíme se do minulosti, abychom pochopili přítomnost a odhalili budoucnost.

Vzhledem k tomu, že naše kořeny spočívají hluboko v minulosti, je zapotřebí se alespoň částečně zmínit o historii vzniku života a o dějinách naší kultury.

3. LEITMOTIV

3.1 VZNIK ŽIVOTA NA ZEMI

Podle jedné z variant rekonstrukce polohy kontinentů v mobilistických představách o kontinentálním driftu vytvářely kontinenty na konci prvohor jediný pevninský obrovský blok, prakontinent Pangeu, obklopený Pantalasou – jednotným praocéánem (Pacifikem). Kontinentálním driftem se posléze rozpadl na: Gondwanu – jižní superkontinent, jenž se dále rozdělil na Jižní Ameriku, Afriku, Austrálii a Antarktidu, a na severní subkontinent – Laurasii, která se rozpadla na Evropu, Asii a Severní Ameriku.

Život vznikl na Zemi asi před 3,5 miliardami let z primitivních praorganismů, předchůdců dnešních mikroorganismů, rostlin a živočichů. Živočichové se vyvinuli ve starohorách nebo prahorách z původních mořských praorganismů a jejich vývoj od nejprimitivnějších forem až ke vzniku člověka trval asi dvě až dvě a půl miliardy let. Výskyt prarýb spadá do období začátku třetihor, v jejich průběhu také došlo k velkému rozvoji měkkýšů, ptáků, hmyzu a savců; na konec terciéru (do pliocénu) klade současná věda začátek vývoje člověka.

3.2 MIGRACE

Cesta za poznáním vzniku a vývoje jednotlivých národů světa začíná zpravidla v nejstarších dochovaných památkách, v legendách, bájích a v mýtech ze samého prahu historie.

Pravlastí člověka, tj. oblastí vzniku a vývoje lidské společnosti a lidského rodu vůbec, nebylo jediné místo na světě, ale nejspíše velké rozlehlé prostory euro-afro-asijského kontinentu. Byly to nesmírné lesostepní a stepní krajiny, které na konci třetihor a na počátku čtvrtohor tvořily téměř souvislá pásma, zasahující do všech tří kontinentů Starého světa. V dobách před jedním až třemi milióny let nelze ovšem předpokládat, že by tato území byla souvisle osídlena početnou lidskou populací. Po celý pravěk až do počátku mladšího paleolitu, více než milión let, se způsob osídlování nezměnil. Ještě před sto tisíci let muselo být osídlení Starého světa velmi řídké, neboť společenský rozvoj a společenské vztahy se měnily nesmírně pomalu.

První lidé neměli stálá sídliště, byli pronásledovatelé lovných zvířat a nemohli si dělat zásoby potravin. Při hledání výhodnějších zdrojů vody a potravy se vydávali podél toků řek a podél pobřeží po územích vzdálených navzájem i několik set kilometrů. Nezanedbávali po sobě žádné trvalejší stopy, a proto nejčastějšími doklady jejich existence jsou kosterní nálezy, kamenné nástroje a kulturní pozůstatky. Podle ojedinělých nálezů se předpokládá, že nejprve byly osídleny náhorní lesostepní plošiny jižní a východní Afriky, Asie a Evropy, dále pobřeží Středomoří a krajiny podél toku velkých řek (Nilu, Gangu, Žluté řeky). Zvláštní oblast zde tvoří jihoasijské ostrovy Jáva, Sumatra a další, kam se pravěcí lidé dostali asi před miliónem let, kdy tyto ostrovy ještě tvořily součást asijské pevniny.

V období posledních sto tisíc let, po výrazných změnách geologických a klimatických, zejména po ústupu ledovců z celé severní poloviny Evropy a Asie, se proces osídlování Země urychloval. Starý svět začala osídlovat pokročilejší pravěká lidská

společnost druhu *Homo sapiens*. Stále hustší a početnější skupiny těchto paleolitických lidí potom vytlačily i poslední neandertálce z jejich, až do té doby téměř nepřístupných sídlišť. Přesto však celý sever Evropy a sever i východ Asie, rozsáhlé oblasti hor lesů a tunder, jakož i pouští zůstávaly neosídleny ještě několik dalších tisíciletí, až skoro do konce paleolitu.

Fylogenetický vývoj člověk byl ukončen přibližně před dvaceti až deseti tisíci let. V té době již existovala tři velká populační centra v Evropě, Asii a v Africe. Mnohem důležitější než tělesné rysy jsou odlišnosti a zvláštnosti etnické, které vznikaly v postupném procesu nerovnoměrného historického, kulturního a sociálního vývoje, a to v závislosti na způsobu výroby a obživy té které etnické skupiny. Kočovní a polokočovní kmeny z asijských stepí vynikaly značnou pohyblivostí a vojenským uměním, a proto snadno pronikaly do asijských a evropských nížin, kde proti nim bylo původní zemědělské a kulturně mnohem vyspělejší obyvatelstvo často bezmocné. A tak v dějinách docházelo k zániku, míšení a splývání různých etnik a vznikaly nové národnosti a národy.

Vyjde-li se z těchto dějinných předpokladů dalšího vývoje člověka a zahrne-li se člověk nejen do rámce zemské biosféry, ale zároveň do vývoje vesmírného, objevuje se zde dalekosáhlá a zcela netušená perspektiva dalšího, téměř neomezeného vzestupu člověka; pokud ovšem člověk zůstane i nadále hodnotou všech hodnot, pokud nedojde k devalvaci této hodnoty a pokud člověk sám bude bez přerušení pokračovat v oné epochální cestě vývoje, objevování a vynalézání, kterou nastoupil na úsvitu lidstva v pravěku a jejíž konec je stále ještě v nedohlednu tisíciletí, a možná i miliónů let v budoucnosti.

Člověk je v podstatě jednotný. Jako každý organismus představuje fyzickou a duševní celistvost v úhrnné jednotě všeho, co ho tvoří. Je schopen pochopit sebe samotného jen v jednotě své osobnosti, svého „já“. V té podobě, která se nabízí jeho zraku, se vesmír jeví jako ustavičné hemžení nesmírného chaosu. Člověk cítí potřebu vyznat se v něm, vnést do něho princip zjednodušení, který je principem jeho vlastního vědomí.

A vzhledem k migraci lidské populace po celém tehdejší kontinentu mělo tedy i umění stejné kořeny tvorby, která se však v průběhu dějin začala lišit, neboť byla ovlivňována územními, kulturními, ekonomickými a historickými aspekty vývoje jednotlivých národů.

3.3 DĚJINY UMĚNÍ

Zde je vhodné citovat definici encyklopedie, a to jak velké spektrum různých uměleckých oborů zahrnuje jen zdánlivě jednoduchý pojem – umění. „Umění je forma společenského vědomí a tvůrčí činnosti člověka reprodukcí skutečnost v uměleckých obrazech, přičemž historicky proměnlivým souborem jednotlivých umění je malířství, sochařství, architektura, užité umění, literatura, hudba, tanec, divadlo, film. Z hlediska těch nejobecnějších charakteristik materiálních prostředků seskupuje teorie umění různé jeho druhy do skupiny umění prostorových (malířství, grafika, sochařství, architektura, umělecká fotografie, design), časových (umění hudební a slovesná) a prostoročasových (tanec, divadlo, filmové a televizní umění).“

„Předmětem umění jsou tedy estetické vztahy člověka ke skutečnosti, jeho specifickým úkolem je estetické osvojování světa. V ohnisku pozornosti umění byl vždy člověk, vzájemné vztahy lidí a jejich život v určitých konkrétních historických podmínkách. Umění je tak úzce spjato s člověkem, že sleduje jeho proměny. Je rovněž jeho obrazem, projevem, ale v jistém smyslu i rozšířením jeho osobnosti. A dějiny umění jsou také nejlepším prostředkem, jak se přiblížit snu, který žene člověka za dokonalostí a porozuměním.“

Ve skutečnosti je však umění základní funkcí člověka, nezbytnou jak pro jednotlivce, tak pro společnost, a to již od nejstaršího období pravěku.“

Nejen tyto filozofické úvahy a snaha o pochopení historických příčin vzniku umění, ale také astrologické předurčení mého bytí znamením horoskopu – Ryb, značně ovlivnilo moje vnímání okolního světa a podnítilo k výslednému výtvarnému řešení: ryby a voda jako leitmotiv mé práce.

3.4 ASTROLOGIE PODLE STARODÁVNÉ ESOTERICKÉ TRADICE

Hluboko v lidech je zakotvena myšlenka, že pohyby planet předznamenávají důležité události na Zemi. Astrální konjunkce, betlémská hvězda, oznámila narození Ježíše Krista, Mesiáše. Tato událost zahájila věk Ryb, a proto první křesťané přijali jako symbol právě rybu.

Říká se, že astrologické znalosti předali před dávnými lety několika mužům starověké civilizace, jež uměly rozluštit řeč planet – sdělení božstev. Všechny astrologické poznatky pocházejí od lemurské a atlantské civilizace. Okultismus dal lidským bytostem uprostřed třetí epochy vládci ohně a vládci Venuše. Ti přišli na Zem a věnovali okultní vědu obyvatelům Lemurie. V té době se od sebe oddělila obě pohlaví, což se stalo někdy před osmnácti milióny let. Teosofové, kteří studují paměť přírody, tuto informaci potvrzují jako realistickou.

Pro symboliku je rozhodující orientace planet a jejich přítomnost v jednotlivých dómeh zvěrokruhu. Chaldejci jako první studovali vztahy mezi planetami a lidmi. Těm, kteří vysvětlovali pohyby planet se říkalo poslové, protože lidem tlumočili boží vůli. Tak vznikla astrologie. Lidé ve starověku rozdělili vesmír na dvanáct částí, které vytvořily základ zvěrokruhu. První zvěrokruh podléhal vládě bohyně Luny. Měsíce přiřadili mateřství a Slunci otcovství, a tak vznikly principy jin a jang nebo nebe a země.

Podle pověsti původně vládla Luna, Luna byla královnou této planety, matkou Země. Tato planeta byla považována za čistě ženskou, spojení země a vody, ale v Egyptě svedl Měsíc boj se Sluncem a Slunce zvítězilo. Faraóni byli tedy považováni za potomky boha Slunce Ra. Řecko tento model poté převzalo a Luna skončila jako bezvýznamná nevěstka. Od té doby všechna náboženství označují ženu za hříšnici včetně té první, Evy. Tento příběh se rozšířil z Babylónu do Egypta, posléze do Řecka, odtud do Říma, z Říma mezi Židy a křesťany, kteří ho pak roznesli do celé Evropy. Evropa ho následně předala Americe. Cesta tohoto příběhu však trvala osm tisíc let.

Kromě planet a jejich postavení ve zvěrokruhu ovlivňují Zemi další čtyři mocné síly, jež vládnu nad znameními a určují naši osobnost a osud. Každému znamení odpovídá jeden živel. Ohnivá znamení jsou Beran, Lev, Střelec, znamení Země přísluší Býku, Panně, Kozorohu, mezi vodní patří Rak, Ryby, Štír a do vzdušných náleží Blíženci, Váhy, Vodnář.

Vodní znamení jsou osobami intuitivními, vnímavými a emocionálními. Vzdušná znamení náležejí intelektuálům. Lidé pod vládou Země jsou pragmatikové, pevně zakotvení na svém místě a s ohnivým znamením zase plní energie, dynamičtí, iniciativní a nadmíru aktivní.

Slunce, Měsíc, planety, čtyři živly a další aspekty zvěrokruhu umožňují astrologům interpretovat vlastnosti přináležející ke každému znamení. Beran je vůdce, zaujímá první místo ve zvěrokruhu, proto je autoritativní. Býci jsou realisté, mají rádi peníze, hudbu, venkov, přírodu a jsou velmi pragmatičtí. Zvíře, které vládne nad Blíženci, je opice: neklidná, zvědavá; a tito jedinci hodně čtou a jsou tedy velmi informovaní. Raci jsou nejcitlivější znamení, bývají nejlepšími otci nebo matkami, ale jsou také ovlivnitelní a žárliví. Lev znamená autoritativní sílu, lidé zrození v tomto znamení vynikají silným ego, jsou kreativní, tvořiví, avšak i pyšní. Panna je elegantní, přísná a pracovitá, prozíravá, vynalézavá, ale perfekcionistka. Váhy jsou znamením lásky, kladou velký důraz na city, estetiku a čísla, jsou však zdrženlivé. Štír je jediné jedovaté zvíře zvěrokruhu; Štíři jsou čarodějové horoskopu, pod tímto znamením se nachází setkání života a smrti, veškerenstva a nicoty, vládnu nad vším, co je skryté a neviděné, a v životě pracují často jako psychologové, lékaři, vědci nebo astrologové. Střelci jsou cestovatelé, dobrodruzi, jsou veselí a spokojení, drží se jich štěstí. Kozoroh je Kristovo znamení, neustále hledá změnu, navíc mu vládne Chronos (čas) a Saturn, a proto tito lidé rádi pokořují překážky a mají v oblibě historii, archeologii a politiku. Vodnáři jsou rebelové, protestují proti panujícímu režimu, ale mají rádi systém, počítače, technologie, jsou vznešení, extrovertní a výborní přátelé. Podle charakteristiky horoskopu zrozenec znamení Ryb chce rozšířit své vědomí a splynout se životem. Ryby jsou otevřenější než zrozenci jiných znamení zvěřetníku, protože mají bezprostřední přístup nejen k nekonečnosti své bytosti, ale i k tajemství materiálního světa. Tak se Ryby cítí přitahovány k věčnosti, metafyzice a k náboženství. Někdy jsou jako doma více ve svých předtuchách a snech než ve skutečném světě. Svou oddaností Bohu, meditaci a také praktikovanou vírou jsou schopny navázat spojení s vesmírnou jednotou. Pokud se jim nepodaří objevit cestu do duchovních a náboženských oblastí a čerpat z nich sílu a životní smysl, mohou se Ryby cítit ztraceny a vydány na milost a nemilost. V praktických věcech jsou Ryby nezdědka dost bezmocné a nešikovné. O to víc je pak bohatší svět jejich snů a fantazií, jež se některé snaží vyjádřit uměleckou tvorbou. Tito jedinci se věnují veškerým druhům umění – hudbě, divadlu; avšak jsou přetížení veškerou energií vyplývající ze zvěrokruhu, a proto potřebují porozumění.

V astrologii neexistuje jen dvanáct typů osobností podle dvanácti znamení, neboť každý z nás je jedinečnou osobností lišící se od ostatních. Znamení, které lidé znají, je pouze konstelace Slunce v okamžiku jejich narození. Astrologická analýza však bere v potaz i další aspekty, například lunární znamení a ascendent. Ovlivňují nás tři prvky, a proto je důležitá kombinace těchto tří znamení: slunečního, které určuje měsíc, kdy jsme se narodili; lunárního znamení, které určuje den, kdy jsme se narodili; a ascendentu, který určuje hodinu, kdy jsme se narodili. Sluneční a lunární znamení propůjčují člověku jeho povahové rysy, avšak zdraví, práci, lásku a štěstí ovlivňuje hodina narození. Postavení ostatních planet v roce narození pak určuje zkušenosti, které jedinec ve svém životě prožije.

Zvěrokruh odráží archetypy, které představují zkušenosti, jimiž si muselo lidstvo ve své historii projít a které se stále opakují. Jsou to univerzální zkušenosti, přítomné ve všech kulturách, ve všech epochách včetně těch nejdávnějších. Tyto archetypy se objevují nejen ve zvěrokruhu, ale i v uměleckých a literárních dílech.

Astrolog by měl ovládat ostatní vědní obory, aby byl schopen poskytnout přesnou interpretaci, měl by tedy znát mytologii, psychologii, filozofii, náboženství, esoterismus a samozřejmě matematiku i astrologii. V astrologickém diagramu lze též vidět i emocionální naladění. Existují totiž superpozice a dominanty, ve kterých si lidé lépe rozumějí, a také tenze, kdy mají pro sebe daleko menší pochopení. Astrologie je založena na reinkarnaci, na astrologickém diagramu jsou minulé životy naznačeny pomocí rozestavení planet. Astrologie je způsob sebepoznávání a astrologický diagram je tedy důsledkem předešlých životů; a protože podle hinduistické teorie žijeme věčně, je potom astrologie prostředkem k poznání úrovně naší věčnosti. Starodávné esoterické teorie – čínská kultura a hinduismus, tvrdí, že simultánní spojení astrálního a mentálního těla s hmotným tělem je možné. Náš vývoj se odehrává v mentálních a astrálních tělech a tato evoluce je také vidět na mapě.

V astrologickém diagramu centrem Sluneční soustavy jsme my, a tím vlastně přiznáváme, že jsme v podstatě bytostmi z kosmu. V astrologii existuje jiná mechanika než vesmírná, ústředním bodem je člověk, a ne Slunce; to znamená, že zde Slunce obíhá kolem člověka a také vesmírná tělesa jako Měsíc, Merkur a další rotují kolem člověka a ne kolem Slunce. Vesmírná mechanika může být viděna v člověku a člověk se může odrážet ve vesmírné mechanice jako v zrcadle, v němž se může znovu poznat a znovu se najít.

Mnoho astrologů tvrdí, že v současné době prožíváme klíčové okamžiky lidstva. Přešli jsme nejen z 20. do 21. století, ale také se nalézáme uprostřed přechodu z věku Ryb do věku Vodnáře. Věk Ryb byl érou Ježíše Krista, symbolem Ježíše Krista byla ryba. Věk Ryb se vyznačoval spiritualitou, transformací, potřebou změny; ale v dnešní době, ve věku Vodnáře, je hlavním rysem doby komunikace. Dnes jsme svědky velkého rozvoje astrologie prostřednictvím médií, a to zvláště proto, že lidé chtějí vědět více. Mnozí astrologové označují dnešní dobu jako počátek významných objevů. Zažíváme změnu éry, přichází věk Vodnáře, věk vzduchu. Zvuk se šíří ve vlnách a stejně tak se kreslí Vodnář, s vlnami, čímž je implicitně naznačováno, že přišla epocha poznávání a rozšiřování informací. Esoterické a okultní nauky – jako astrologie, se volně šíří prostřednictvím počítačových sítí.

V podstatě existují tři druhy poznání: exoterické, které je viditelné a o němž mluvíme každý den, mezoterické je napůl skryté, jsou to například záležitosti, které si povědí dva lidé mezi sebou, a esoterické, které znají jen zasvěcení. Astrologové se nedokázali shodnout na přesném datu změny obou ér, ale souhlasí s tím, že se nacházíme v přechodném období. Na nebi dochází ke dvěma pohybům: Země dělá podobné pohyby jako káča a vytváří velký kužel, jehož vrchol v současné době

přechází z konstelace Ryb do konstelace Vodnáře. Pohyb vrcholu tohoto kužele v jednom znamení trvá přibližně 2160 let a přechodné období asi 300 let. Přesně se však tato hranice stanovit nedá. V současnosti se tedy nacházíme v přechodu z věku Ryb do věku Vodnáře. Jelikož je věk Vodnáře vzdušným znamením, víme, že věk Vodnáře se začal přibližovat v okamžiku, kdy se lidé naučili létat a komunikovat. Vše probíhá v určitých cyklech: určitý život, stadium skončí, aby je nahradilo něco jiného. Končí jedna éra, jedna epocha, jeden cyklus. Změnu éry naznačují i některé symboly: ryba je symbolem křesťanství, kdy docházelo k velkému rozvoji mysticismu, ve středověku se proto velmi rozvinula mystika a náboženství. Kristus odpovídá věku Ryb; byl to muž, který se oblékal skromně a hovořil o lásce, o rovnosti, o spojení s Bohem, o potřebě se přiblížit k Bohu a žít s ním v souladu. To je klasická charakteristika Ryb. Kristus mluvil také o obětování se, což však bylo nesprávně pochopeno; v jeho pojetí obětovat se znamenalo vydat ze sebe to nejlepší. Lidská interpretace však tomu dala jiný, horší smysl – nutnost utrpení. Nyní vstupujeme do věku Vodnáře, ale stále nás ovlivňuje věk Ryb.

Věk Vodnáře je věkem spojení, bratrství; rozhodující bude jednota, láska, ne romantická, ale univerzální, a proto se symbolem dneška namísto Krista, jako jedinečné postavy, stane spojení andělů. Věk Ryb byl érou vody, emocionální dobou a katolická církev byla její hlavní hrdinkou. Avšak Vodnár je vzdušné znamení, to znamená, že lidstvo se stejně jako plod postupně vymaňuje z vody, z prostředí Ryb, a dostává se na vzduch, kde volně dýchá, ale je samo. Už o něj nikdo nepečuje a záleží jenom na něm, aby se vyvinulo v to, co je mu osudem určeno, ve skutečnou lidskou bytost. Dnes se totiž charakterizujeme jako muži a ženy, ne jako lidské bytosti; a abychom se v ně proměnili, k tomu vede pouze jedna cesta – přes lásku k bližnímu. Když hovoříme o věku Vodnáře, mluvíme o rovnocennosti, o bratrství, o svobodné lásce, o humanitarismu. Stojíme na začátku éry osvobození se z podrobení a z neužitečných pout. Tento věk, který bude trvat dalších 2000 let, se bude nastolovat postupně: nejprve se bude projevovat jako osvobození, ale později se promění v poznání skutečného významu svobody. Astrologové se domnívají, že za tisíc let bude věk Vodnáře epochou naprosté svobody.

3. 5 VZTAH DRAHÝCH KAMENŮ KE ZNAMENÍ ZVĚROKRUHU

Jednotlivá znamení zvěrokruhu znázorňují jedinečnou a nenahraditelnou součást ve vesmírném tanci energií, která odráží nejdůležitější vlastnosti, záliby a životní zkušenosti lidí, zrozených pod vlivem určitého znamení. V každém z nich se skrývá zvláštní oblast úkolů a individuální cesta k dosažení vnitřního klidu i vnějšího naplnění a dokonalosti.

Drahé kameny jsou „stvoření“ z říše hmoty, jež svými vibracemi navozují bezprostřední vztah ke znamení zodiaku, k planetám našeho skutečného systému a mohou tak naší duši předávat poselství hvězd.

Už v pradávných dobách odhalil člověk spojení mezi drahokamy a planetami. Ve třípytivém lesku byly považovány za posly kosmických sil, představovaných rozličnými znameními a příslušnými planetami. Jedno z nejstarších svědectví o magickém užívání drahých kamenů pochází od Sumerů ze čtvrtého tisíciletí před Kristem, a to včetně vědomostí o jejich léčebných účincích. Litoterapie, léčba drahými kameny, se nyní stává uznávanou léčebnou metodou. Drahé kameny nás nejen ovlivňují svou

energií, ale také reagují na naše myšlenky a pocity. Vibrace určitých drahých kamenů odpovídají rozličným vlastnostem určitého znamení a mohou tak na ně působit podpůrným a posilujícím způsobem. Některé kameny mají přitom funkci doplňkovou nebo vyrovnávací, jiné zase umožňují realizaci světských cílů a další naopak usnadňují duševní rozvoj.

Ve všech známých rozvinutých kulturách byly drahé kameny ceněny nejen pro jejich krásu, ale především pro jejich tajemné účinky. Lidé je milovali a uctívali jako boží posly, viděli v nich účinnou ochranu před nemocí a používali je ke zušlechťování těla i mysli a k naplnění vědomí silou, láskou a moudrostí.

Pokud se jen trochu více budeme zabývat drahými kameny a jestliže zároveň necháme na sebe působit jejich krásu, lesk a čisté barvy, budeme jimi určitě fascinováni.

Velmi významnou roli u drahých kamenů hraje jejich barva: červená znamená pohyb, životní sílu, energii. Je to barva krve; červená oživuje a vyvíjí činnost, výkonnost, teplo, sílu a odvahu.

Oranžová barva udržuje v pohybu životní energie a může odstranit příliš těsné emocionální struktury. Tato barva probouzí radost ze smyslových požitků.

Žlutá zase zprostředkovává lehkost, radost a veselé uvolnění, přičemž její vibrace nás zároveň otevírají životu.

Zlatá barva nám dárce pocit bohatství, lesku a tepla.

Zelená je barvou přírody, léčí a obnovuje, současně dává pocit vyrovnanosti a míru.

Tmavě růžová znamená mírnost, něhu a vyšší city v lásce.

Světle modrá barva připomíná nekonečnost nebe, vyjasňuje a rozšiřuje duši i ducha, vyjadřuje pocit svobody.

Modrá je barvou spolehlivosti a hloubky. Do našeho těkavého ducha vnáší klid a schopnost soustředit se na podstatné a hluboké poznání.

Fialová znamená hlubokou přeměnu a duševní růst.

Bezbarvá bílá symbolizuje čistotu a nejvyšší dokonalost. Stejně tak, jako obsahuje všechny barvy, může podobně též v nás sjednotit rozmanitost života ve všudypřítomnou, nadřazenou jednotu.

Černá barva nám napomáhá neztratit sebe samé v neklidu světa, učí nás analyzovat vlastní nitro.

Hnědá je barvou země, dává všem pocit zakořenění a vytrvalosti v životě.

Takováto rozmanitost barev je neskutečným kouzlem přírody, ale i rozličnost fauny a flóry je velmi inspirativní a zajímavá. Oba tyto motivy jsou přitom využity i v této bakalářské práci. Snad zářivé tóny v kolekci mohou při svitu slunce připomínat odlesky některých druhů drahokamů.

Nejčastěji využívanými drahými kameny těch, kteří jsou narozeni ve znamení Berana, jsou: hematit, rudý jaspis, rudý karneol, rudý opál, granát, ametyst, rubín a rudý turmalín.

Ke znamení Býka náleží: achát, avanturín, hnědožlutý citrín, mechový achát, hnědočervený korál, malachit, růženín, chryzokol, safír a smaragd.

Pro Blížence jsou typické: žlutý karneol, tygří oko, jantar, citrín, zlatý topas, mechový achát, bílomodý chalcedon, akvamarín a křišťál.

Znamení Raka má následující: jaspis, avanturín, korál, jadeit, karneol, bílý chalcedon, opál, adulár, smaragd a perly.

Pro Lvy jsou charakteristické: jantar, tygří oko, granát, citrín, zlatý topas, rubín, křišťál a diamant.

Panny mají: jaspis, tygří oko, sodalit, karneol, jantar, citrín, lazurit, ametyst a modrý safír.

Ke znamení Vah patří: chryzokol, jaspis, růžový korál, jadeit, růženín, perla, akvamarín, růžový turmalín, modrý safír, asterický safír a kunzit.

U Štíra to jsou: hematit, rudý jaspis, malachit, achát, obsidián, granát, černý opál, ametyst, rudý turmalín, černý turmalín a rubín.

Střelcům přináležejí: sodalit, chryzokol, zelený avanturín, chalcedon, obsidián, ametyst, opál, lazurit, modrý topas a tmavomodrý safír.

Pro znamení Kozoroha je to: jaspis, adulár, obsidián, černá perla, zelený a černý turmalín, záhněda, křišťál a diamant.

K Vodnářům patří: tyrkys, chryzokol, opál, modrý topas, akvamarín, světle modrý fluorit a světle modrý safír.

Znamení Ryb má: korál, tyrkys, jadeit, adulár, perlu, opál, fialový fluorit, akvamarín, modrý safír, ametyst a kunzit.

3. 6 VODA

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, rybí a vodní předurčení, vodní znamení Ryb se základním elementem vodou, mne přivedlo k použití motivů vody a vodních živočichů v mé práci, a proto je také důležité zmínit se o vodě a její nenahraditelnosti v nekonečném vesmíru.

Prvotním a nejdůležitějším zdrojem pro vznik živých organismů na jakékoliv planetě je voda.

Na Zemi se přitom vyskytuje v různých skupenstvích – jako vodní pára v atmosféře, v kapalném stavu jako voda a v tuhém stavu ve formě ledu. Převážná většina vody na světě je mořská, pokrývá dvě třetiny zemského povrchu, které tvoří 1,47 miliardy km³ vody (asi 97 procent se nachází v oceánech, což je asi 71 procent zemského povrchu). Ve srovnání s tím sladkovodní jezera a řeky pokrývají jen velmi malou plochu.

V oceánech dochází neustále působením slunečního záření k vypařování. Vodní pára stoupá vzdušnými proudy, část se jí sráží a jako déšť se vrací zpět do oceánů, část přenáší cirkulující atmosféra i nad pevninu, kde pak dochází k srážkám v podobě deště a sněhu. Srážková voda se vsakuje do půdy, kde je vstřebávána rostlinami, dále pak prosakuje do podložních hornin, čímž se potom vytváří podzemní voda. Nevsáknutý díl stéká po zemském povrchu jako dešťový ron, který se shromažďuje do stružek, plyne do toků a řek, které se opět vlévají zpět do moří a oceánů. Koloběh těchto transformací nazýváme hydrologickým neboli vodním cyklem.

Voda samotná není jen jedinou podstatnou podmínkou k udržení křehkého života, je k němu zapotřebí také kyslíku, rovněž i slunečního světla, tepla a mnoha dalších činitelů. Bez vody by však organismy nemohly existovat, nepřijímaly by potravu, nerostly by.

Napomáhá také vzniku atmosféry, která je druhým pilířem života. Když Země začala vytvářet pevnou kůru, uvolňovaly se plyny – jako oxid uhličitý, dusík, a společně s vodní párou vytvořily atmosféru. Mnohem později, zásluhou zelených rostlin, se objevil v atmosféře kyslík, který se z nich uvolňoval jako produkt slučování vody a oxidu uhličitého.

Ačkoliv oxid uhličitý, vodní pára a ozón tvoří jen malé složky atmosféry, plní životně důležité funkce. Pohlcují ultrafialové sluneční i zemské záření a takto potlačují teplotní extrémy. Pouze v tomto důsledku je možný vývoj života.

Voda neposkytuje jen jediný rozměr potřeby, ale rovněž nám mnohdy přináší harmonii, klid duše, očistu a také inspiraci.

Kdo z nás neseděl na břehu moře či jezera, nesledoval šplouchající vodu, odlesky měsíce, hvězd a tajemný šum lesa? Vždyť toto kouzlo přírody bortí i nejtvrďší skály a ledovce.

Voda je tajemství, odraz vesmíru, voda je vesmír!

Vyslovíme-li slovo vesmír, vybaví se nám pocit vlastní nedokonalosti, a to díky jeho častým přívlastkům: nekonečný, tajemný a nepochopitelný.

Voda je kolébkou života, prostředím, v němž všechny životní pochody dodnes probíhají, a hlavní složkou všech živých organismů. Jsem fascinována nekonečnou rozmanitostí vodní říše, její tajemnou hlubinou, svébytnou individualitou a funkčností jejího řádu.

4. PŘEHLED KULTU ZVÍŘECÍCH A VODNÍCH MOTIVŮ V PRŮBĚHU LIDSKÝCH DĚJIN DO SOUČASNÉ DOBY

4.1 ČLOVĚK A VODA

Lidé ve všech historických obdobích využívali vodu jak k užítku, k vlastní spotřebě vody, k očištným a lázeňským koupelím, tak i k potěšení. V zahradních královstvích se vždy spojovala užitečnost a krása.

Tento trend platí dodnes. Vodní plochy jsou využívány jak pro rekreaci – koupání v přehradních nádržích, řekách, v jezerech, na koupalištích, v akvaparcích, tak také pro provozování vodních sportů a kromě toho i ve městech pro zpestření jednolité šedi měst ve formě vodotrysků a kašen.

4.2 ČLOVĚK A ZVÍŘE

Soužití lidí se zvířaty se projevuje oboustranně prospěšně. Člověk se o ně stará a poskytuje jim potravu a ti mu na oplátku projevují svou přízeň. Navíc mu mohou sloužit i tím, že na něj přenášejí svou léčivou sílu. Když například hladíme kočky, jejich předení působí zklidňujícím pocitem. Také při léčbě handicapovaných lidí se často používají koně na hipoterapii nebo dokonce i delfíni pro kontakt s postiženými dětmi při jejich léčení pobytem v mořské vodě.

Abychom dokonaleji poznali svět obyvatel moře, zřizují se různá oceánografická muzea, mořská akvária a pro seznámení se s neznámými druhy divokých či vzácných zvířat moderní zoologické zahrady a safari parky.

4.3 DOMOV

Záliba ve zvířatech se projevuje často přímo i v našich domácnostech, a to umělým chovem zvířat. Vytváříme malé příbytky pro tyto své domácí mazlíčky, jako jsou akvária, terária, boudy, klece, abychom se jim mohli lépe věnovat a zároveň poznávat

jejich život. Hadi, pavouci, psi, kočky, myši, křečci, morčata a ptáci tak s námi sdílejí náš domov.

Také výzdoba pokojů, jako jsou obrazy, plakáty, kalendáře s motivy ryb nebo zvířat, bývá typickou součástí leckteré domácnosti. Starožitný nábytek nese také stopy zvířecích předloh: nohy židlí a stolů bývaly zakončené zdobením ve tvaru hlav různých zvířat; staré tapisérie a koberce, zvláště afghánské zobrazovaly množství cizokrajných zvířat – buďto samotných nebo i s krajinou, kde vyskytovaly. Moderní nábytek se připomíná také – vodní postele jsou v současné době oblíbenou a pohodlnou součástí ložnic.

Vodní i rybí motivy často nalezneme nejen v kuchyních a koupelnách na kachličkách; dokonce i záchodová sedátka svým potiskem zobrazují vodu, delfíny, ryby nebo mořskou flóru.

4. 4 ZÁLIBY A KONÍČKY VE SPOJENÍ S RYBAMI A VODOU

Provozování koníčků mnoha lidí je spojené s vodou nebo přímo s rybami, ať již se jedná o rybaření nebo muškaření, či profesionální výlov rybníků.

Při show v akvaparcích cvičitelé předvádějí jízdu na delfínech a dovedné kousky ukazují kosatky, tučňáci a tuleni.

Na vodě se pořádají závody veslic, kajaků, sjezdy divoké vody, jízdy na raftech, surfování; ve vodě se koná potápění, plavání, skoky do vody, vodní pólo; organizují se projíždky na parnicích nebo i na vorech. Oblíbené závody dračích člunů se jezdí v současné době již ve čtyřiceti zemích světa, hlavně však v Číně a na Jávě.

4. 5 RYBY A VODA V LITERATUŘE A V HUDBĚ

Kniha knih, Bible, je plná jak podobenství, tak příběhů týkajících se zvířat a ryb, zvláště Starý zákon: Adam, Eva a had, symbol pokušení; Noemova archa, dočasné obydlí při potopě pro dva zástupce jednoho druhu živočišné říše; Ježíš nakrmil hladové u Galilejského jezera, když zmnožil dvě ryby a pět chlebů v košíku; Jonáše spolkla „velká ryba“.

Jelikož první následovníci Ježíše byli rybáři, byla později jejich evangelizační práce přirovnávána k „rybářům lidí“. Také kněz při křtu pronáší větu: „Děkujeme Ti, Otče, za vodu, kterou křtíme.“

Hlavně to však byli umělci, kteří se nechali ve svých dílech inspirovat drsnou krásou moře, poklidnou hladinou rybníků či mihotavým půvabem řek.

V literatuře pro dospělé nalezneme mnoho titulů s těmito náměty, z nichž nejproslulejší je román Ernesta Hemingwaye Stařec a moře, od českého autora Oty Pavla jsou snad nejznámější Zlatí úhoři, které do filmové podoby ztvárnil Karel Kachyňa.

Pokud se týká básnických sbírek, byl to chilský básník Pablo Neruda, jenž byl ve svých dílech inspirován fascinací věčného rytmu oceánu.

V pohádkách pro děti, zvláště v severských, z nichž určitě nejkrásnější je dílo od Knuta Rasmussena Grónské mýty a pověsti, se vyskytuje ohromné množství jak realistických, tak i mytických příběhů ze zvířecí říše, převážně o mořské fauně. Film i pohádka O rybáři a rybce se hlavně proslavily díky přednesu Jana Wericha.

Motiv vody se objevuje i v hudebních dílech, například: Vodní hudba (G. Händel), Má vlast (B. Smetana), Otvírání studánek (B. Martinů); česká hymna, Labutí jezero (P. I.

Čajkovskij), Na Dněpru (S. Prokofjev); a také ve zlidovělých písních Lorelei, Niagara nebo ve chvalozpěvech na životodárnou řeku Gangu. Dokonce i jedna hudební skupina se pojmenovala podle vody – Aqua.

4.6 POŘEKADLA, PŘÍSLOVÍ A PŘIROVNÁNÍ

V sémantice se konkrétně vyskytují následující přísloví, která mají spojitost buďto s rybami: host i ryba třetí den zapáchá, ryba páchne od hlavy; nebo s vodou: tichá voda břehy mele, kapka prohlubuje kámen (gutta cavat lapidem), po nás potopa.

Sousloví, která bývají používána jako srovnání lidských ctností i nectností v souvislosti s typickými vlastnostmi, přisuzovanými zvířatům, jsou přirovnání. A ta, týkající se ryb, jsou: cítit se jako ryba ve vodě, jako ryba na suchu, být zdravý jako ryba, být hbitý jako štika, slizký (hladký, kluzký) jako úhoř, není to ryba ani rak.

Dále existují také metaforická přirovnání ve vztahu s vodou, a to: čas plyne jako voda, honit vodu, teče mu voda do bot, hrmout se jako velká voda, z jedné vody na čisto, zmizet jako by se za někým zavřela voda, čeřit stojaté vody, zmizet jako pára nad hrncem, růst jako z vody, dělat vlny, čeřit vodu, kalit vodu, zmizet jako by se voda za někým zavřela, spát jako by ho do vody hodil, lovit v kalných vodách, psát do vody, bouře ve sklenici vody, stojaté vody, vodní květ; nebo s ledem: být chladný jako led; a s deštěm: dostat se z deště pod okap, déšť kulí, déšť popele; i s rosou: být čerstvý jako ranní rosa, průzračný jako kapka rosy; případně s párou: jet plnou parou.

4.7 ZEMĚPISNÉ NÁZVY PODLE VODY A RYB

I v zeměpisných názvech nalezneme mnoho příkladů pojmenování, které má svůj původ v zoolatrii. Názvy podle vody a ryb: řek – Rybí řeka, Saskatchewan (Rychle tekoucí řeka), Velká velryba (Kanada), Rybník (Polsko); měst – Místo vhodné pro rybolov (název hlavního města samostatného státu Inuitů v Kanadě), Rybany (SR), Rybitví (ČR), Rybnica (Moldávie), Rybinsk (Rusko), Saskatchewan (Rychle tekoucí řeka), Rio de Janeiro (rio – řeka), Piña del Mar (mar – moře); území: Velrybí hřbet (podmořský útvar u Afriky), Rybářský poloostrov (Rusko), Aquada (portugalská pevnost), Aqua de Dios (Kolumbie), Manhattan (Ostrovní kopec), Ontario (Velké tělo vody).

4.8 FILMY

O sladkovodní i mořské fauně a flóře podávají svědectví naučné filmy, díla režisérů D. Attenborougha: Živá planeta, Život na zemi, Život v mraznici a J.-Y. Cousteaua: Svět ticha, Vraký.

Z filmů zábavných i animované je možné uvést například tyto:

Vodní svět (režie: Reynolds), Řeka (režie: Renoir), Řeka a smrt (režie: Buñuel), Most přes řeku Kwai (režie: Lean), Řeka (režie: Rovenský), Jezerní království (režie: Vorlíček), Obchodník s deštěm (režie: Anthony), Vyvolávač deště (režie: Coppola), Před deštěm (režie: Mančevski), Chladná voda (režie: Assayas), Ledová bouře (režie: Lee); animované: Sněhová královna.

Ryby a kosatky (kytovci) se vyskytují ve filmech: Čelisti, Zachraňte Willyho (režie: Wincer), Bílá velryba (režie: Huston); a z animovaných jsou to například Nemo nebo Svatba v korálovém moři (studio Bratři v triku).

Zvířat i vody se využívá v reklamě k propagaci určitých výrobků nebo v době přestávek mezi programy (Animal Planet, Spectrum) v televizním vysílání i pro reklamu podniků

či společností a pro loga firem, jako je: francouzská letecká společnost, která má ve znaku mořského koníka.

Podniky nesou také názvy související s rybami či s vodou, jako příklad mohou sloužit restaurace v Brně: U zlaté rybky, U štiky, Amur, U raka, U zelené žáby, U hada; Svitava, Přístav, Laguna, Sokolské koupaliště, Lázně Zábřovice, Maják, Kormidlo, U kašny, Kadlcův mlýn.

4.9 UMĚNÍ – IKONOGRAFIE

Zvěrné a vodní motivy, alegorie, atributy a symboly

Do současné doby se nám dochovaly památky na všechna náboženství a kultury, která používala symboly zvířat, a to jednak v literatuře – v legendách, bájích, mytologiích, a rovněž v malířství, sochařství a architektuře.

Slovo zvíře, latinsky animal (živočich, tvor) má přitom společný základ i s latinským slovesem animo (oživovat, vdechnout život, obdarovat duchem).

Zoomorfismus

V zoomorfismu jsou připisovány zvířecí rysy reálným či fantastickým objektům a zobrazovány nadpřirozené síly a bohové ve zvířecí podobě. Zoomorfismus animistických a teistických představ je spjatý s totemismem. V náboženské teorii je zoomorfismus označován jako zoolatrie neboli animalismus, náboženský kult uctívání zvířat.

Zoolatrie neboli animalismus je náboženský kult uctívání zvířat, vycházející z loveckého kultu založeného na víře ve znovuzrození zvířat po jejich smrti, z obřadů zaměřených na rozmnožení zvířat a zejména z totemismu, pokládajícího zvířata za rodové a kmenové předky.

Antropomorfní božstva

V antropomorfismu se jednalo jak o přenášení vlastností a charakteristik lidské psychiky na předměty neživé přírody, nebeská tělesa, živé nebo mytologické bytosti, tak i o tendenci vykládat skutečnost analogií s člověkem, jeho prožíváním a jednáním.

Antropomorfie znamená zjednodušené zobrazení lidské podoby na různých předmětech: na kultovních kamenech, jako jsou stély, nádoby, spony, přívěsky. Zoomorfismus je též spjatý s totemismem. V náboženské teorii bývá označován jako zoolatrie.

Mytologie, posvátná a totemová zvířata

Bájesloví odráží fantastické představy lidí, jednak ve formě výtvarných děl, mytografických textů či cestopisných zpráv.

V temné prehistorii musel podle Ericha von Dänikena existovat míšenec člověka a zvířete, neboť staré knihy podávají zprávy o těchto obojetných bytostech, které žily jako chrámová zvířata. Tajemné texty narážejí na existenci smíšených bytostí, jako jsou býci s lidskou hlavou, mořské panny, lidé-štíři, kentaurové, ptačí lidé, vícehlavé příšery. Herodot (490–425 př.n.l.) se zmiňuje o podivných černých holubicích, které byly „samičkami člověkozvířete“, a o lidech, sídlících v ústí perské řeky Araxes, kteří se pářili s rybami a vypadali jako „rybí lidé“, pokrytí šupinami. V indických védách se mluví o ženách, které běhaly po rukou, v eposu o Gilgamešovi se říká, že Enkidu musel být oddělen od zvířat, v řecké mytologii znásilnili ženy z rodu Lapithů kentaury, polozvířecí bytosti s koňským zadkem a lidskou horní částí těla i obludný Mínótauros měl dvě podoby, buďto člověka s býčí hlavou, nebo býka s lidským tělem. Platon ve svém díle

píše, že původně existovalo vedle mužského a ženského ještě třetí pohlaví: tento člověk měl čtyři ruce a čtyři nohy; tito lidé měli velkou sílu a chtěli dobýt nebesa a svrhnout bohy. Tacitus líčí zase orgie, při nichž se smilnilo za účasti lidských zvířat, Herodot se zmiňuje, jak se býk spojil jednou ženou, egyptští svatí memfidští býci Apisové byli pro svou plodnost mumifikováni v sarkofázích, božského Pana zobrazovali antičtí umělci s kozlímá nohama a kozlí hlavou, židovský talmud vypráví o tom, že had obtěžkal ženu. Tato představa inspirovala již mnoho umělců: na střepech, nalezených v sumerském Nippuru, je zobrazena žena s velkým poprsím a hadím ocasem, obdobně vypadají i řecké Sirény.

Různá zvířata ztělesňovala ducha tvořivých božstev, a to nejen v pradávných mytologiích (želva nesla tíhu celé zeměkoule, u Indiánů Arapahů symbolizovala vznik světa), ale také v mytických představách různých národů: jejich výskyt je především hojně zaznamenán zvláště v egyptské mytologii a v řeckých bájích, kde se bohové často převtělovali ve zvířata, aby se mohli pohybovat nepoznání mezi smrtelníky. Nejvyšší řecký bůh Zeus se zamiloval do překrásné dcery argejského krále Danaé, s níž si přál mít syna, ale otec ji ukryl před zraky všech mužů hluboko pod zem. Zeus se tedy musel proměnit ve zlatý déšť, aby k ní pronikl spárami jejího podzemního vězení. Jejich syn Perseus zase musel dokazovat svůj božský původ tím, že byl donucen přinést na důkaz toho hlavu Medúsy, nestvůry s rozšklebenými ústy, ošklivými zuby a syčícími zmijemi místo vlasů, která budila takovou hrůzu, že člověk při pohledu na ni zkameněl. Zeus byl také únoscem Európy, dcery sídonského krále; v podobě zlatého býka se s ní vrhl do mořských vln, kde mu cestu rozrážel mořský vůz boha Poseidóna a kolem pluly mořské bohyně Néreovny. Rychlostí delfína Európu unesl na Krétu, kde se později stala ženou tamního krále. Po jeho smrti se jí dostalo božských poct a byl po ní pojmenován i světadíl. Mýtus o únosu Európy lákal mnoho umělců: z antických obrazů je nejzachovalejší nástěnná malba Únos Európy v Pompejích z prvních let našeho letopočtu. Z děl renesančních umělců patří mezi nejznámější Únos Európy od Tiziana a Paola Veronese, z barokových pak od Clauda Lorraina, z rokokových od Françoise Bouchera a snad nejlepší pochází od Rembrandta.

V různých mytologiích se vyskytují několikeré podoby uctívaných zvířat: buďto to jsou přímo bohové, vyskytující se sami o sobě ve své podobě, dále pak existují v převtělení jako „služebníci“ či „ztělesnění“ některého vyššího boha, a nakonec jsou to samotná posvátná zvířata.

Leviatan (hebrejsky) je mytický mořský netvor představovaný obrovským hadem, drakem nebo krokodýlem. Podle biblických legend je personifikací Hospodinova protivníka, který má být zničen. V jiných souvislostech je reliktem chaotického pravěku, předcházejícího božímu stvoření. V pojetí Nového zákona je personifikací Antikrista.

Gryf, noh je mytické zvíře, tvořené z části těl různých živočichů; v egyptské mytologii byl démonem ochrany a msty s tělem lva, okem člověka, zobákem sokola, supími křídly, beraními rohy, ploutvemi místo uší a hadem místo ocasu, s hlavou zdobenou dvěma vysokými pštrosími pery; v řecké mytologii byl zobrazován jako lev s orlí hlavou a křídly. Egyptané ho pokládali za nejsilnější ze zvířat. Představa bytostí podobných gryfu je častá v zemích Blízkého východu. Vedle náboženských (kultovních) významů má též význam dekorativní a symbolický: v křesťanství byl jedním ze symbolů vzkříšení.

Fénix je mytický pták, který se ve stáří spaluje, a potom povstává z popela k novému životu. Jeho kult přešel z Egypta do chrámů a na náhrobky křesťanů, kde si zachoval svůj původní význam jako symbol zmrtvýchvstání a věčného života dodnes.

Sfinga, sphinx – ve starověkém umění fantastický tvor z prvků býka, orla a lva; ve staroegyptském umění monumentální socha s tělem lva a hlavou panovníka nebo berana či jestřába (nejvýznamnější Raachefova sfinga u jeho pyramidy); v umění Předního východu socha býka s mužskou hlavou a orlími křídly. Do řeckého výtvarného umění byla sfinga převzata z Egypta prostřednictvím Sýrie. V 7. století př.n.l. se objevuje sfinga jako oblíbený motiv bez obsahového významu zvláště v řecké keramice, později jako akrotérion i v architektuře. V římské době byla sfinga oblíbeným dekoračním motivem, například na nábytku.

Had je kultovním zvířetem mnoha národů. U indiánských skupin bývá spojován s vodou, deštěm a zlomyslnými vodními duchy. Nejuctívanější je chřestýš, praotec hadů. Hopiové tančí hadí tance, jež jsou prosbou za déšť. Spojením symbolu deště a větru, tedy hada a ptáka quetzala, vzniklo slavné a mocné božstvo Střední a Severní Ameriky – Opeřený had Quetzalcóatl.

V egyptské mytologii byl had uctíván pod různými jmény a zosobňoval různé bohy. Hrál přitom významnou úlohu, jež odrážela rozporný vztah, který k němu měli lidé: strach z jeho uštknutí, obdiv k jeho mrštnosti, odpor k jeho slizkému tělu, údiv nad jeho schopností svléknout ze sebe kůži, a tím se údajně omladit. Byl pokládán za chthonické, ze země vzešlé božstvo a jeho podobu tak dostávala různá prabožstva; zároveň však i za božstvo plodivé síly země, jeho podobu získala bohyně úrodnosti Reneuta. Had, démon Apop (řecky Apópis), byl nepřítelem boha slunce Rea. Toto ztělesnění nepřátelských sil a překážek, které ohrožovaly plavbu „sluneční lodi“, je slovem i obrazem doloženo z dob Nové říše, ale v představách Egyptanů bezpochyby existoval již dříve. Kobra Ureus byla symbolem faraónů v Egyptě, kde se často vyskytovala na sarkofázích, sochách, malbách, jakož i na mozaikách.

Had Urovoros, zakousnutý do vlastního ocasu, symbolizoval ve starověku alchymii a její krédo (jedno je všechno; bylo vpisováno dovnitř obrazce).

V křesťanském náboženství však bývá zobrazován had jako negativní symbol démonů, pokušení atd.

V mayské kultuře byl had symbolem země, v této podobě existuje téměř ve všech kulturách.

Posvátným zvířetem byl had i v Indii, a to pro řeku Gangu, která sama je posvátnou řekou a podle Indů je darem od bohů.

V Číně je vládcem všech vod drak; také existuje jeho alternativa: vodní drak. Drak se stal národním symbolem, neboť je prapředkem Číňanů. Ti věří, že pocházejí z draka, proto tančí i dračí tance. Matka draků je i matkou všech Číňanů, kteří stavějí i posvátné stavby – totemy draka.

Ropucha, jako symbol deště, se objevuje na stélách na Tichomořských ostrovech.

S krokodýlí hlavou a lvím a hroším tělem se egyptská Amemait, doslovně „Velká požíračka“, zúčastňovala obřadu „vážení srdce“ při posledním soudu zemřelého před bohem Usirisem. Toto vyobrazení hybridní nestvůry se nachází téměř ve všech ilustrovaných exemplářích Knihy mrtvých.

Ryby: Indiáni věří, že ryby jsou také obdařeny rozumem tak, jako všichni živočichové. Huróni věří, že ryba je vládcem větru, Kubeové tančí rybí tance, Wauráové ze střední Amazonie pořádají slavnostní rybářské obřady potapu. Naopak pro Navahy, Hopie a Zuňie jsou ryby tabu a nikdy je nesmějí jíst.

Egyptská bohyně Hatmehet je zobrazována v podobě ryby nebo ženy s rybí hlavou. Její jméno znamená doslovně „První z ryb“ a převládá názor, že jedná o delfína. Nejstarší zprávy o Hatmehetě pocházejí z dob 5. dynastie (2500–2400 př.n.l.)

z nápisů v zádušním chrámě krále Sahurea u jeho pyramidy v Abúsíru. Ve stylizované podobě byla erbovním zvířetem džedžetského kraje do konce dějin starého Egypta. Převládající egyptské kulty považovaly rybu většinou za nečisté a opovrhované zvíře, i když vody oplývaly odjakživa hojností ryb, které tamější obyvatelstvo lovalo a připravovalo je na různý způsob k jídlu. Tento rozporuplný vztah k rybě komplikuje skutečnost, že některé její druhy se v určitých krajích pokládaly dokonce za posvátné. Lidové maso, pro něž byla důležitou potravou, měly jiný názor než kněží hlavních náboženských středisek, kteří ji pro její všednost považovali za nedůstojnou pro svůj stůl. Oficiální kulty však byly dílem kněží; ti také určovali, co je čisté a co nečisté. Na nápisích v hrobkách Staré říše se Egyptané dokonce hieroglyfickému znaku v podobě ryby vyhýbali, a když ho museli použít, tak rybu alespoň rozpůlili, aby mrtvého neznepokojovali. V Nové říši byli už méně přísní a zobrazovali někdy i mumie mrtvých v podobě ryby, a to ve společnosti vážených bohů a bohyň. V pozdní době vytvořili množství sošek ryb a podobu ryby dávali i užitným předmětům, zejména toaletním skříňkám a vázám. Avšak ani v dávných dobách nebyl vztah k rybě v Egyptě bezvýhradně záporný. Rybu (delfína nebo úhoře) měl ve svém znaku kraj města Džedžetu a hieroglyfický znak v podobě ryby (sumce) měl ve svém jménu král Narmer. Z pozdní doby naopak homoegyptský král Pianchi odmítl přijmout vládcu dolnoegyptských měst, protože jedli ryby, a byli tak podle něho nečistí. Ještě v řecko-římské době se při slavnostech k počtě boha Usira ryby upalovaly nebo byly jako nepřátelé bohů utloukány holemi, protože údajně podle mýtu o Usirově zavraždění snědly část jeho těla. Ti, kteří ryby uctívali, tvrdili, že tím Usirovi naopak prokázaly službu, neboť ho tak ve svém těle pohřbily. Jiní zase odvozovali posvátnost ryb z toho, že se zrodily z ran krvácejícího Usira. Byli i takoví, kteří pokládali ryby za posvátné proto, že v nich spatřovali „živoucí hrobky“ lidí utonulých v Nilu, což byla smrt, jež zabezpečovala podle tehdejšího přesvědčení nesmrtelnost a božství (podobně jako uštknutí kobrou). Za posvátnou byla považována nepříliš vzhledná „sloní ryba“, jejíž kult byl rozšířen v celém Egyptě. Řecky nazývá oxyrhynchos a bylo podle ní dokonce nazváno i město Oxirhynchos. Další z těchto ryb byl nilský kapr, který byl uctíván ve městě, jež se podle řeckého názvu kapra jmenovalo Lipidótónpolis, kde byl posvátnou rybou bohyně Mehety. V homoegyptském městě Esnetu (Esně) byl uctíván okoun, podle jehož řeckého názvu se toto město nazývalo Latopolis; pokládal se tam za posvátné zvíře bohyně Neity a je možné, že spolu s ním byla uctívána i výše zmíněná „sloní ryba“. Kult úhoře je doložen díky bronzovým soškám z dolnoegyptské Saje (Saity) a podle nápisů na nich byl zasvěcen bohu Amonovi. Jedinou bohyní v podobě ryby nebo ženy s rybí hlavou byla bohyně Hatmehet. Celkem je známo ze starověkého Egypta přes 150 druhů (resp. poddruhů) ryb. Většinou je lze naprosto bezpečně určit podle realistických vyobrazení na loveckých scénách v různých hrobkách, některé i podle zachovaných mumii. Skutečný „atlas ryb“ představují zejména polychromované reliéfy v kolonádách chrámu královny Hatšepsovy v Dér el-Bahrí. Nástěnná malba v hrobce písaře Menny z dob 18. dynastie (1580–1310 př.n.l.) v Šéch Abd el-Kuně zobrazuje ryby: Karas, dvě parmice, divoká kachna a lotosové květy.

Voda: Ke zvláštnostem egyptského náboženství patří, že mělo několik prabohů, kteří stvořili ostatní bohy a potom celý svět a také lidi. Atum, onský (héliopolský) prabůh a stvořitel světa, byl jedním z nich. Za svůj vznik vděčil kněžím z města Onu, Řeky zvaném Héliopolis, což bylo místo, kde se jako první vynořila „prahora“, když opadly vody boha Nuna, jež předtím vyplňovaly celý vesmír. Samooplozením si potom vytvořil potomky: boha vzduchu a světla Šova, kterého vyfoukl nosem, a bohyni vody a vlhkosti Tefnutu, kterou vyplivl jako slinu. Šov a Tefnut se pak stali rodiči boha země Geba a bohyně nebe Nuty; ti pak měli dvě dvojice dětí, z nichž první tvořili Usire a

Eset, druhou Sutech a Nebthet. Tak vzniklo onské Devatero bohů, v jehož čele stál „Velký býk“, což bylo metaforou vyjadřující jeho sílu a vůdčí úlohu.

Legends, symboly a rituály

Legends a symboly vyjadřují magický vztah mezi lidmi a zvířaty, rituály spojují svět člověka s posvátným prostorem, navracení energii.

Holubice figuruje v povědomí jako symbol míru; obraz s názvem Holubice míru, který namaloval Pablo Picasso, z ní posléze vytvořil světový symbol. Holubice se stala také symbolem křesťanství. Sova, symbol moudrosti a vědění, proto bývá v logu některých univerzit. O krabovi se traduje, že představuje symbol lidských pudů.

Rybí šupiny mají být symbolem dostatku peněz.

Na rybích trzích zpěvná i dosti hlučná překřikující se vyvolávání prodejců ryb splňují též magický rituál – šťastný návrat rybářů do vesnice po úspěšném lovu.

Woodoo, černá magie, obřadná obětování zvířat, šamani a satanské sekty, všechny tyto praktiky uctívají svými rituály různá zvířata nebo zvířecí symboly.

Předvídání události v podobenstvích a tajná znamení

Nostradamus předpovídal v symbolech budoucí události, jako například: „když vlna rybu vrhne na břeh“ – prorokoval tím den D, vylodění v Normandii; nebo vyjádřením „mladý lev starého přemůže“ – naznačil takto smrt krále Henriho II.

Ryba byla tajným poznávacím znamením raných křesťanů, kteří v katakombách pod Římem pohřbívali své mrtvé a scházeli se tam, aby žili novou vírou.

V Itálii byla ryba takzvaným sicilským vzkazem: poslání dvou leklých ryb v balíčku znamenalo, že vytipovaná oběť je již mrtvá; mafie též používala leklou rybu vloženou do úst mrtvého člověka jako symbol toho, že dotyčný již nepromluví.

Symbolická transkripce v náboženství

V náboženských symbolech se křesťanská ikonografie vyjadřovala od nejstarších dob, a to pomocí poznávacích znaků zobrazovaných světců prostřednictvím předmětů symbolického významu. Atributy bývají někdy společné pro celou skupinu svatých (mitra, berla, kniha), jindy k nim přistupují také individuální, odvozené ze světcova života, symbolizující určitou světcovu ctnost (jednorozec jako symbol panenství).

Pokud se týká zobrazování vody a zvířat, hlavně ryb, patří mezi ně následující atributy světců: drak (archanděl Michael, Jiří), had (apoštol Jan, Kosmas a Damián), mušle (Jakub Větší), ryba (Antonín Paduánský, Petr, archanděl Rafael), ryba s klíčem v hubě (Benno), vědro (Florián), kád (Mikuláš z Myry).

Tato a obdobná vyobrazení zvířat a vody jsou ztvárněna i na liturgických předmětech – jako jsou oltáře, mešní kalichy, relikviáře, votivní obrazy, nástěnné malby, vitráže a iluminované rukopisy.

Ryba se stala též symbolem náboženských svátků jako tradiční jídlo Štědrého dne. V současné době panuje snaha oživit zvyk z minulosti a předkládat ji jako postní jídlo i na Velikonocy. Tato tradice byla ovlivněna především náboženstvím – ryba je totiž kryptogramem Ježíšova jména.

4. 10 UMĚNÍ – ARCHITEKTURA, SOCHAŘSTVÍ

Velké množství symbolů a zobrazení různých zvířat a vody se vyskytuje zejména v tomto oboru umění. Tyto památky se nalézají po celém světě, ať již v podobě ryze architektonické – pyramidy, zikkuraty, mastaby, a to s nástěnnými výzdobami (portréty,

malby obětních zvířat); dále sfingy (v Gíze); sedící postavy panovníků či sošky služebníků; nebo v podobě čistě reliéfní – geoglyfy (záhadné zemní obrazce v Peru s obrysy zvířat: ryb, ještěrek, ptáků, pavouků a opic), případně petroglyfy – s plastickou výzdobou dosud nerozluštěného obrázkového písma a znaky koulí, hvězd, Slunce i ryb a zvláštní postavy: napůl ryby a napůl člověka se znakem hvězdy (na Velikonočním ostrově) či s dračím motivem (v Mexiku).

Velmi zajímavý je z tohoto důvodu nový futuristický komplex Mystery park ve Švýcarsku, který se na základě poznatků a za vydatné pomoci Ericha von Dänikena snaží nejen s použitím replik architektonických památek, ale i digitální technikou znázornit jevy, zatím nevysvětlitelné z hlediska historie (od záhadných kreseb na peruánské planině až po pyramidové konstrukce) a zároveň je takto přiblížit široké veřejnosti.

Akvadukty, parní lázně a sauny

Očistné účinky vody znali již Mayové, Indiáni a Eskymáci Nového světa. Využívali buď přímého žáru uvnitř lázní (systém sauny), anebo horké páry z rozpálených kamenů polévaných horkou vodou. Po zpocení skákali do ledové řeky nebo do sněhu. Pocení bývalo součástí rituální očisty před důležitými životními kroky, před meditací, před odchodem do války, na lov či před dalekou cestou. Především se však stalo každodenní potřebou a lázně i sauna místem, kde získávali pocit svěžesti a životní pohody. Východ jitřenky kolem čtvrté hodiny ranní, který ohlašovali aztéckí kněží houkáním na mořské mušle nebo úderem do bubnů, byla doba, kdy navštěvovali lázně a ochlazovali se ve vodách městských kanálů. Ve větších městech, Chichén Itzá, Copál či Tikal, byly také veřejné a termální lázně, které byly vybaveny zlatými nádržemi, vanami, přívodem teplé, termální a studené vody.

Akvadukty, jako další architektonické památky, byly původně podzemními, později i nadzemními spádovými vodovody; byly to stavby s řadou oblouků, i v několika patrech (na arkádové podstavě), nesoucí kanál nebo potrubí přivádějící vodu přes vrchy a údolí i z velké dálky. Přívody vody potrubím budovali již Řekové v šestém století př.n.l. První akvadukt v Římě byl zřízen 312 př.n.l. (Aqua Appia), koncem císařství bylo v Římě jedenáct akvaduktů, z nichž některé fungují dodnes. Od starověku byly akvadukty hojně rozšířeny také v Egyptě, Babylónu, Kartágu a v Jeruzalémě. Ve městech byla dále voda rozváděna do nádrží, fontán, lázní a soukromých domů. Dnes se stavějí akvadukty pro plavební nebo zavodňovací kanály.

Kaskády a jezírka tvořily součást královských měst na úpatí Himálaje v Nepálu, nacházely se i v Číně, v císařském paláci, takzvaném zakázaném městě; palác oživovaly vodní plochy, jezírka s rybkami a rozsáhlé zahrady.

Tento trend se udržel i v pozdějších dobách, v různých královských zahradách, obdobných jako jsou ve Versailles, kde se nachází ohromné množství vodních ploch – rozličných jezírek, vodopádů a říček.

Památky na tato období se dodnes nalézají snad téměř ve všech městech, typickým příkladem je Madrid se svou kašnou čtyř řek a soškami ryb, a dokonce i Brno má překrásnou barokní památku Parnas na Zelném trhu.

Sochařství

Totemy, obelisky, posvátné sochy – veškeré tyto umělecké objekty souvisejí se zoomorfismem, s připisováním zvířecích rysů nebo vlastností reálným či fantastickým objektům a se zobrazováním nadpřirozených sil a bohů ve zvířecí podobě; dále také se zoolatrií, s náboženským kultem uctívání zvířat, které se v průběhu dějin promítají nejen do sochařství.

Totemismus je soubor obřadů, kterými se uctívá totemový předek, jímž může být zvíře, rostlina, kámen, řeka i nebeské těleso. Mezi totemem, mytickým totemovým předkem, a těmi, kteří ho uctívají, existuje příbuzenský vztah. Totemové sloupy měly ochraňovat domy před zlými duchy a přinášet zdraví i úspěch; a samotný totemový obřad podporoval vzájemnou sounáležitost členů totemového rodu či klanu. Totemový sloup je typickým projevem představ obyvatel, znázorňující předky, náčelníky nebo totemová zvířata, vyjádřených v dřevorezbě. Příkladem může být totemový sloup Indiánů Kwakiutlů, znázorňující odshora: orla, velrybu, zabijáka, náčelníka, havrana a medvěda.

Obelisky, štíhlé komolé, obvykle monolitické, čtyřboké jehlany, ukončené pyramidem, sloužily jako staroegyptský sluneční symbol, s mnoha různými vytesanými vyobrazeními, stavěný před pylony. Ojedinele se vyskytovaly i v Babylónii a v Asýrii. Dvojice pylonů, mohutných věžovitých staveb tvaru komolého jehlanu obdélníkové základny, tvořila vstup do egyptských chrámů a později do empírových parků, a tak se v renesanci a empíru obelisky staly oblíbeným dekorativním architektonickým motivem.

Užité umění

Nábytek, nádoby, tapiserie, ozdobné mříže a rozličná ozdobná kování, dokonce i pohlednice, všechny tyto artefakty nesou buďto motivy zvířat, nebo jsou ztvárněny jako napodobeniny jejich tvaru.

Písmo

Dodnes se nám zachovaly cenné památky na zobrazení symbolů zvířat, vody a také obyvatel v podobě písem, ať již vytesaných na monolitech nebo stélách (Chammurabiho zákoník z r. 1700 př.n.l.), nebo ztvárněných na hliněných či dřevěných destičkách, později na papyrech a pergamenech, rovněž na hedvábí a novodobě na papíře.

Nejstarší grafické znaky musely neolitické kmeny z Číny, Chaldeje, Egypta a severozápadní Indie nejprve uspořádat a upravit do podoby obrázkového písma tak, aby z něho později mohlo vzniknout písmo hláskové. Vynález písma přinesla sumerská kultura; častým používáním obrázkového písma a technikou psaní rydlem do hliněných desek se původní kresby zjednodušovaly, písaři je totiž rozkládali na jednotlivé tahy, z nichž vzniklo písmo klínové. Po něm následovaly hieroglyfy – jak egyptské (hieroglyf pro výraz plavání = plavec, pod ním vlnitá linka znázorňující vodu), tak čínské – nejstarší nápisy jsou z 2. tisíciletí př.n.l. na želvích krunýřích (znaky ryb, postav).

5. EKONOMIKA

Peníze se po mnohé generace uznávají jako prostředek výměny. Nepředstavují však pouze strohý výraz ekonomických vztahů. Patří také do kulturní sféry lidské civilizace. Kupodivu původní naturální výměna se udržela v Grónsku až do roku 1907 – za noviny

vydávané pro Eskymáky se čtvrtletně platilo divokou husou a za roční předplatné se dával tuleň.

I v současné době mají staré mince svou cenu: jak historickou – z hlediska použití materiálu, i sběratelskou – pro muzea a numismatiky, tak i uměleckou – ztvárněním motivů.

5. 1 MINCE S VODNÍMI A RYBÍMI RELIÉFY

Zvláštní jsou vyduté keltské zlaté mince, takzvané duhovky, na nichž se nacházel motiv mušle, hada, ptačí hlavy nebo zrna; na našem území se razily v 2.–1. st. př.n.l., a to zvláště mušlové statéry, což je název antických včetně keltských mincí ražených ze zlata nebo ze stříbra. Pojmenování duhovky vzniklo na základě pověry, že peníz vzniká tam, kde se duha dotkla země. Tyto peníze se objevovaly na polích po dešti, který je vyplavil ze země, kde byly ukryté.

Mořské ulity kauri, které se hojně vyskytují na Maledivách, se používaly jako primitivní platidlo již dlouho před naším letopočtem na území Číny, a potom téměř až dodnes v oblastech okolo Indického oceánu a v západní Africe. Pojmenování kauri z hindštiny přešlo do angličtiny jako cowrie nebo cowry a i na měnovou jednotku caurie s reliéfem mušličky v Guinei. Díwarra je primitivním platidlem z oblasti Papuy-Nové Guineje; jedná se o ulity lastury *Nassa camelus*.

Mušle byla inspirací nejen pokud se týká peněz. Koncem prvního tisíciletí tvůrci mayské kultury vytvořili základ podoby číslic; a tak ze zjednodušené kresby mušle vznikla podoba nuly, kromě toho také objevili princip leptání mušlí: mušle se pokryla nánosem vosku a ponechaná obnažená místa se potřela zkvašenou šťávou z kaktusu saguaro. Slabý kyselinový roztok vyleptal v povrchu mušle žádaný tvar, většinou se jednalo o geometrické obrazce nebo jednoduché obrazy hadů a žab.

Mezi nejkrásnější mince na světě patří syrakuská dekadrachma (5. st. př.n.l.) s reliéfem vodní nymfy a čtyřmi delfíny na líci a se čtyřspřežím na rubu. Je známá pouze ve dvanácti exemplářích, a proto patří mezi nejvzácnější mince světa.

Stříbrný, dvojmo přeložený drát ve tvaru rybářského háčku se používal od 16. století jako platidlo s názvem larin v okolí Perského zálivu. Název později přešel na měděnou minci raženou na Maledivách.

Z německého výrazu Schuppe, šupina, vznikl název fríských feniků Schuppen na přelomu 11. a 12. století. Pro jejich malou hmotnost (0,25–0,14 g) a rozměr je totiž přirovnávali k rybím šupinám.

Podle nejmohutnější řeky Cuanzy byla pojmenovaná základní měnová jednotka kwanza v Angole a lwei (halěr) nese název angolské řeky Luei, přítoku Cuanzy.

Název anglické mince noble vznikl podle reliéfu krále, který stojí na lodi s mečem a štítem; když dal Eduard III. v roce 1344 razit tento zlatý peníz, chtěl tím připomenout slavné vítězství nad francouzským vojskem.

Čínští kupci používali jako platidlo v zahraničním platebním styku stříbrné slitky saisi ve tvaru lodiček.

Aes signatum bylo předmincovní platidlo, které se používalo v oblasti střední Itálie na rozhraní 4. a 3. století př.n.l. Odlévalo se do tvaru cihly a bylo vyzdobené reliéfy zvířat, kotev, zbraní. Měděný peníz aes grave patří již do rané historie římského mincovnictví. Na líci je označen dvojitou hlavou boha Januse a na rubu nese příď – přední část lodě.

Britské koloniální ražby anchor money určené pro Mauritius, hlavně mince z roku 1820 a 1822, měly v reliéfu kotvu; poslední emise mincí byla v roce 1826 stažena z oběhu a převezena do Britské Západní Indie, kde potom nadále obíhaly.

Padesátifranková mince Francouzské Polynésie z roku 1967 měla v reliéfu hory, palmy, moře i lodě, stříbrná izraelská pětilibra z roku 1963 zase motiv plachetnice, stejně jako libanonský desetipiastr (1961) nebo kuvajtský padesátifils (1977), japonských sto jenů (1976) zobrazuje řeku a most.

Rýnské zlaté byly zavedeny již v roce 1386. Zlatou minci ze 17. až 18. století, rýnský dukát, razili ze zlata vytěženého z řeky Rýna a bádenský dukát z roku 1807 má text: Aus Rheinsand, z rýnského písku, podobně bavorský dukát nese latinské označení: ex auro rheni, z rýnského zlata; další německé dukáty byly raženy ze zlata vytěženého z Dunaje, Isaru a Innu.

Zobrazování zvířecích symbolů se projevuje obdobně na bankovkách, medailích i známkách a na odznacích; totéž platí pro standarty, erby různých měst a šlechtických rodů (v erbu moravských Tunklů z Brníčka se nalézají dvě ryby) a také pro různé druhy vyznamenání.

5. 2 ZNAKY A SYMBOLY STÁTŮ

Ikonografie v sobě zahrnuje způsob zobrazování představ, výjevů i jednotlivých postav, zejména náboženských a mytologických, s vystižením jejich symbolů, atributů, alegorií, případně motivů. Mytologie často tvoří součást ikonografie a národními emblémy na vlajkách či znacích států se tak stávají různá nejen mytická, ale i konkrétní zvířata, která bývají typická pro určitý stát.

Převážná většina znaků států je tvořena jedním nebo dvěma zvířaty, přičemž vodní, převážně mořské motivy, mají následující státy: Bahamy (delfín, plameňák), Barbados (vodní ještěr, pelikán), Botswana (zebrý, voda, býčí hlavy), Ekvádor (moře, loď, orel), Fidži (plachetnice, lev, holubice), Francie (Galský kohout), Gabun (plachetnice, levhart), Grenada (pásovec, pták), Guatemala (pták Quatemal, Quetzalcóatl), Honduras (země, voda, nebe), Katar (voda, plachetnice, palmy), Kolumbie (voda, plachetnice, orel), Kostarika (hory, plachetnice, voda), Kuvajt (voda, plachetnice), Kuba (voda, palma), Lesotho (voda, krokodýl, koně), Libérie (plachetnice, palma, země, slunce), Madagaskar (voda, slunce), Mosambik (voda, slunce), Malta (voda, loď, země, slunce), Nepál (voda, hory, zvířata), Nikaragua (voda, hory, slunce), Salvador (voda, hory, slunce), Seychely (voda, plachetnice, želva, palma), Sierra Leone (voda, lvi, palma), Surinam (voda, plachetnice, palma), Šalamounovy ostrovy (delfín, krokodýl), Tanzanie (voda, pochodeň, postavy), Tunisko (voda, plachetnice, lev, váhy), Tuvalu (voda, dům), Uruguay (voda, kůň, beran, váhy, slunce).

Každý z 51 amerických států má ve svém příslušném státním označení uveden jednak původ jména i přízvisko, a rovněž státní symbol – květinu, ptáka a píseň, některé státy mají kromě toho ještě symbolický strom, zvíře a motto. Jména států vzniklá z indiánských názvů souvisejících s vodou jsou tato: Arizona („malý pramen“), Connecticut – Quinnehtukqut („místo u dlouhé řeky“), Michigan – mici gama („velká voda“), Minnesota („mléčná nebo oblačná voda“), Mississippi – mici zibi („velká řeka“), Nebraska („plochá řeka“), Ohio („veliká“ řeka), Oregon – wauregan („krásná voda“), Nevada – španělsky („zasněžená“).

6. MÓDA

Textil

V tomto uměleckém oboru se nejvíce využívají produkty, které poskytují zvířata, a to zvláště jejich srst. Používá se na vlákenné suroviny, příze a nitě; ovčí vlna je nejpoužívanější keratinové vlákno v textilním průmyslu, zajímavé je i použití srstí jak exotických, tak i domestikovaných zvířat, například kozy angorské pro zpracování mohérové vlny, dále kozy kašmírské na zpracování výsledného produktu, kašmíru. Kromě toho se používá srst kozí, velbloudí, králíčí a zaječí, srst z lamy a alpaky. Nezaměnitelný charakter má fibroinové hedvábné vlákno, které vzniká jako produkt vyměšovacích žláz housenek bource morušového.

Tkaniny

Názvy tkanin, které jsou odvozené od zvířecích motivů: kohoutí stopa – vzor napodobující stopu kohouta, tvořený kombinací barevného a vazebného vzorování nebo tiskem; kančí zub – dvoubarevný vzor znázorňující drobná zrna, seskupená do nevýrazného podélného pruhování, vytvořeného pomocí jednobarevného snování a jinobarevného házení, kombinované keprové a plátňové vazby; kaviár – vzor vyznačující se tečkovými motivy, pravidelně se opakujícími, na nichž jsou ještě tmavší body; rybí kostra (řískret) – vzor se šikmým řádkováním vytvořený lomenou keprovou vazbou.

Kůže, usně, kožešiny

Z různých druhů kůží se v textilním průmyslu nejvíce používá: hovězí, telecí, vepřoví, konina, kozina, skopoví, divočina koželužská, divočina kožešnická, hadí kůže, ještěřčí kůže, krokodýlí kůže, rybí kůže, pštrosí kůže.

Přikrývky – plněné husím peřím.

Oděvy a módní doplňky – kostra ryby je logem společnosti Fishbone; puma – značka světového výrobce obuvi.

6.1 PARFUMERIE

Jako ingredience jsou používány pižmové vůně hlavně v parfumerii, v kosmetice a pro výrobu mýdel. Pižmo neboli mošus je silně páchnoucí výměšek z pižmového váčku asijského přežvýkavce kabara pižmového.

Slovo voda se používá i v názvech voňavek: kolínská voda, parfemizovaná voda (slabší druh parfému), voda po holení.

Svěží mořská vůně bývá obsažena také v prací práscích, mýdlech (Fa), WC osvěžovačích, závěsech (Mettas).

7. KULT ZVÍŘAT V UMĚNÍ

Snad každý umělec byl v průběhu své tvůrčí práce inspirován proměnlivou, obtížně zachytitelnou krásou vody nebo ladnými křivkami zvířat, ať již se jednalo o povahu techniky tvorby ryze realistickou, či abstraktní.

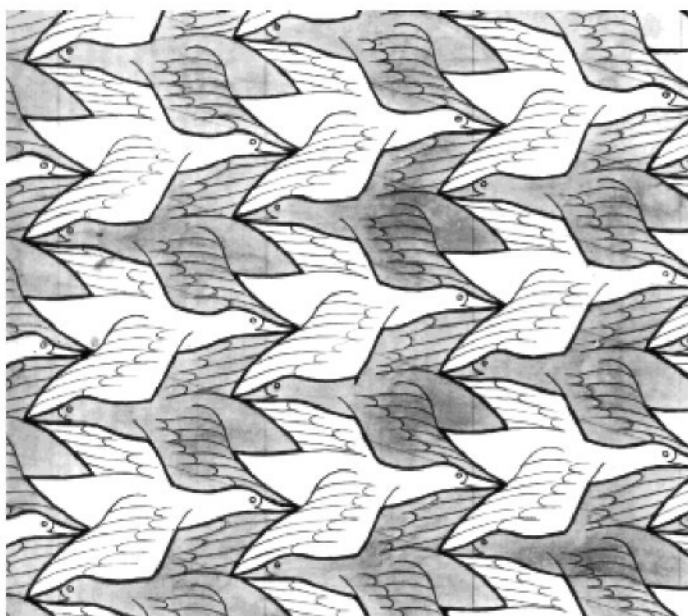
Snahou této bakalářské práce bylo zachytit barevnost, ladnost a tvary podmořských živočichů a zpracovat tyto zdánlivě jednoduché linie do rozmanitých návrhů, které jsou svým pojetím koncipovány se záměrem potiskování textilního materiálu pro využití v běžném oděvním průmyslu (nositelné šatstvo). V tomto případě je tedy nutné již od počátku přemýšlet jako designátér, který musí navrhovat tak, aby nevznikaly na těchto návrzích při raportování optické klamy (kinetické obrazce) či méně pěkná místa, kde by kopírovaná část byla více zřetelná. Tyto nedokonalosti vzorů by se posléze projevily v konečném vypracování konfekce. Při běžném použití oděvu by pak vznikaly optické deformace postav (příčné pruhy – dělají postavu silnější, podélné pruhy – dělají postavu štíhlejší).

Z hlediska výtvarného pojetí této práce je velmi důležité se alespoň částečně věnovat zajímavému stylu holandského výtvarníka M. C. Eschera, který používá ve svých dílech návrhy se zvířecími motivy, přičemž někdy jednoduše a jindy velice složitě tyto náměty kombinuje do sebe tak, že vznikají až neskutečně pozoruhodné obrazce. V jeho kresbách jsem také nacházela inspiraci při koncipování této diplomové práce.

7.1 M. C. ESCHER – Maurits Cornelis Escher

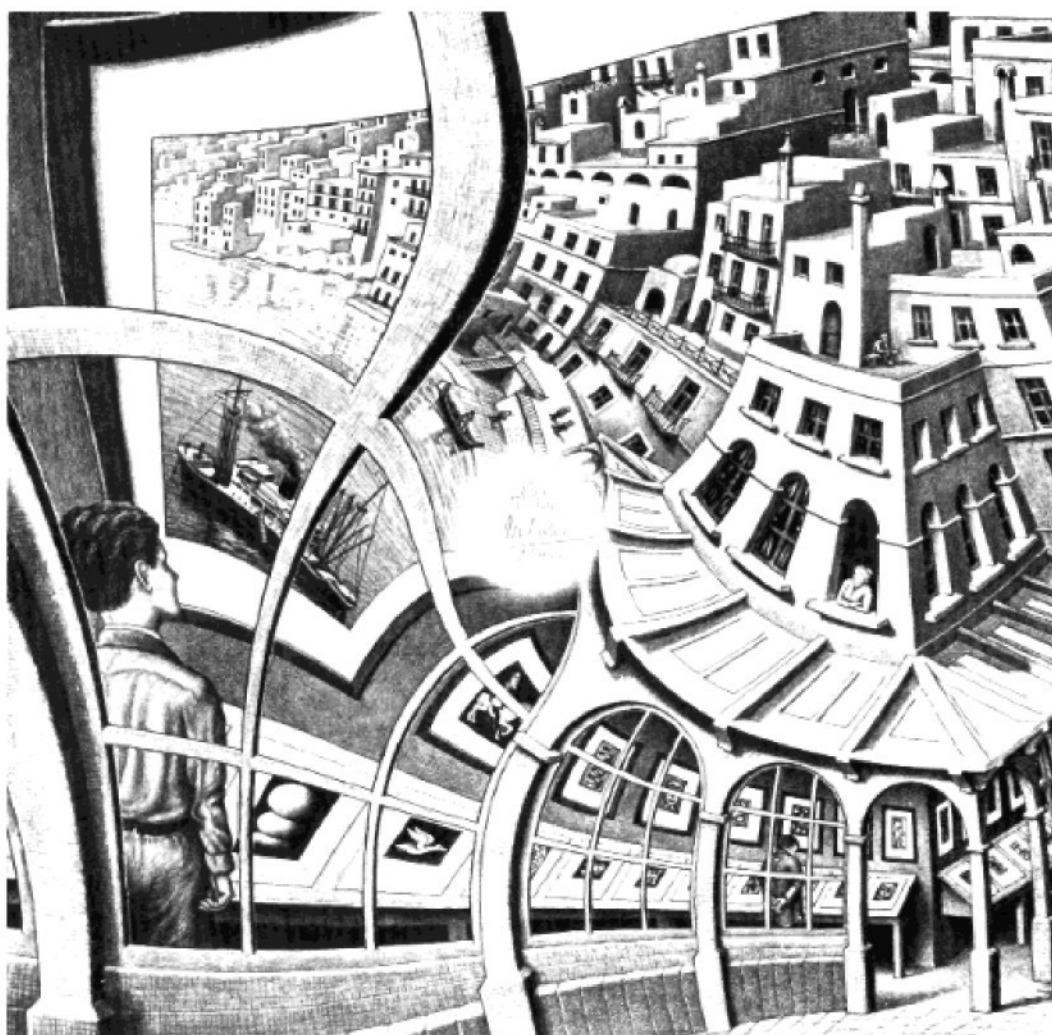
Holandský umělec M. C. Escher (1898 až 1972) byl geniálním tvůrcem. Jeho grafiky obsahují mnoho velmi zajímavých inteligentně navržených optických obrazců. Escherova práce působí na první pohled zdánlivě naturalisticky, ale při podrobnějším prozkoumání se to, co bylo jasné, ukáže jako nemožné a pozorovatel musí vždy znovu a znovu soustřeďovat svoji pozornost. Jenom tak odhalí skrytá překvapení, které se nacházejí v těchto dílech. M. C. Escher měl geniální fantazii. Byl řemeslně zdatným grafikem, ale za jeho fenomenálními výtvoři se skrývá složitost matematických výpočtů. Kromě toho se také inspiroval opakujícími se motivy na azulejos v Alhambře. Azulejos jsou modré nebo vícebarevné glazované majolikové obkladové desky, často s výrazným reliéfním geometrickým nebo rostlinným ornamentem, které byly hlavně v Seville a v Granadě používány již od 14. století maurskými a španělskými architekty jak v interiérech (okna, dveře, niky), tak i v exteriérech (na fasádách: vlys, sokl).

M. C. Escher vytvořil nespočetně mnoho grafických prací, obrazů i artefaktů, avšak charakteristiku jeho díla lze nejlépe pochopit na konkrétních výtvarných zpracováních.

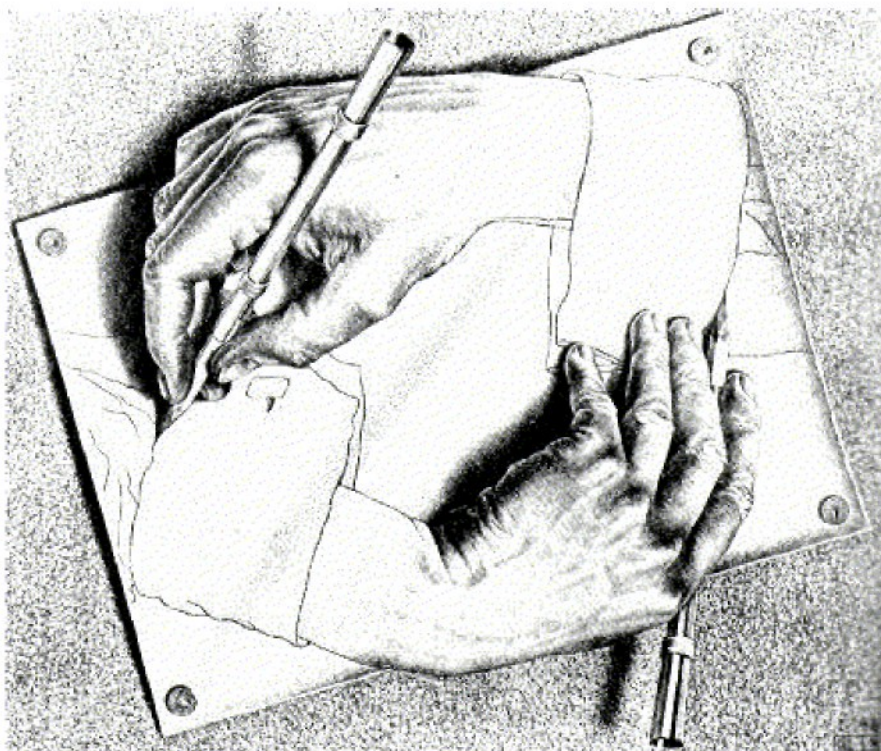
Kresba č.1

Na kresbě č. 1 je vidět jedna z nejjednodušších možností pravidelného rozdělení plochy. Vzor sestávající z bílých a černých ptáků přechází sám v sebe pouhým posunutím. Kdybychom jednoho bílého ptáka posunuli doprava a nahoru, vznikl by opět tentýž vzor.

kresba č. 2

Velmi zajímavá je kresba č. 2, takže následuje stručný rozbor tohoto díla. Podíváme-li se na obraz nejprve jako nezasvěcený pozorovatel, vidíme v pravém dolním rohu vchod do galerie, v níž probíhá výstava obrazů. Obrátíme-li se nalevo, spatříme mladého muže, který stojí a prohlíží si obraz na stěně. Na tomto obraze vidí loď a dále nahoře vlevo několik domů podél nábřeží. Podíváme-li se nyní nahoru doprava, pokračuje tam řada domů a úplně vpravo sjede náš pohled dolů a objeví zde rohový dům, v němž se nachází vchod do obrazové galerie... A tak náš mladík stojí na totéž obraze, který si prohlíží. Celý klam spočívá v tom, že autor jako kostru pro tento obraz použil mřížku, jež představuje uzavřené prstencové vydutí, které nemá začátek ani konec. Tohoto jedinečného výrazu dosahuje M. C. Escher pomocí několikanásobného zvětšování pořád stejného, opakujícího se motivu. To, co bylo v pravém dolním rohu malé, v levém horním rohu se nachází znovu, ale již několikanásobně zvětšeno.

kresba č. 3

Kresba č. 3: Když nějaká ruka kreslí jinou ruku, a když je tato druhá ruka současně zaměstnána horlivým kreslením té první, a když toto všechno je navíc zobrazeno na kousku papíru, který je napínáčky připevněn ke kreslicímu prknu..., a když tohle všechno je opět kresba, můžeme právem hovořit o umění superklamu.

kresba č. 4

Kresba č. 4: M. C. Escher – Ryby. Vlevo vidíme hlavu velké ryby. Šupiny na jejích zádech se odshora dolů pozvolna proměňují v malé černé a bílé rybky, které se během přeměny zvětšují. Tvoří dvě skupiny plovoucí opačnými směry. Téměř to samé uvidíme, začneme-li s velkou černou rybou na pravé straně.

8. MATERIÁL A JEHO VLASTNOSTI

V souboru Aquaristika jsou navrženy a zpracovány čtyři oděvní kolekce, přičemž v každé této kreaci je obsažena viskóza jako hlavní textilní materiál.

Převaha tohoto materiálu v celé mé kolekci není dána dobrovolným výběrem, ale v důsledku průběžného vývoje při zpracovávání souboru (návrhy tisků, vlastní tisk na tento materiál pomocí plottrového tisku), jsem byla nucena tuto volbu využít. Při technickém zpracování oděvů jsem zjistila negativa tohoto materiálu (velká mačkavost a splývavost) pro využití navržených modelů. Návrhy byly tvořeny jako prvotní nápad a teprve posléze byl učiněn výběr látky, na kterou se bude tisknout. Nejenom druh materiálu, ale hlavně jeho vazebná struktura byla pro mne prioritou při této volbě. Samotné grafické zpracování rybích motivů bylo již natolik složité, že výběr vazby tkaniny byl veden se záměrem největší jednoduchosti. Jednoduchost vazby se v textilním průmyslu rovná vazbě plátňové.

Z nabídky materiálu, který již byl technologicky zpracován pro možnost plottrového tisku (ztužující šeps pro tisk reaktivními barvivy), vyšla tedy jednoznačně tato tkanina.

8.1 VISKÓZA

Viskózová vlákna jsou vlákna chemická, která se vyrábějí přeměnou přírodního polymeru (dřevěná celulóza), jehož poslední fází je zvláknění alkalického viskóзовého roztoku do kyselé lázně, kde dochází ke vzniku vlákna a k utváření jeho struktury. Viskózu využíváme v textilním průmyslu nejčastěji lesklou a matovanou, ale kromě základních typů jsou vyráběny i její varianty – například modalová viskóza, polynozická viskóza a další. Viskóza se velmi často směsuje s vlnou, polyesterem, polyamidem a s jinými vlákny. Často je využívána v oděvnictví jako náhražka bavlny, a to z důvodu levnější výroby.

Užitné vlastnosti: vyšší sorpce než bavlna, chladný omak.

Negativa: mačkavost, špinivost (prachové částice se ukládají do zářezů v povrchu vláken), nízká pevnost za mokra.

8.2 MATERIÁLY OBSAŽENÉ V KOLEKCI

Jak již bylo zmíněno v předešlém textu, tato módní kolekce je rozdělena na čtyři oděvní kreace:

- Pánské sako, kalhoty, košile a doplňky (taška, kapesníček, čepice).
- Dámský korzet, spodnička a doplňky (taška, punčochy).
- Dámské šaty, svetr a doplňky (taška a čepice).
- Dámský kabátek, šaty a doplňky (kabelka).

Každý výrobek obsahuje následující materiály:

Pánské sako:

svrchní materiál, plátno – 100% viskóza

tužicí materiál – netkaná textilie

podšívka – 100% viskóza

kapesníček do pánského saka – satén, 100% polyester

Pánské kalhoty:

vícebarevný materiál, plátno – 100% bavlna

jednobarevný materiál, plátno – 100% bavlna
pruženka, zdrhovadlo

Pánská košile:

plátno – 100% bavlna

Pánská čepice:

pletenina – 100% akryl, zahradní hadice

Taška, pánský oděv:

satén – 100% polyester

podšívka, pletenina – 100% polyester

Dámský korzet:

svrchní materiál, plátno – 100% viskóza

tužicí materiál – netkaná textilie
dámská kostice

Dámská spodnička:

satén – 100% polyester

ozdobný prýmek, ozdobná síťovina – 100% polyester, zdrhovadlo

Taška:

Dámský oděv, pletenina – 100% akryl

Punčochy, pletenina – 100% silon

Dámské šaty:

plátno – 100% viskóza
elastomerová nit', zdrhovadlo, oblekové spínací knoflíky

Dámský svetr:

pletenina – 100% akryl, splétaná šňůra, knoflík (pojízdný patent)

Čepice, kabelka a dámský oděv:

pletenina – 100% akryl, zdrhovadlo, zahradní hadice

Dámský kabátek:

svrchní tkanina – 100% viskóza

tužicí materiál – netkaná textilie, podšívka – 100% viskóza

Dámské šaty:

polyesterové hedvábí – 100% polyester

kalhotové knoflíky, elastomerová nit', tyl – 100% polyester, zdrhovadlo, ozdobná síťovina – 100% polyester

Kabelka, dámský oděv:

svrchní materiál – plátno – 100% viskóza

podšívka – pletenina – 100% polyester, kalhotové knoflíky, elastomerová nit'

9. VZORY:

Inspiračním zdrojem pro návrhy textilních vzorů byly podmořští živočichové, převážně ryby, šneci, mořští koníci, medúzy a koráli. Technikou zpracování, kterou jsem si zvolila jako základní charakteristický prvek, se stala kresba živočichů pomocí počítačového tabletu v programu Photoshop. Vývoj návrhů spočíval v kreslení klasických podmořských motivů, jako jsou plující ryby mezi koráli, šneci ležící v mořské trávě, listy plující na hladině, hejno ryb. Pomalým rozvíjením tohoto tématu se začala rýsovat myšlenka kopírovat a zrcadlit jednotlivé prvky obrázků tak, aby neustále plyně na sebe navazovaly. Takovéto zpracování se nazývá raportování, což je technika nezbytně potřebná v designatství při tvorbě návrhů na textilní tisk. Tento jednoduchý způsob kopírování a zrcadlení podobizen zvířat již od počátku vytvářel velmi zajímavé abstraktní motivy. Přesto však ztvárnění vzorů působilo velmi jednoduše a lacině. Pozorovatel by tento efekt obrazců ohodnotil jako prvoplánový a nepřilíživě zajímavý.

Z tohoto důvodu tedy bylo velmi důležité získat vhodnou další inspiraci nejen studiem jiných námětů, rozličných výtvorů autorů moderního umění, ale také malířů, jako byl M. C. Escher, a tím obohatit tyto prvky výraznějším nápadem.

Tak vznikly finální návrhy. Vzory jsou sestavovány jako raporty, přitom však základní motivy nejsou jen jednoduše kopírovány, návrhy totiž doplňuje i samotná kresba, která nepozorovaně navazuje zpět na sebe. Následně tím utváří potřebný kruh propojení, jenž umožňuje kopírovat základní vzor nekonečně mnohokrát.

Tvorba těchto vzorů byla časově nejdelší i nejnáročnější částí při zpracovávání této bakalářské práce.

10. TISK

Zajímavým podnětem pro výtvarníka je možnost zpracovat prvotní záměr až do podoby hotového produktu. Vycházíme-li v této práci pouze z myšlenky – vytvořit si kolekci oděvů, na kterých budou vlastní návrhy vzorů, a na konci spatříme hotový výsledek, zdá se to být zcela neuvěřitelné; avšak díky technologickým vymoženostem dnešní doby máme již mnoho možností jak zpracovávat textilní materiály od surového zboží až po detailní vypracování oděvu.

V této kapitole se zaměřuji na velmi zajímavý postup, technologii reaktivního tisku. Tato metoda tisku mi umožnila přenést navržené vzory na vybraný materiál, a tak zajistit druhý pilíř diplomové práce.

Prostřednictvím reaktivního tisku, konkrétně pomocí trysek plottru, jsou barvy přeneseny na předem napuštěnou tkaninu. Po zaschnutí tisku se tkanina dále zpracovává napařováním v parném válci, v němž se barva na příslušném materiálu zafixuje a současně se také zvýrazní její odstíny. Tkanina se dále musí propírat alespoň dvacet minut nejdříve ve studené lázni, a potom ještě nejméně jednu hodinu ve vlažné lázni se saponátem.

Zdánlivě jednoduchý postup se při nedostatečných znalostech může velmi zkomplikovat. Takováto technologie není sice zcela nová, ale v dnešní době se zatím ještě v České republice příliš nevyužívá.

Zdobení tkanin pomocí plottrového tisku je stále příliš nákladné, v kopírovacích střediscích, která disponují touto technologií, se cena jednoho čtverečního metru takto potištěného materiálu pohybuje okolo 1500 korun.

Právě z tohoto důvodu znalosti přesného technického postupu nejsou obecně známé.

Není složité danou tkaninu potisknout a vysušit, ale především zjistit, jak správně pomocí páry materiál zafixovat. Jaké množství tkaniny lze propařovat v parném válci, jak dlouho propařovat a hlavně při jaké teplotě? To byly nejdůležitější otázky při zpracovávání potištěného materiálu pro tuto bakalářskou práci.

Tisk plottru je časově velice náročný; a jestliže je tkanina nesprávně zafixována, musí se celý proces znovu zopakovat. Stát se průkopníkem v této oblasti tedy vyžaduje nejen mnoho času, ale také velkou trpělivost.

Propařování č. 1: délka tkaniny 4 m², teplota 95,4 °C a čas 45 minut. Všechny tři aspekty těchto hodnot byly příčinou nezdaru prvního propařování.

Tkanina po vyprání ve vodní lázni byla příliš světlá a skvrnitá. Bylo tedy nutné proces zopakovat, což znamenalo znovu riskovat, znovu potisknout tkaniny, a navíc, kromě ztráty času, se ještě přičítaly také náklady nového tisku.

Propařování č. 2: zkrátila se délka tkaniny na 2 m², což se rovnalo velikosti tisku jednoho motivu, nepatrně se zvýšila teplota na 97,8 °C a čas se prodloužil na 1 hodinu.

Tkanina po vyprání ve vodní lázni získala brilantní odstín, místy však na tkanině byly rozpité skvrny, pravděpodobně se v těchto bodech shlukovalo příliš páry, což zapříčinilo rozpití barvy.

I přesto byla tkanina, tentokrát již propařovaná ve větším množství, dobře probarvená, a tak mohl být tento postup aplikován i u dalších potisků. Pokud by se proces nezdařil, byla by nová zkouška příliš riskantní. Při propařování se musí dbát nejen na to, aby se tkanina dostatečně propařila, ale i na to aby se nepřepařila. Tak by na tkanině mohly vzniknout velké rozmazané skvrny.

Proces reaktivního tisku byl pro mne velmi přínosnou zkušeností do budoucího života módního návrháře.

11. KOLEKCE

Samotná kolekce svým pojetím vychází z podoby podmořské říše v souvislosti s harmonií lidské postavy. Stejně tak, jako zobrazuje rozmanité barevné křivky ryb proplouvajících mezi korálovými útesy, zachycuje i půvabné pohupování ženy při chůzi v orosené ranní trávě. Vyzdvihuje ladné tvary ženy, které jsou od pradávna symbolem mateřství.

Není opomenut ani element muže, jenž dodává do koloběhu stereotypního života důležitou dynamičnost.

Kolekce se z větší části neohlíží na druh tkaniny. Domnívám se tedy, že při výsledné koncepci oděvních návrhů není toto kritérium nedostatkem. Tam, kde tento materiál nebyl příliš vyhovující, protože viskóza má velkou splývavost a je značně mačková, byl například zpevněn výztužnou netkanou textilií, čímž bylo docíleno požadovaného efektu. Smyslem celé bakalářské práce je pochopit důležitost navrhovaných vzorů pro konečné zpracování oděvů a zjistit, jak se tyto principy vzájemně prolínají (zda oděv se zvolenými motivy nedeformuje postavu apod.). Na základě těchto poznatků by pak mohl být tento vzor vytištěn také na jiné, případně i dražší materiály, které by mnohem lépe splňovaly podmínky u nově navrhovaných modelů. Tato kolekce je vytvořena jako vzor pro případné další zpracovávání oděvů.

Soubor je sestaven ze čtyř modelů. Základní prvek každého díla vždy tvoří výše zmíněná potištěná tkanina, z níž je pak navržen dominantní prvek konkrétního kompletu.

Pánskému oděvu vévodí sako s motivem listů, které má částečně charakter „retro“ stylu, vytvořeného tvarem střihu. Svým maskovaným vzezřením by měl navozovat dojem postavy brodící se pralesem. Oděv pak dále doplňují kalhoty s cípem trojúhelníkového útvaru se vzorem barevných pruhů, přičemž na cíp je připevněna gumou vyplněná šle, jež tyto kalhoty upevňuje na postavě. Charakter materiálu by měl připomínat efekt ručního tkaní. Košile, provedená v černém odstínu, dodává celému oděvu tajemnost a uceluje dva

předešlé komponenty v jednu harmonii. Jako doplněk dotváří model zlatá jednoduchá taška, která svým tvarem evokuje trend dnešní doby, a to ten, že dnes ve většině případů nosí pánové jako součást svých každodenních modelů igelitovou tašku, nejlépe i s nápisy některých nadnárodních obchodních korporací. Igelitová taška by byla pro tento oděv příliš drastickou variantou, a proto jsem zvolila alespoň radikální barevnost této kabely i kapesníčku patřícího do pánského saka. Završením modelu je pletená čepice, která má svým výrazem připomínat muže z džungle, jenž se zvláštním nedopatřením objevil v této moderní civilizaci a právě se chystá na obchodní jednání či na nákup do supermarketu.

První dámský model je vzorován motivem mušlí, které se mohou nacházet nejen na dně moře, ale i na teplé prosluněné pláži. Tento vzor je zpracován na dámském korzetu, který je stažen bílou stuhou znázorňující nevinnost. Tvar oděvu je vytvořen se záměrem poodhalit nejerotičtější partie ženy – její zadeček a krásně tvarované nožky. Pod svrchním oděvem se nachází bílá spodnička téhož tvaru, která je

lemována stříbrnou stužkou připomínající odlesky moře a bílou spleť síťoviny, jež vypadá jako lehký chuchvalec andělského peří. Vše dovršují bílé punčocháče, které dodávají oděvu náladu bezostyšné erotičnosti, která si s ní pohrává jako svěží vánek prodchnutý vůní slané vody. Taštička svým kouzelným ztvárněním připomíná hravost dívčí nevinnosti. Koncepce tohoto modelu je určena na procházky během teplých slunečných dnů po písčných krajinách Marsu. Návrh byl inspirován knihou *Mart'anská kronika* od spisovatele Raye Bradburyho.

Druhý dámský model je obšťastněn námětem fascinující šnečí spirály, ležící na listu trávy a pohupující se při něžném přílivu a odlivu moře. Šnečí motiv je natolik abstraktní ve vzoru tohoto návrhu, že hledání spojitosti s tímto námětem může být nalezeno snad pouze v barevnosti šatů. Při mikroskopickém pohledu na tento vzor by však bedlivý pozorovatel spatřil malého červeného šneka ve změti zelených listů vytvářejících kruhové znaky. Tento motiv se objevuje na šatech zvonového tvaru, které jsou připevněny pomocí zelených pánských knoflíků a elastomerových nití, a drží tak spodní díl šatů. Inspirace pro použití knoflíků vycházela z jednoduchého kruhového tvaru šnečí ulity. Pouze svetr s motivem čtverce záměrně narušuje již přehnanou kruhovou koncepci, která se nachází rovněž na doplňcích tašky a čepice tohoto modelu. Svetr je možné stáhnout na zadním dílu pomocí tkanice a jezdců na ni připevněném a dosvědčit tak tvary ženské figury. Vše je spojeno zelenou náladou a snad se bude hodit jako vhodný oděv členů Greenpeace.

Třetím a zároveň posledním dámským modelem je svět oranžových ryb žijících v pospolitosti hejn mezi korály. Tento vzor proto také využívá změti rybích těl k vlastnímu výrazu. Mořský námět je využit pro hlavní prvek tohoto modelu, saka které je navrženo a posléze i střiženo jako ruská kazajka. Sako je obšito oranžovou síťovinou shluklou do střapatých chuchvalců a je rovněž olemováno zlatou ozdobnou stuhou, která má značit hojnost a bohatství nejen jeho nositele, ale i korálových útesů.

Černé šaty, které jsou součástí kompletu, připomínají svou barevností temnotu hlubinu, strach z neprobádaných míst, jakož i z nekonečnosti prostoru. V místech, kde v mořích a v oceánech již nedopadá žádný sluneční paprsek, přesto nalézáme mnoho druhů živých organismů, mezi něž patří také transparentní ryby. Koráli s malými kulatými hlavičkami byli výchozím motivem pro vytvoření černých šatů. Ty byly vyrobeny ze splývavého materiálu; ve spodním lemu šatů jsou pomocí kloboukové gumy připevněny černé kalhotové knoflíky, které při pohybu těla vytvářejí iluzi houpajících se korálů. Střih tohoto oděvu je jednoduchý, lehce zvonový, bez rukávů a jeho dolní okraj je střižený šikmo. Hlavními prvky jsou kapuce a výstřih, které jsou dekorovány taktéž pomocí kalhotových knoflíků a elastomerové nitě. Kapuce je navíc podšita černým tylem.

Atmosféru tohoto oděvu dotváří kabelka s opakujícími se prvky těchto šatů; je ozdobená nejen zlatou stuhou, ale také knoflíky. Pestrost oranžového saka dokonale kontrastuje s tmavými spodními šaty a navozuje tak iluzi boje mezi ohněm a temnotou, jako když hejno ryb napadne dravá ryba. V okamžiku toto společenství musí stvořit jednotný organismus, semknout svá rybí těla a vytvořit vidinu obrovského zvířete, které zvítězí nad silou přírodního řádu svojí inteligencí.

Další kapitolou mé bakalářské práce je

Z výše popsaných důvodů bylo pro mne ztvárnění motivů ryb i vody hlavním inspiračním zdrojem v realizaci této bakalářské práce.

12. STŘIHOVÉ ŘEŠENÍ

Základní velikost pro všechny navržené modely: (pro vrchní a spodní část)

Pánské 180 - 98 - 102

Dámské 168 - 66 - 94

Konstrukční rozměry:

Pánské sako:

Vp - oh - dz - šz - pd - dr - šn - ok
180 - 97 - 47,5 - 41 - 45 - 67 - 15 - 45

Pánská košile

Vp - oh - dz - šz - pd - dr - dn - ok
180 - 97 - 47,5 - 41 - 45 - 67 - 15 - 45

Pánské kalhoty

Vp - Op - ob - bdk - bhs
180 - 88 - 102 - 105 - 26

Dámské šaty

Vp - Oh - op - ob - šz - dz - ok - pd - pv - šn
168 - 87 - 66 - 94 - 30 - 43 - 34 - 102 - 32 - 14,5

dámské sako

vp - Oh - op - ob - šz - dz - ok - pd - pv - šn - dr
168 - 87 - 66 - 94 - 30 - 43 - 34 - 102 - 32 - 14,5 - 72

Vše v měřítku 1:5

Rozměry:

VP - výška postavy

OH - obvod hrudi

DZ - délka zad

ŠZ - šíře zad

PD - přední délka

DR - délka rukávů

ŠN - šíře náramenice

OK - obvod krku

OP - obvod pasu

OB - obvod boků

BDK - boční délka kalhot

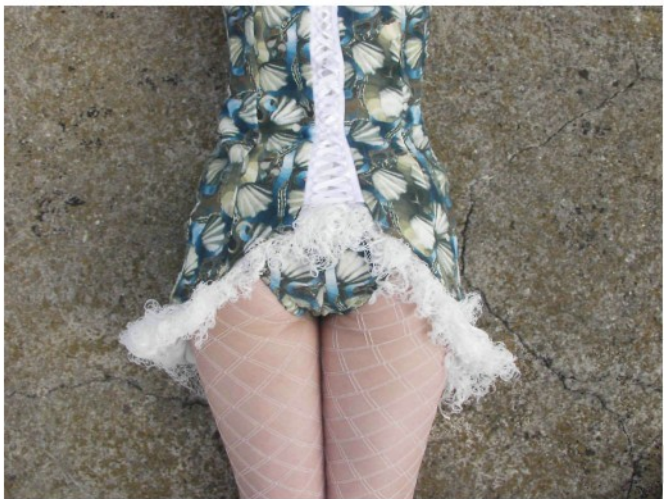
BHS - boční hloubka sedu

PV - prsní výška

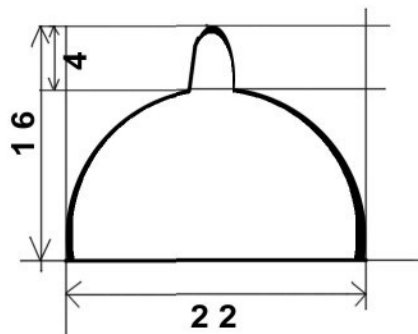
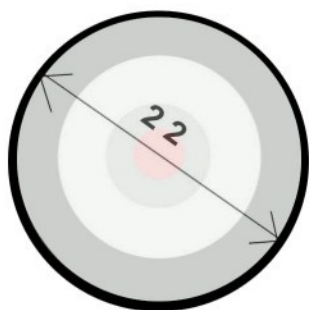

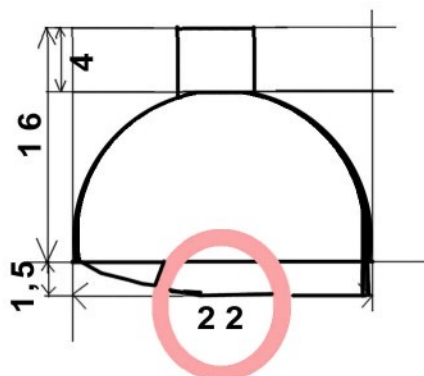
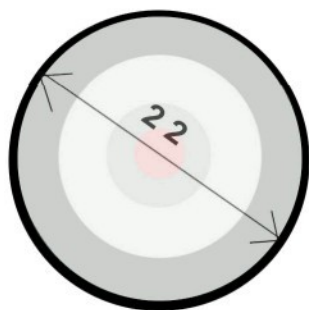

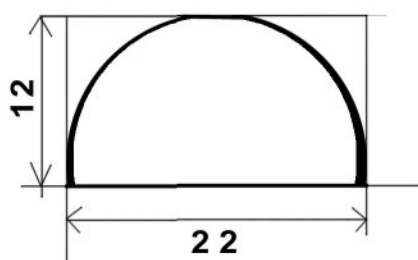
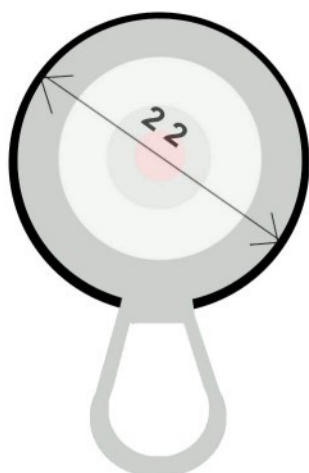

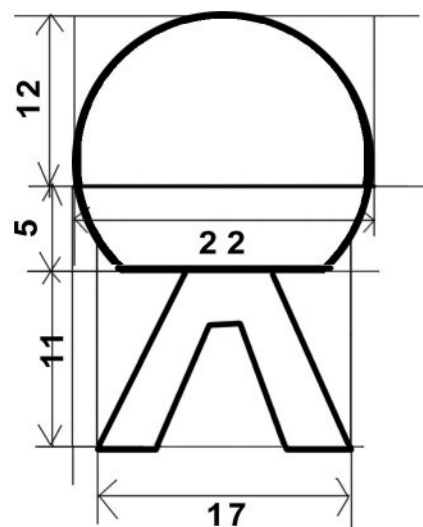
Dámská čepice

Pánská čepice

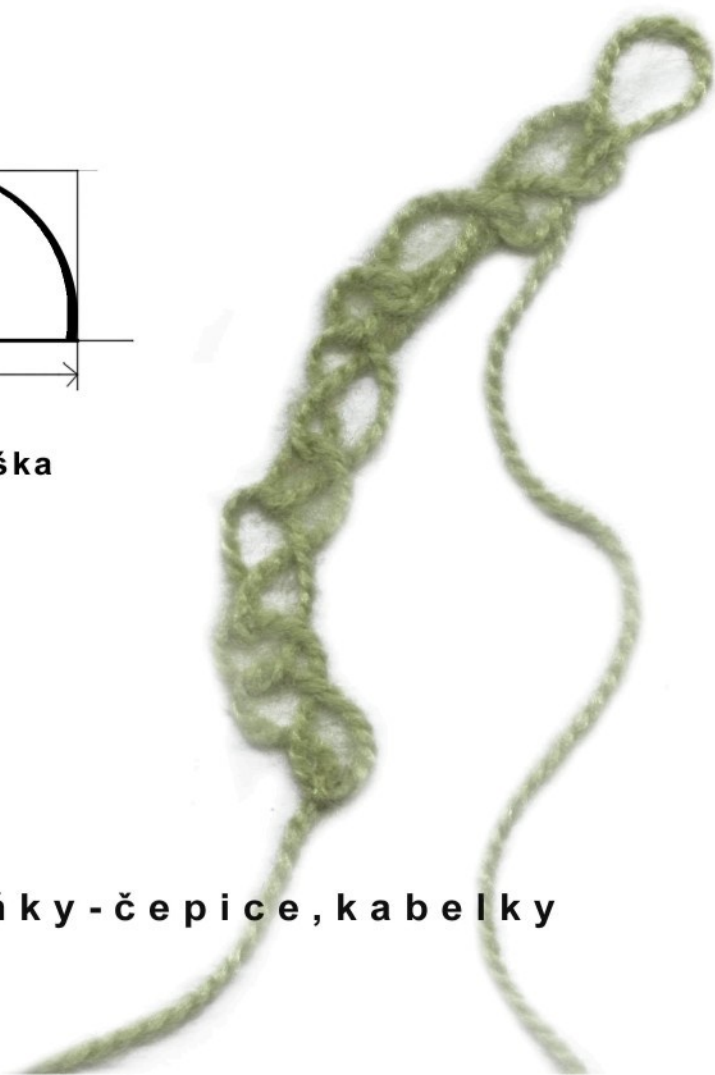

Dámská taška

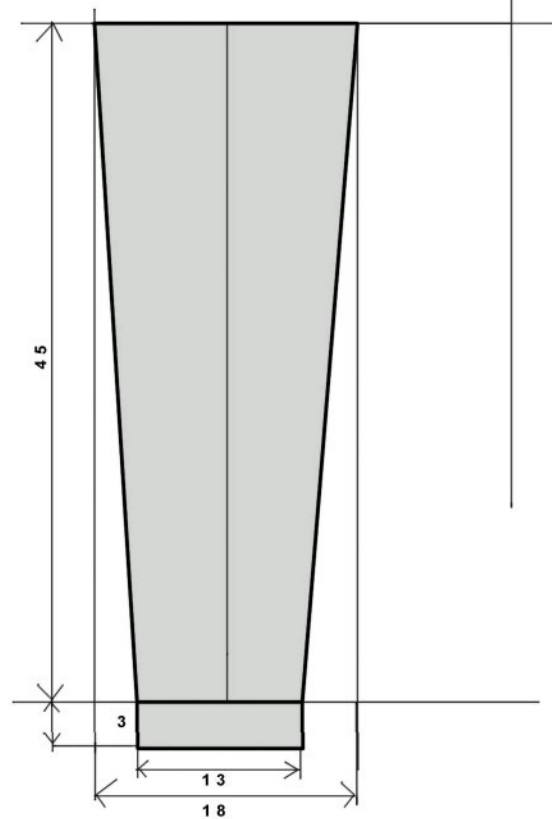
Dámská taška

Háčkované doplňky - čepice, kabelky

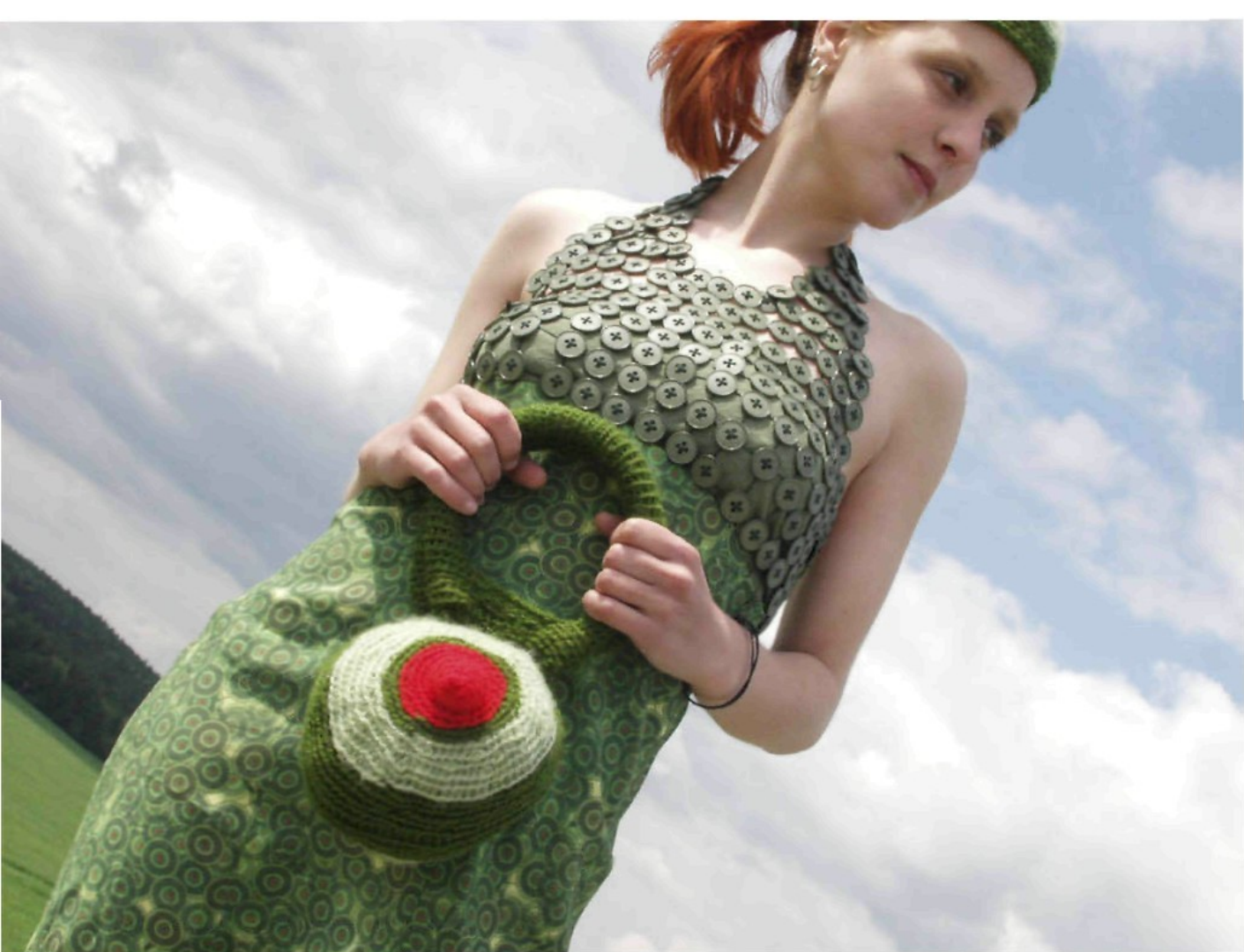

V	O	V	O	V	O
V	O	V	O	V	O
V	O	V	O	V	O
V	O	V	O	V	O

V	O	V	O	V	O
O	V	O	V	O	V
V	O	V	O	V	O
O	V	O	V	O	V

svetr

Ručně pletený svetr - zátažná pletenina

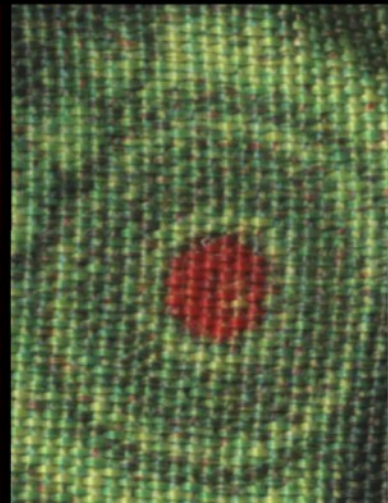
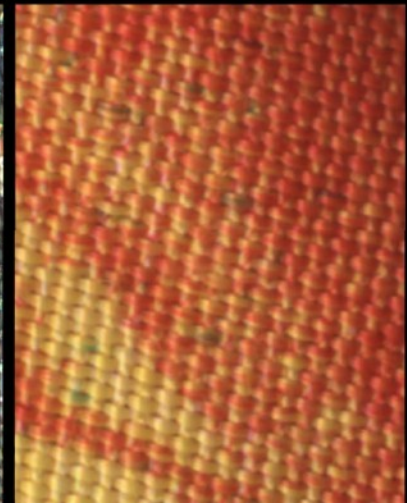
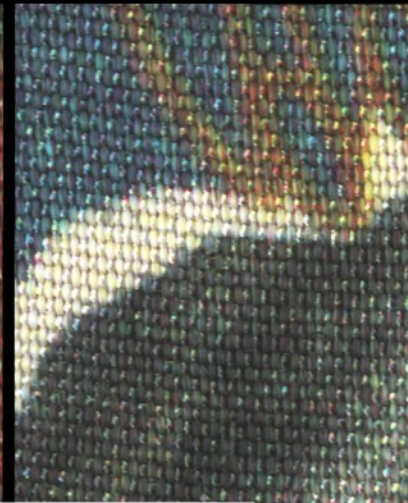

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
2004 KATEŘINA HABROVÁ

ТІ ККАУНІ ІІНІУ

PLETENINY
19

即

CHITIZ / SHI
LUTIMUA,
PAAPEE

rechts / right
ПРАВАЯ
СТОРОНА

Schlitz / шлітц
ПШЛИЦА,
РАЗРЕЗ

[illegible]

wordere Mitte
center front
ЛИНИЯ СЕРЕ

CONFIDENTIAL

Naht
Team
ШОВ

6.

BOUŘE

Kapky deště tu ani neslyšíš.

Něco se však děje.

Dunění a všechno utíká.

Vlny vzdouvají se výš a výš,
moře chce svobodu.

Hluboko dole nerušený je klid

E.M.

JEDUVKY

Pojďte k nám,
sladce vás uspíme
a pomalu vás zbavíme
toho, co vás nejvíce tíží.

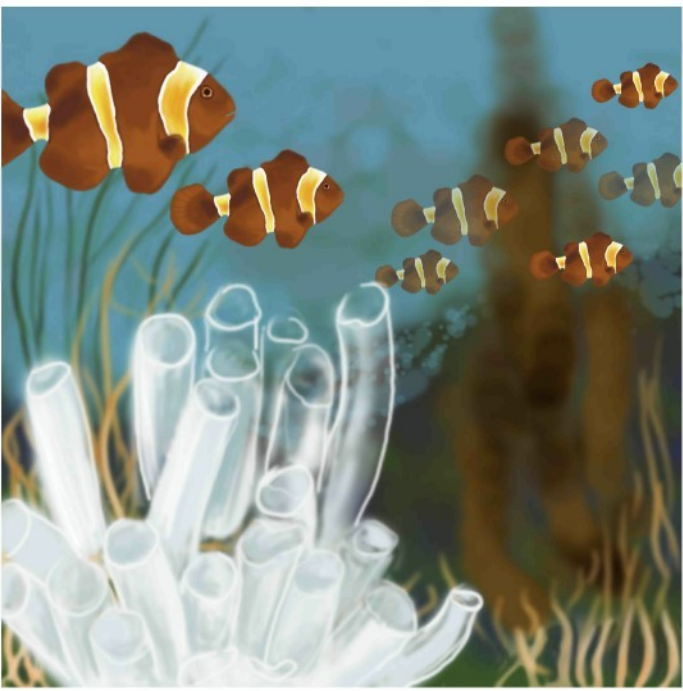
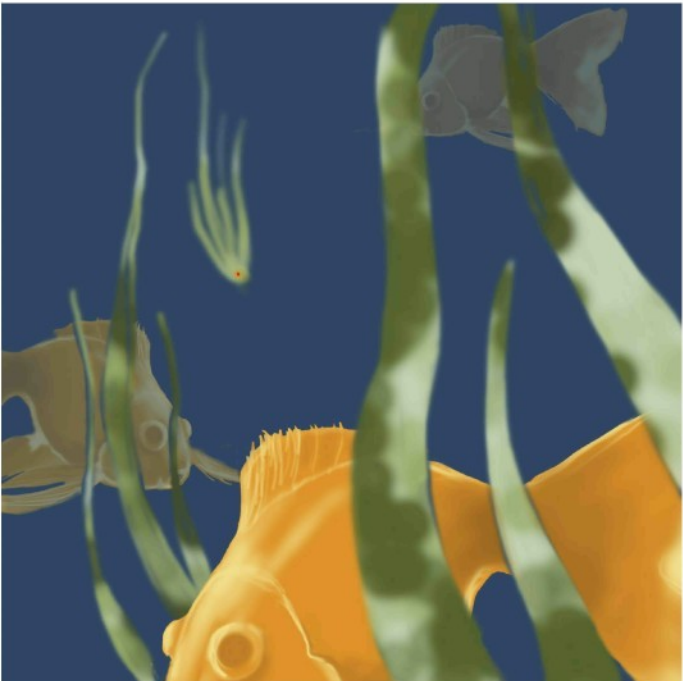
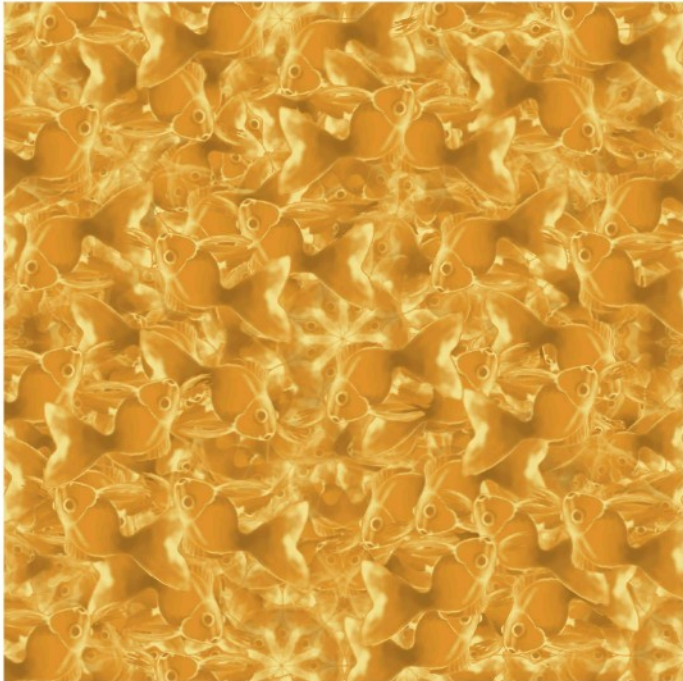
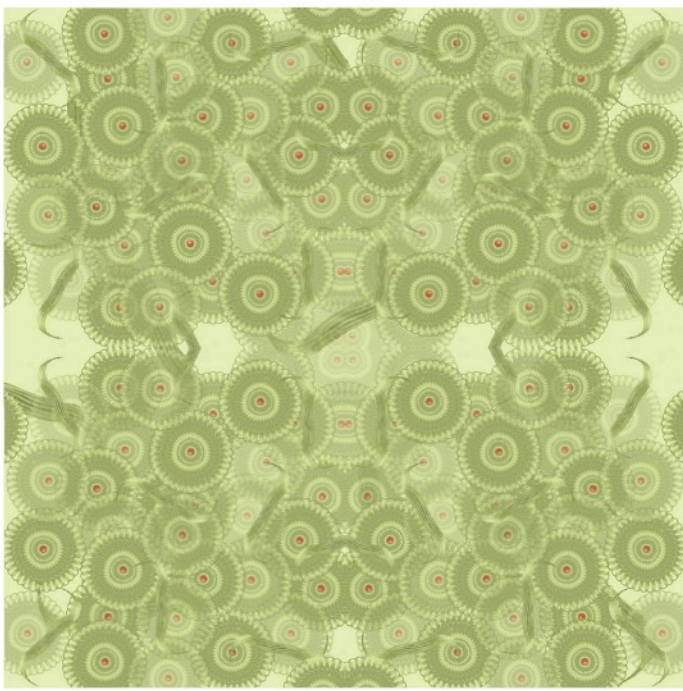
E.M.

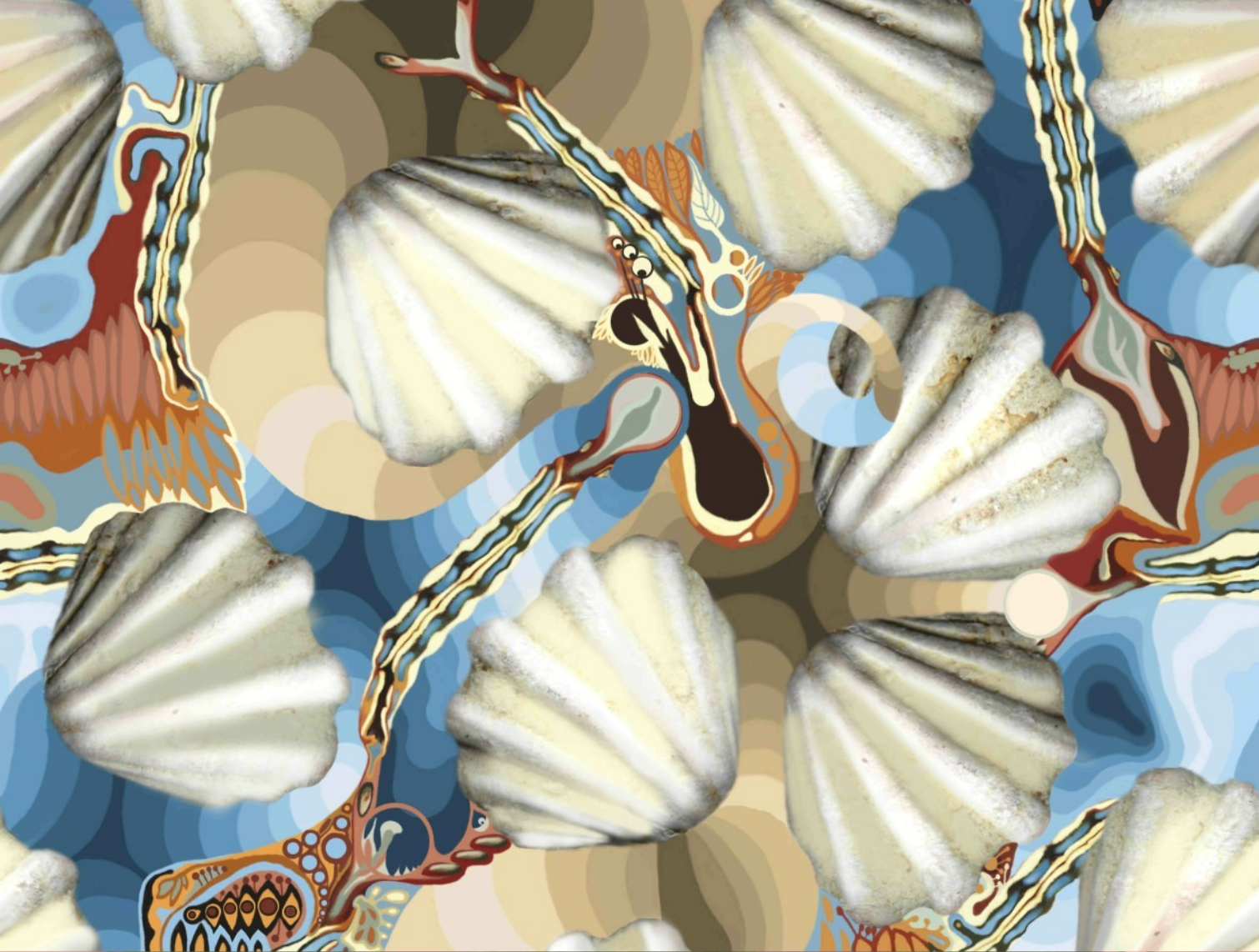

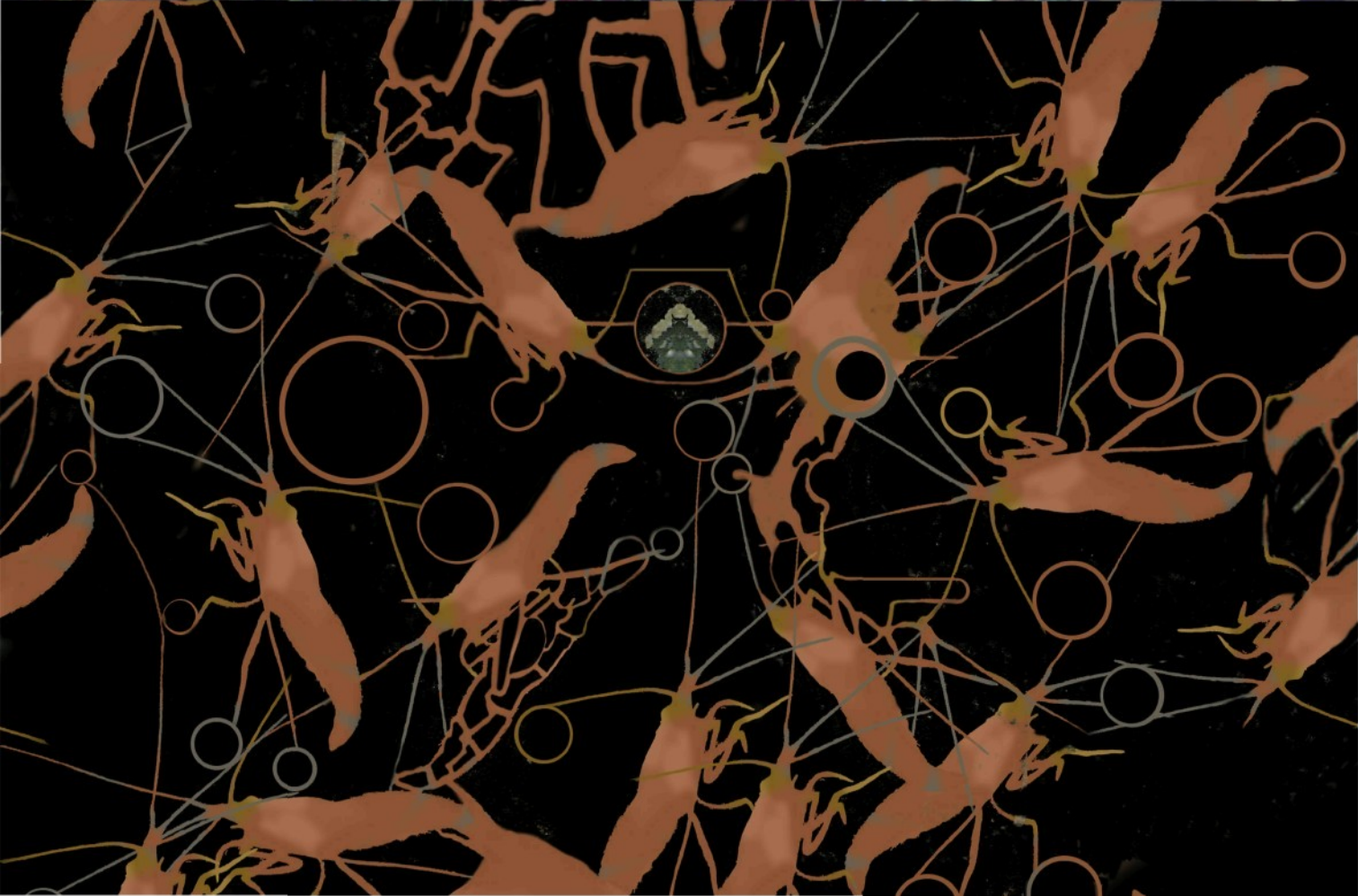
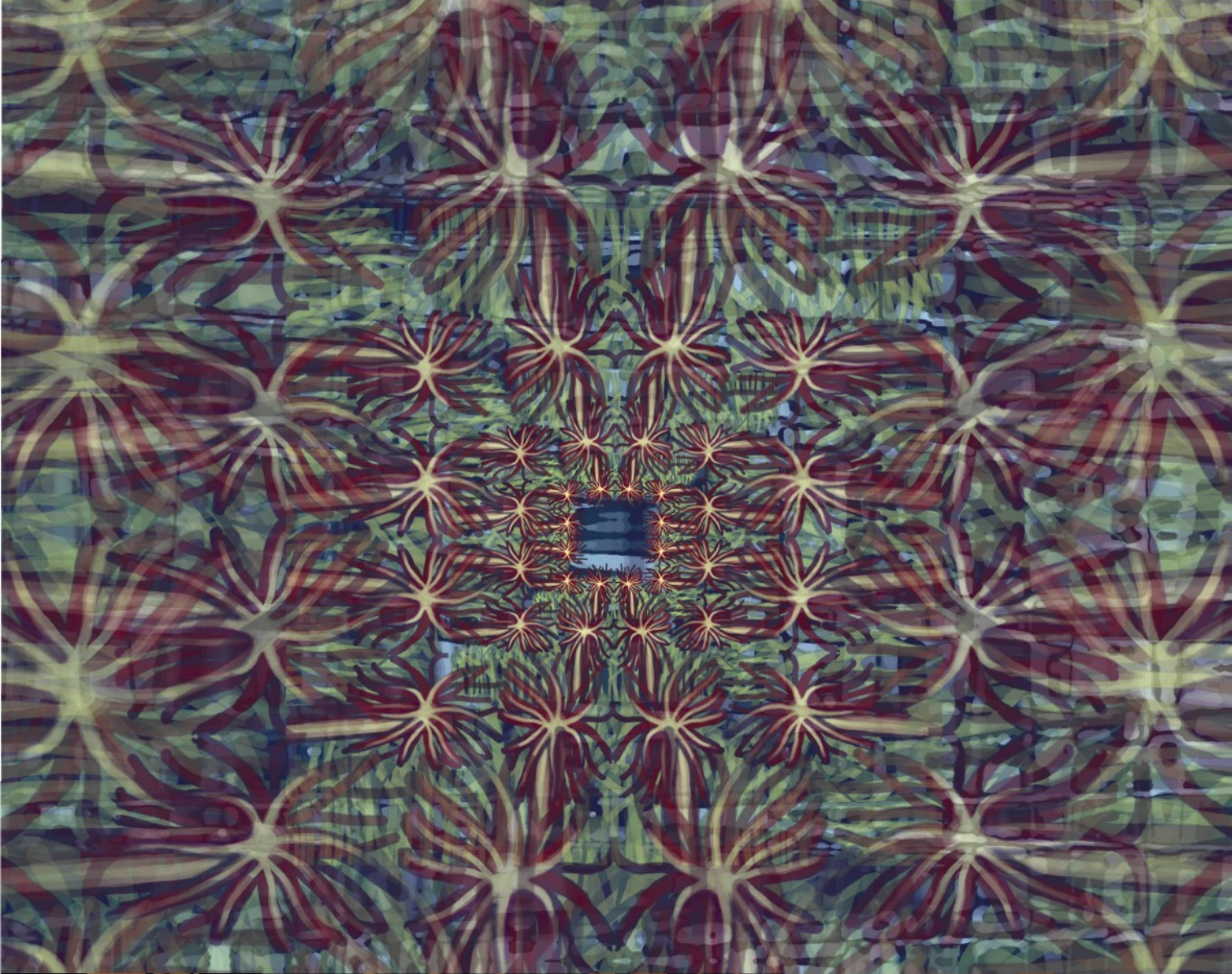

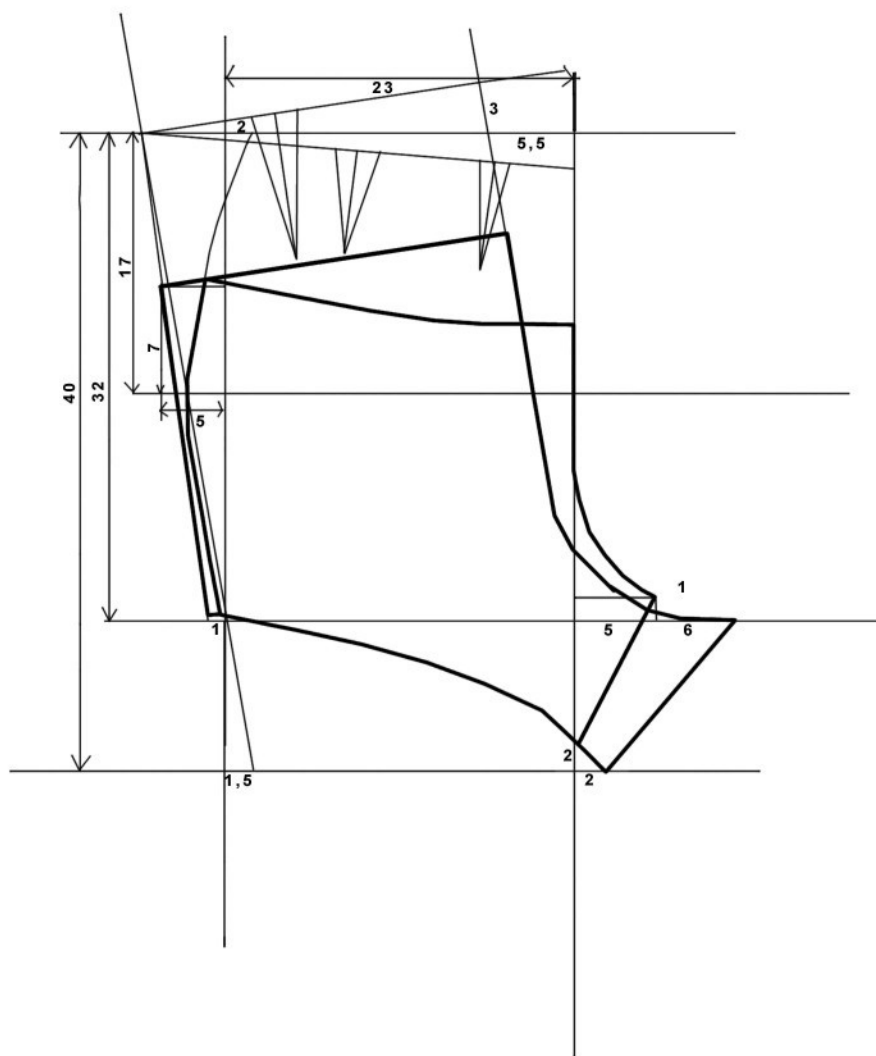

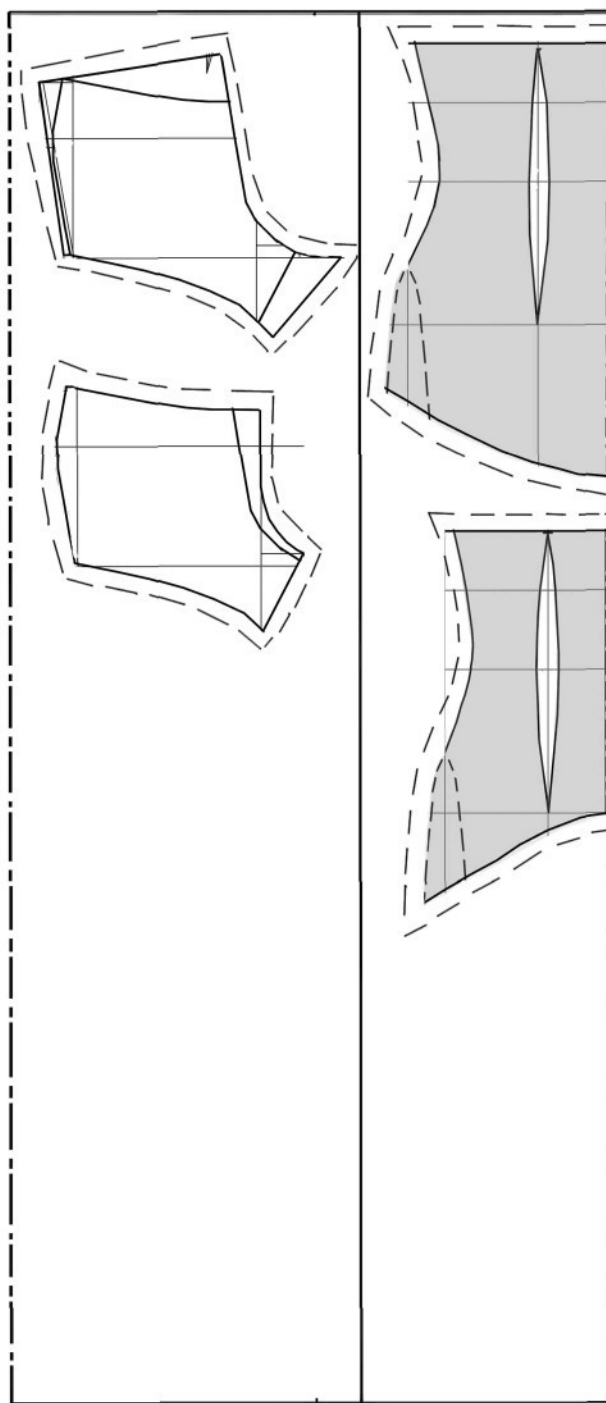

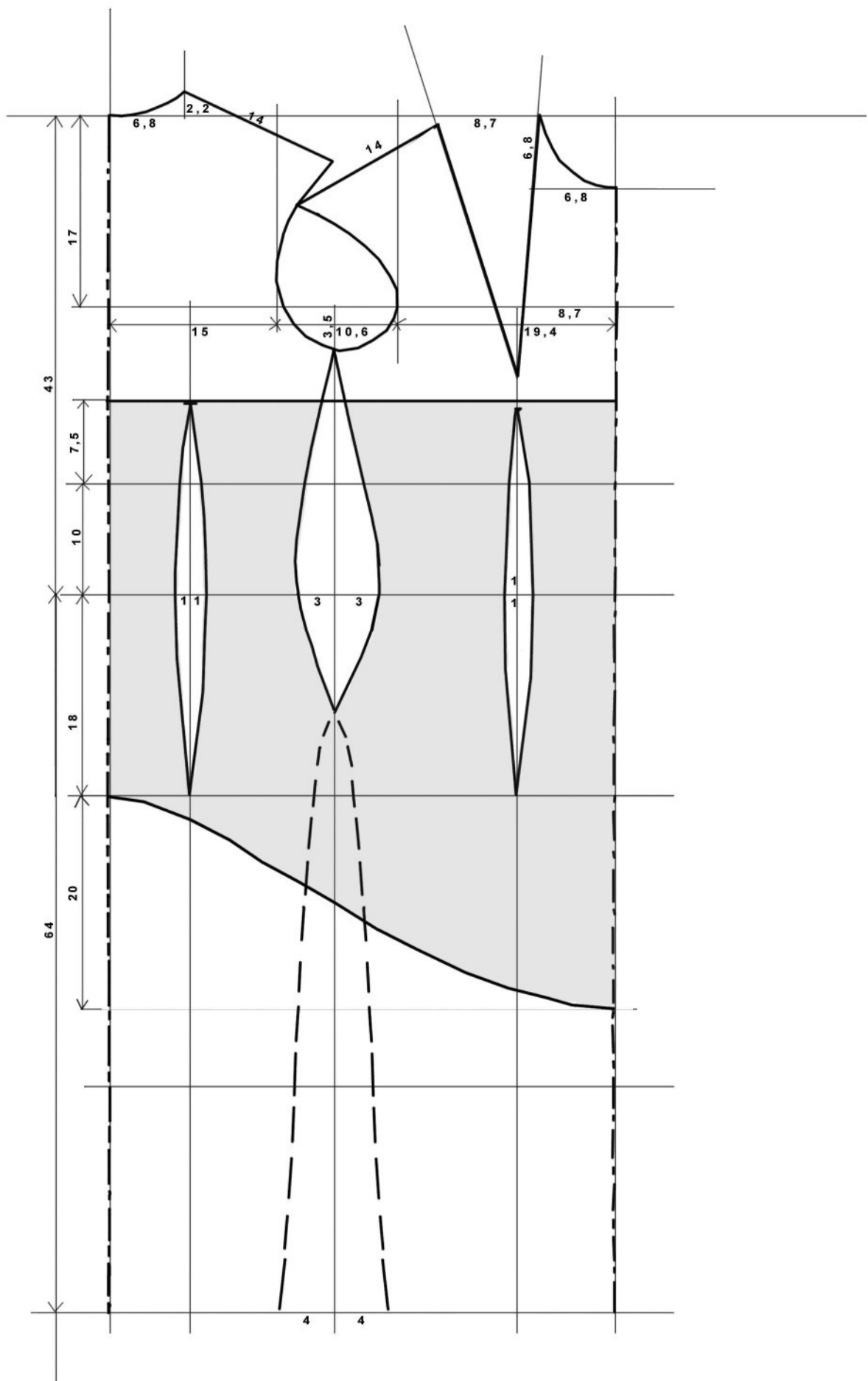

Dámské kalhotky

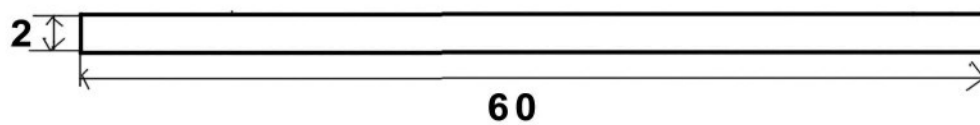
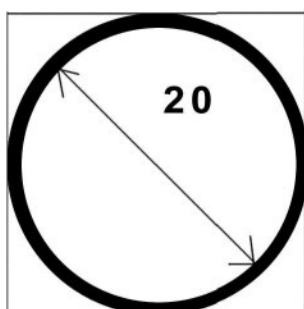
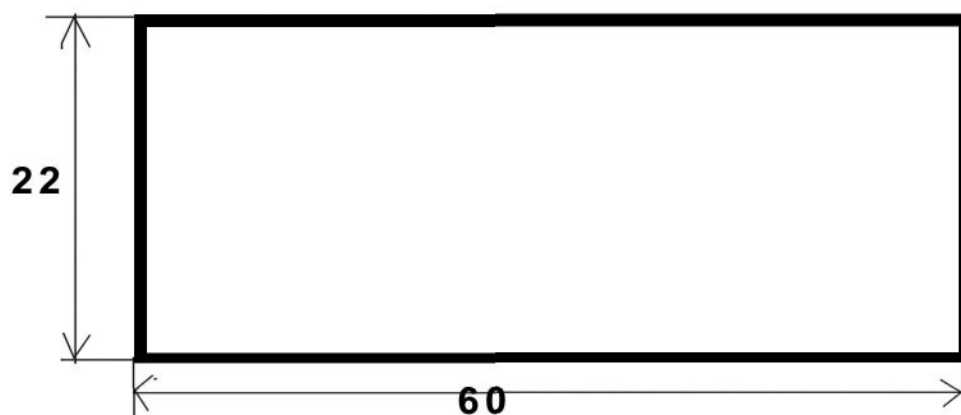
Polohovací návrh

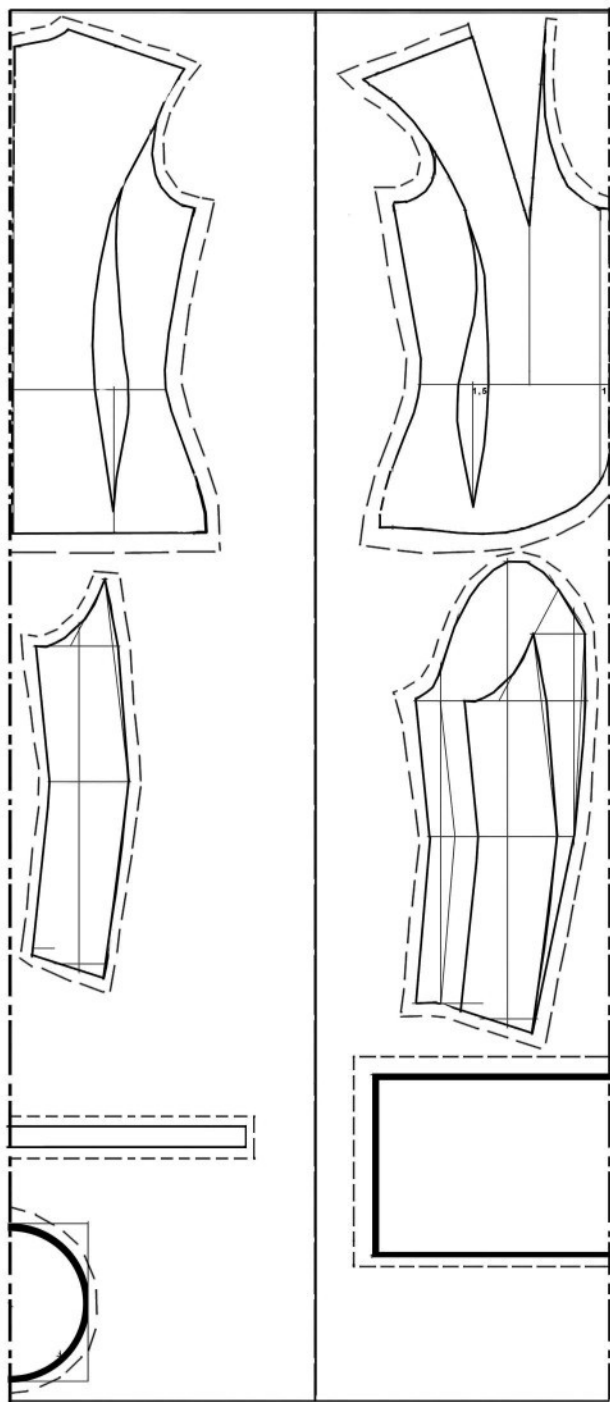
Střih modrého korzetu

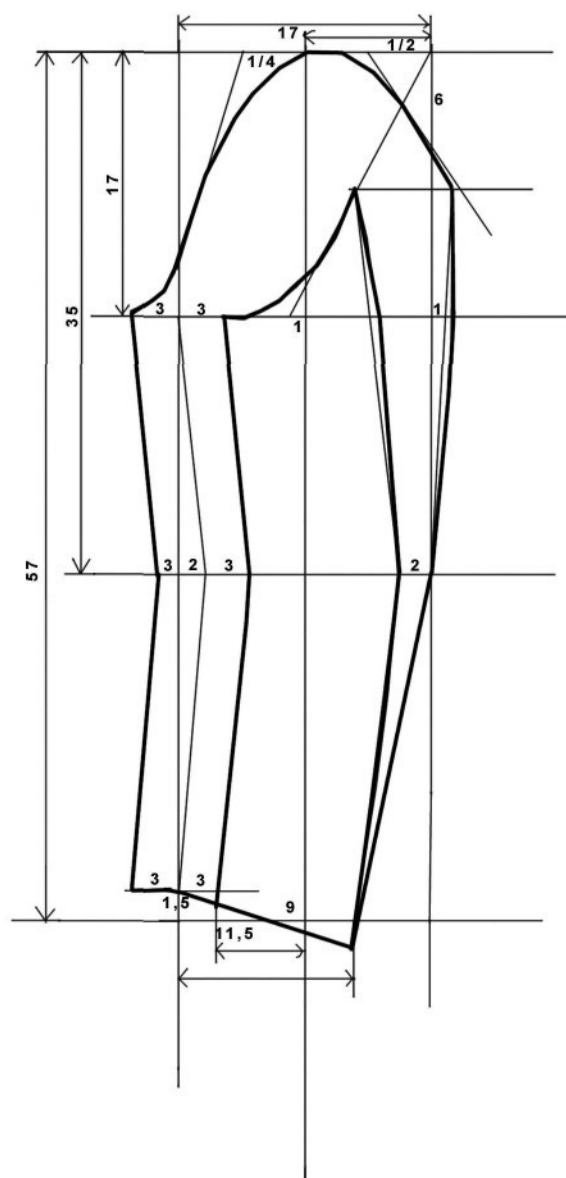
D á m s k é s a k o

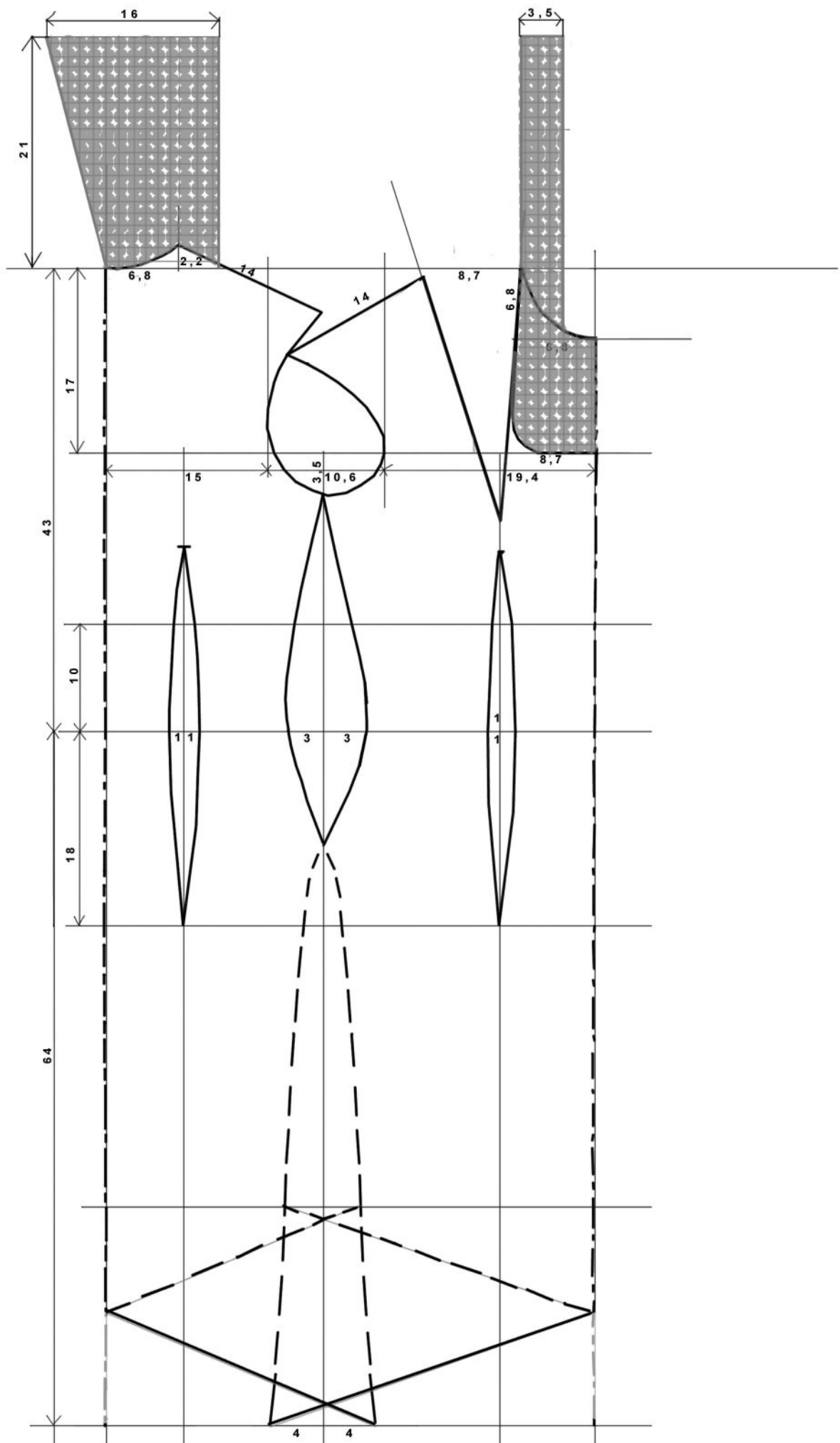
Oranžová kabelka

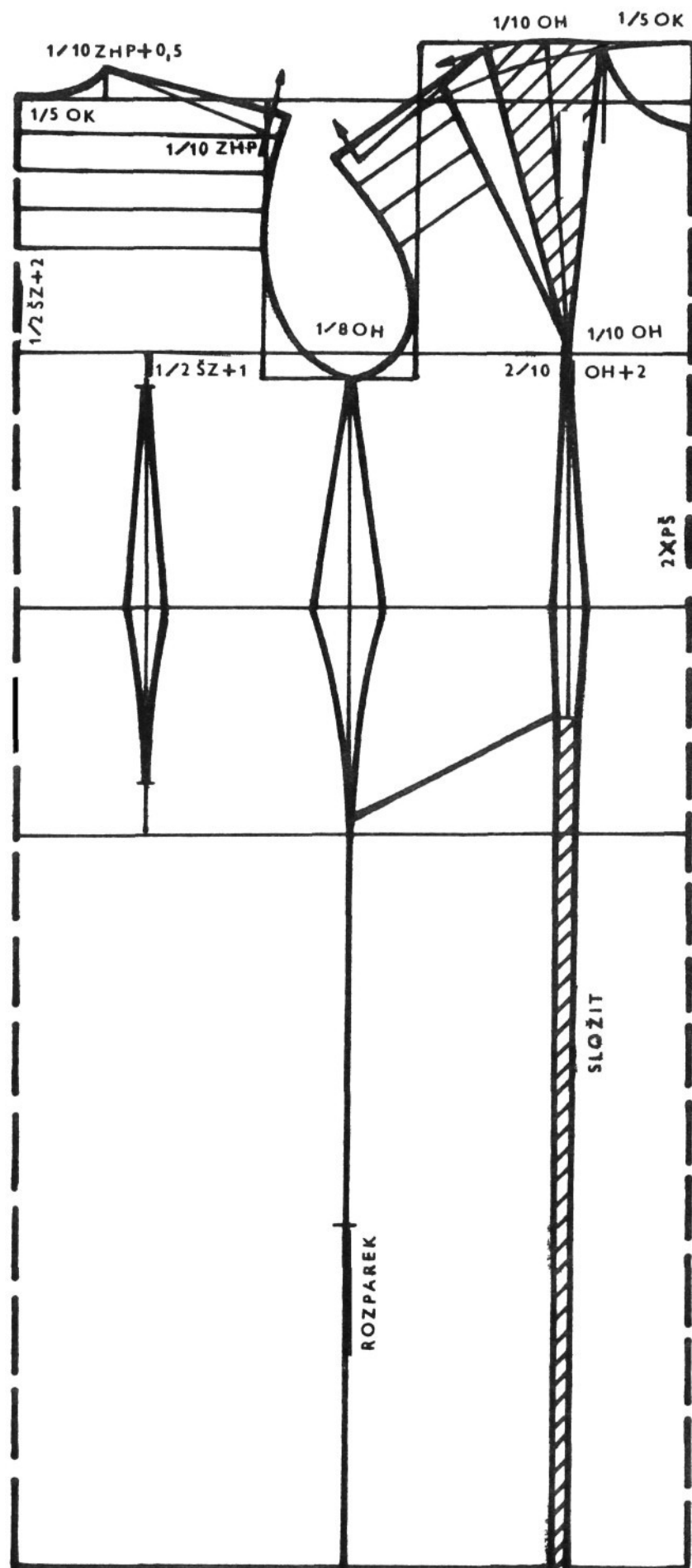
Polohovací návrh

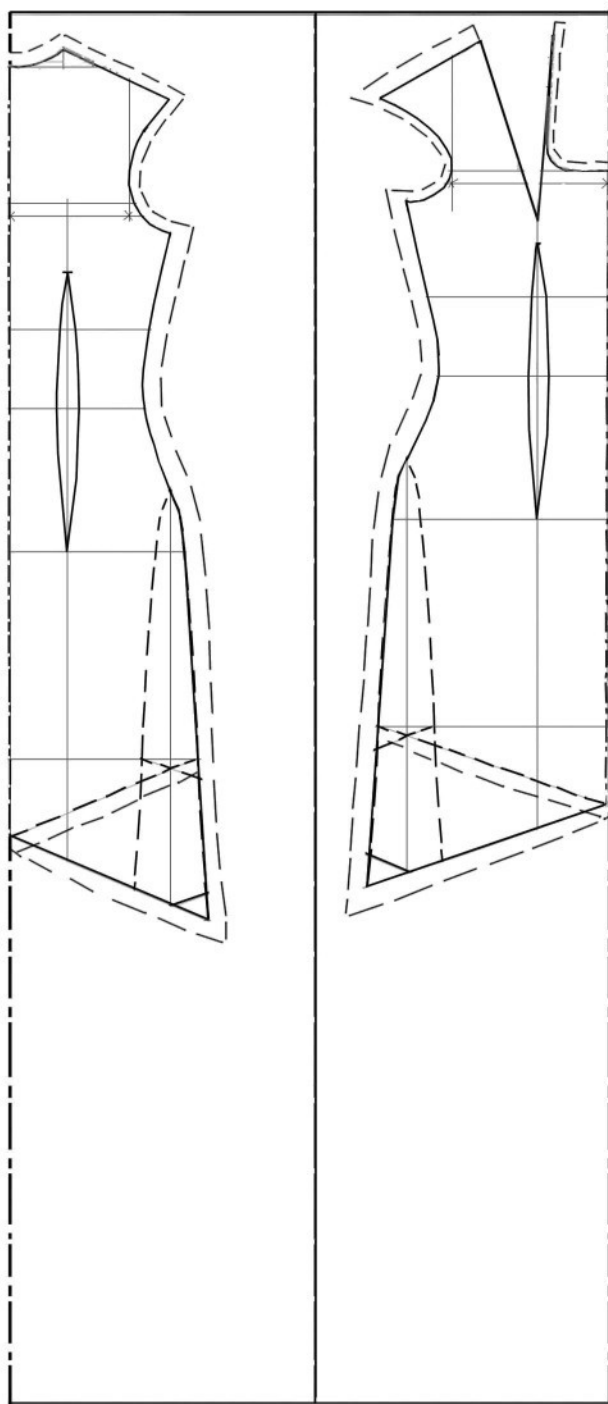
Rukáv dámského saka

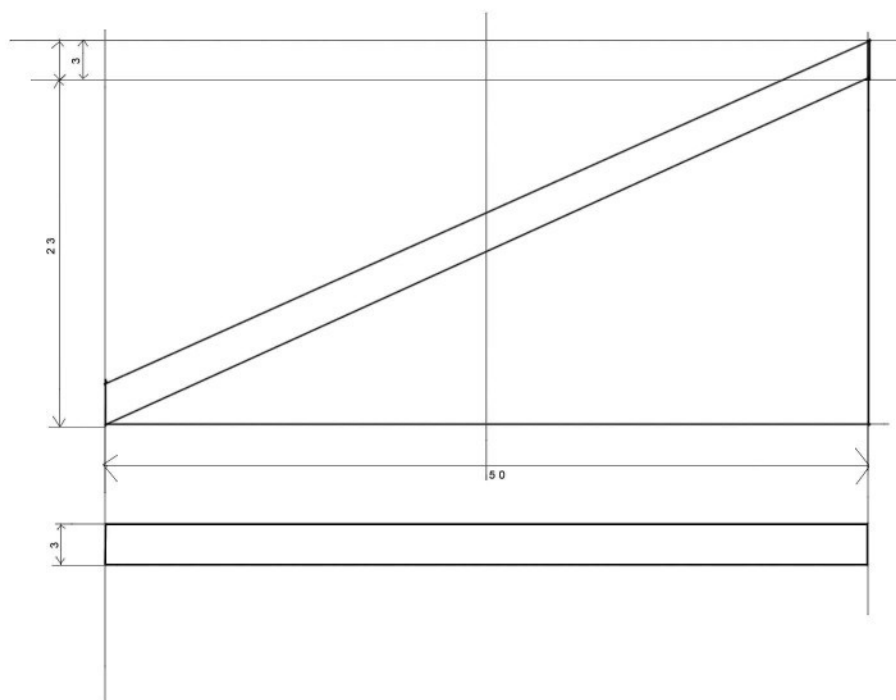
Dámské černé šaty

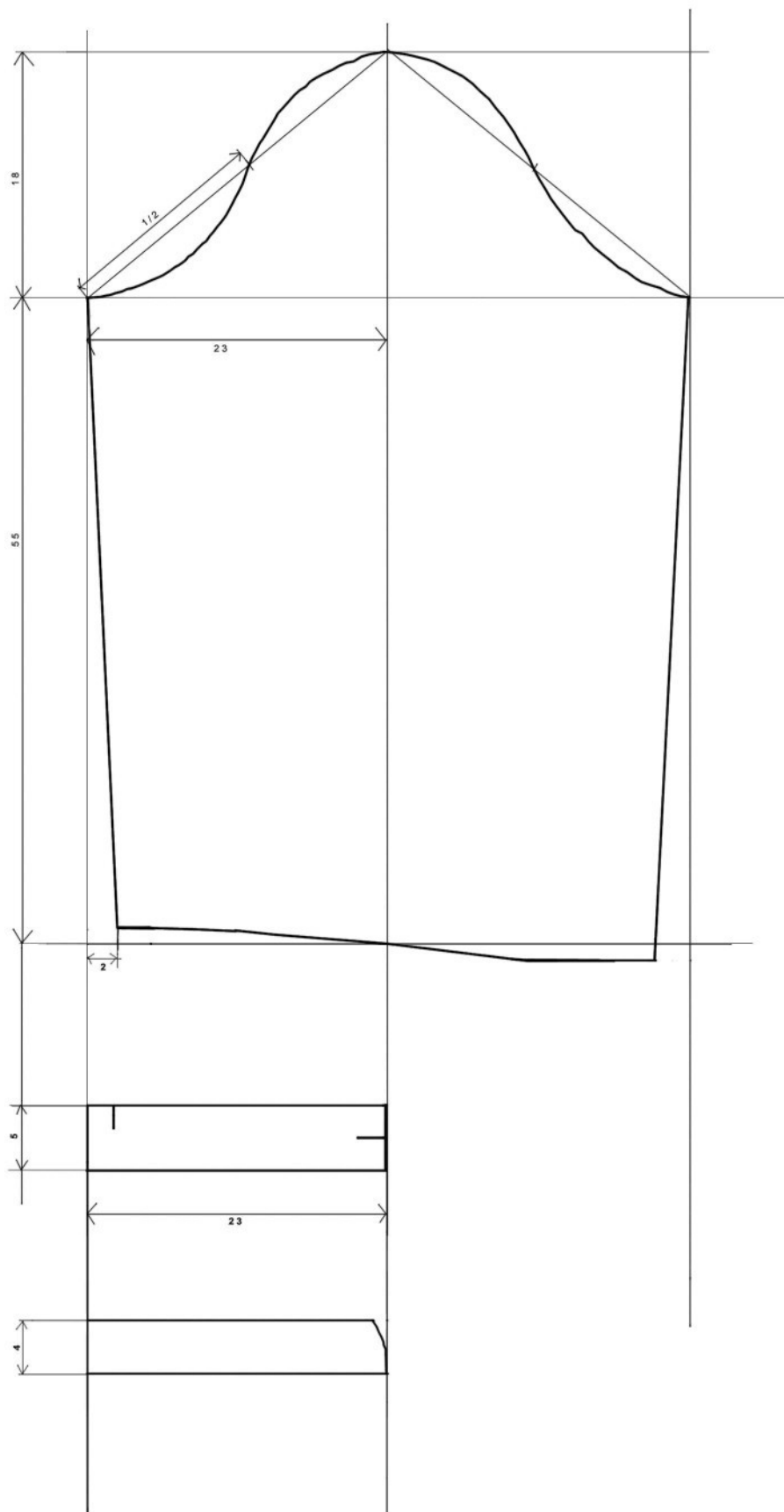
Střihová konstrukce šatů

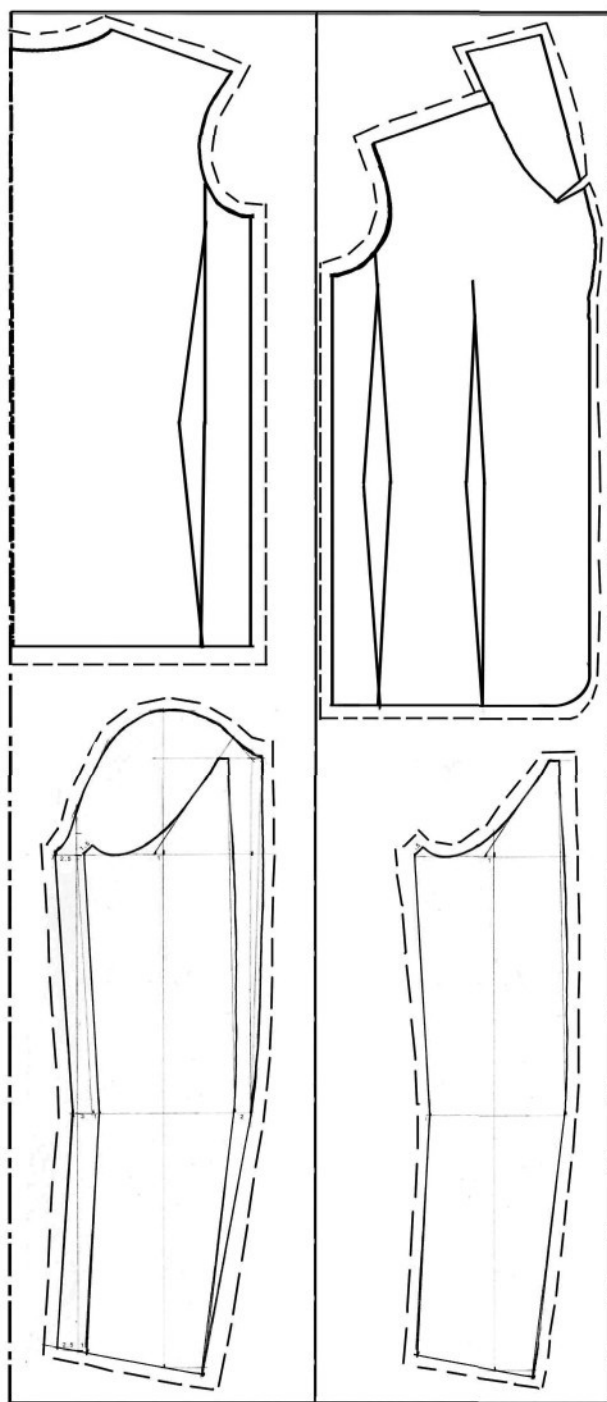
polohovací návrh

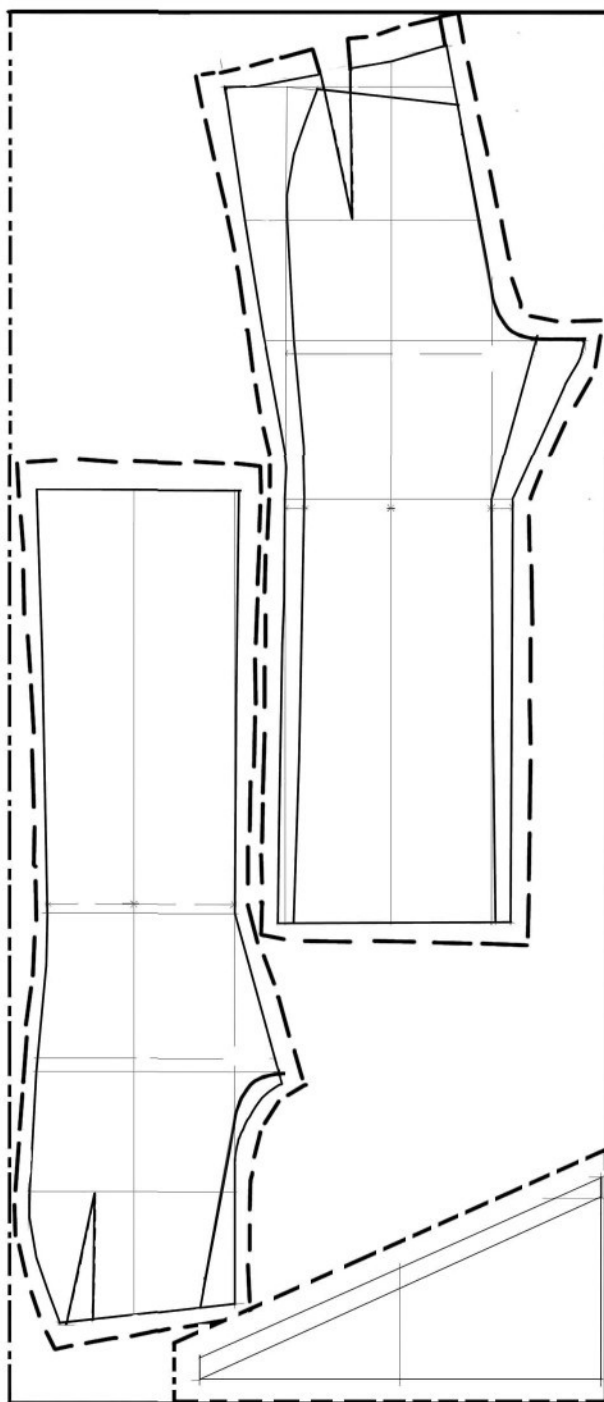
Kalhotový cíp

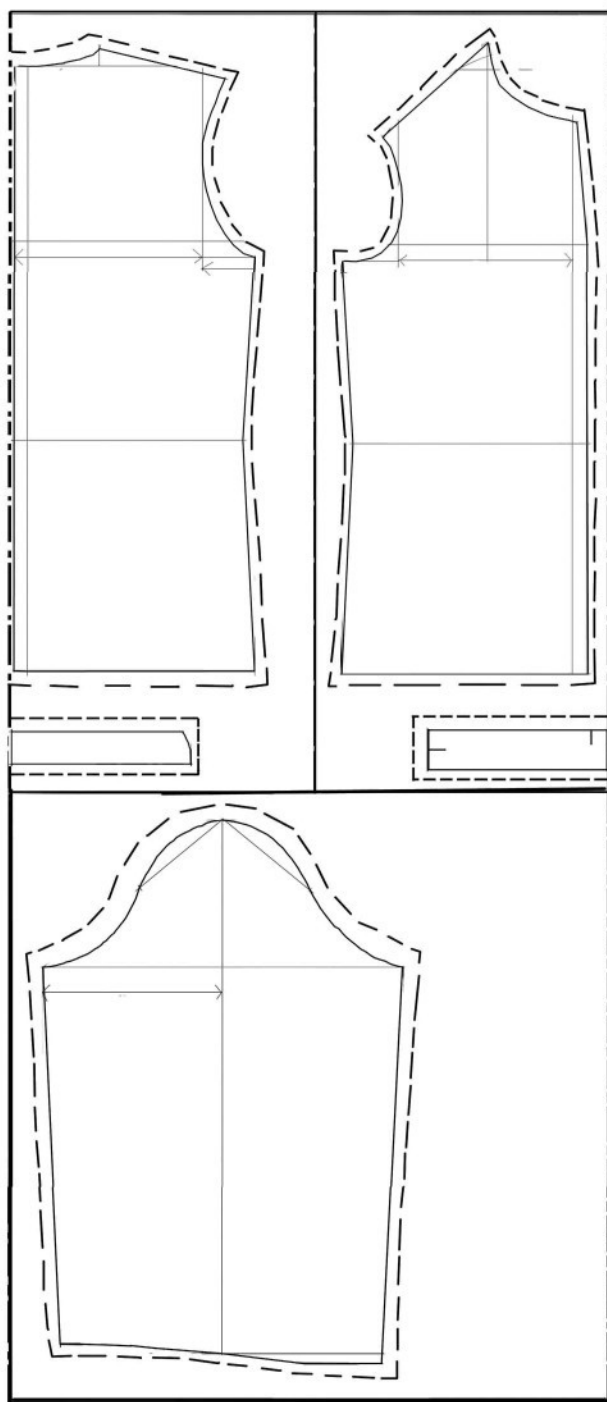
košilový rukáv, manžeta a košilový límec

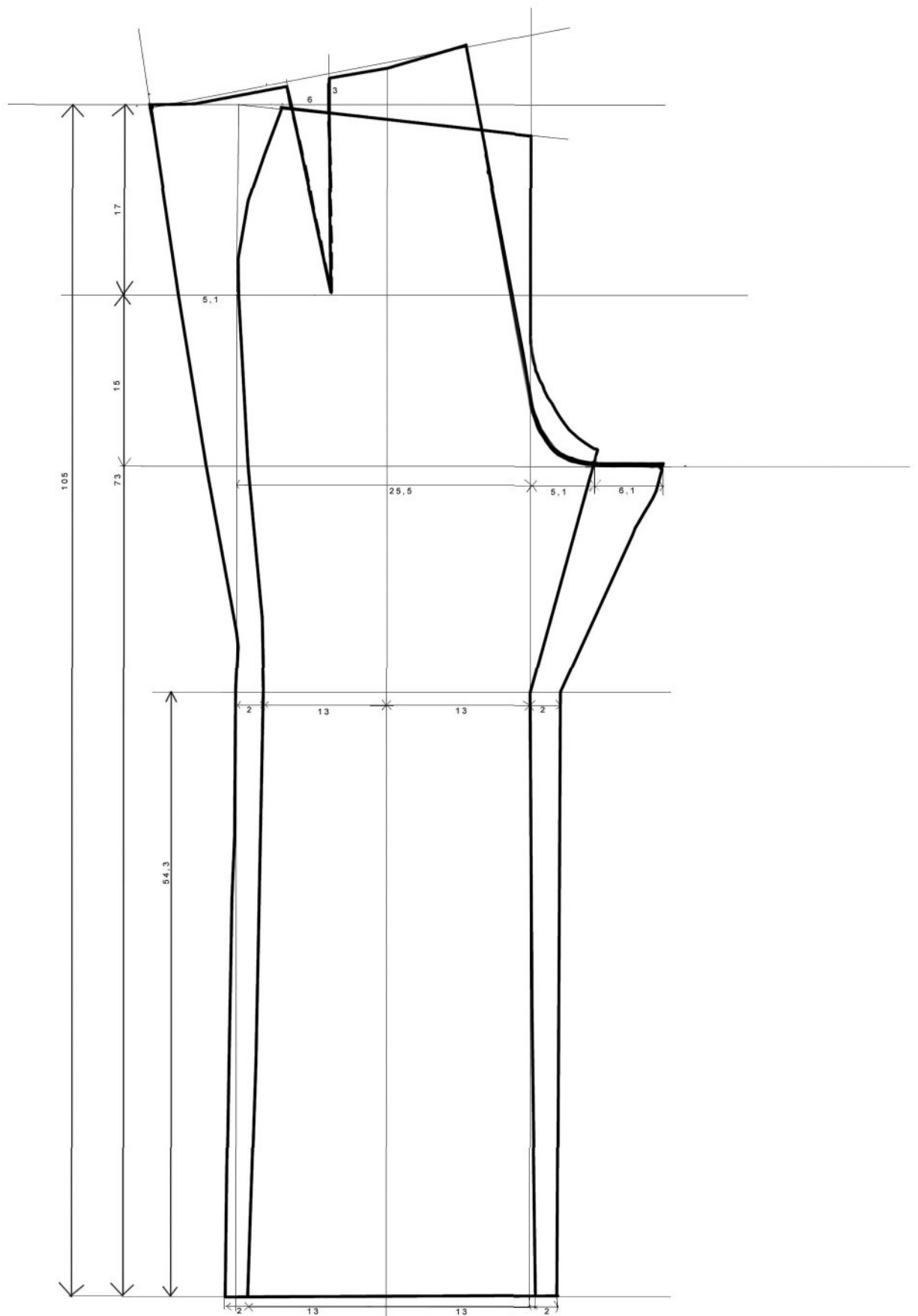
polohovací návrh

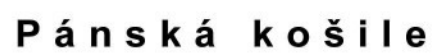
polohovací plán

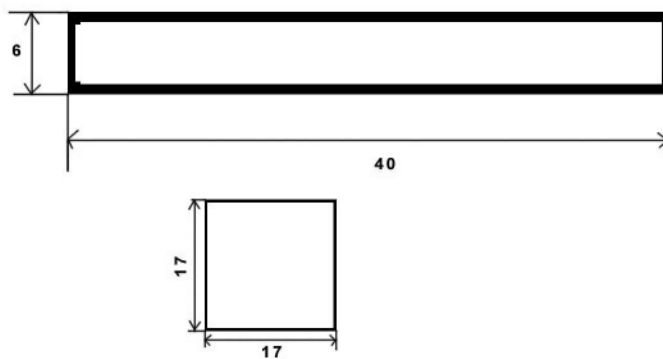
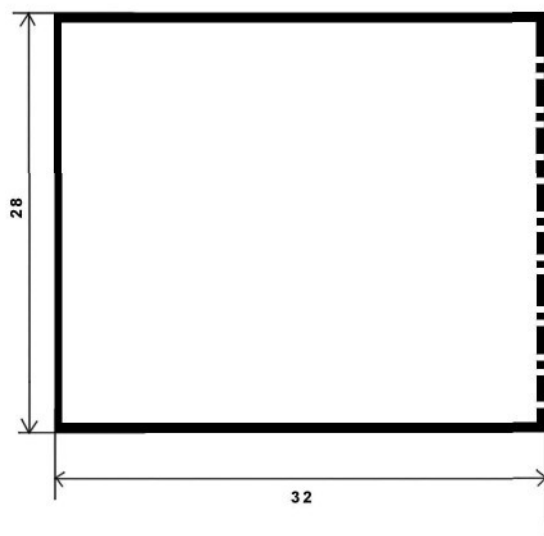
polohovací návrh

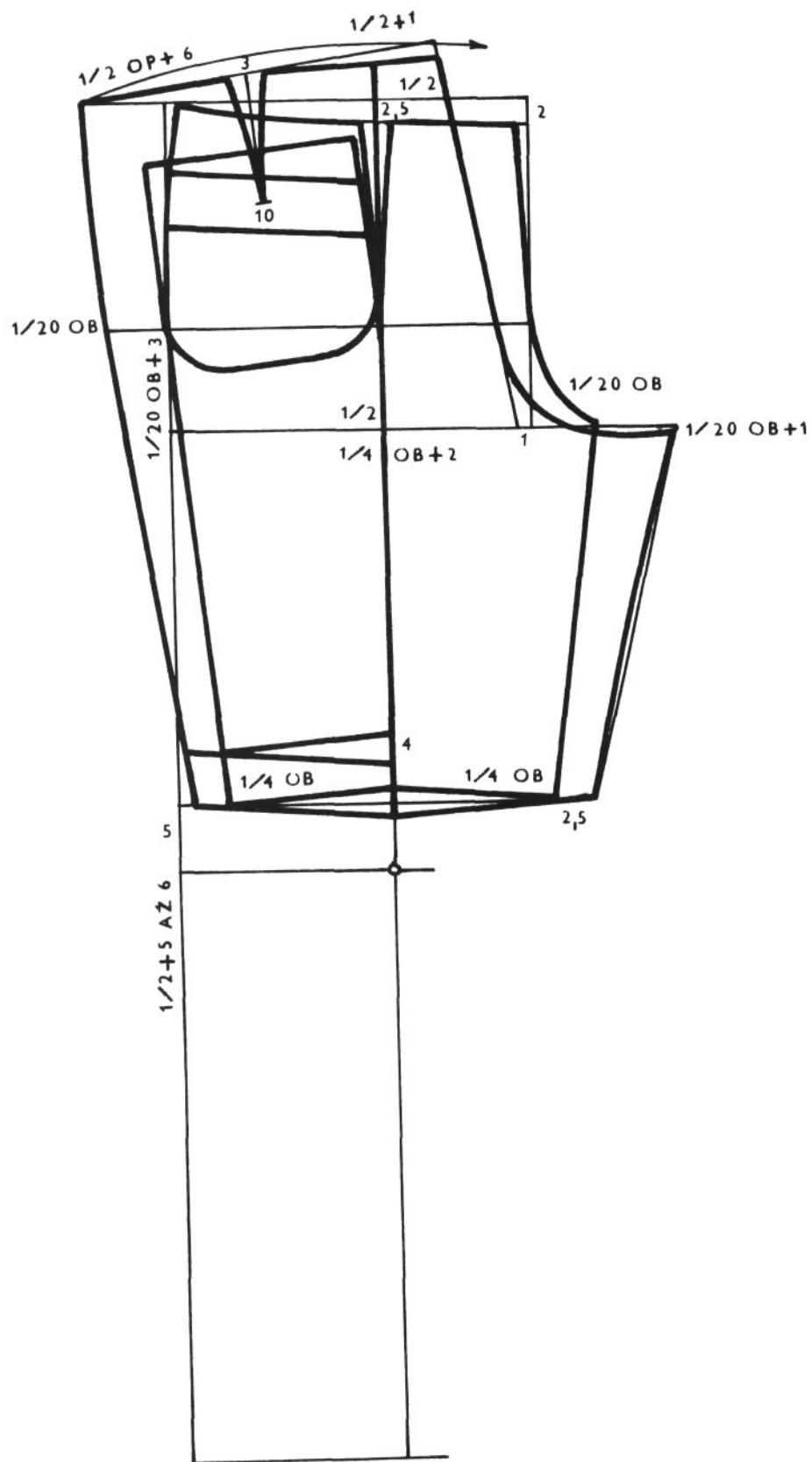
pánské kalhoty

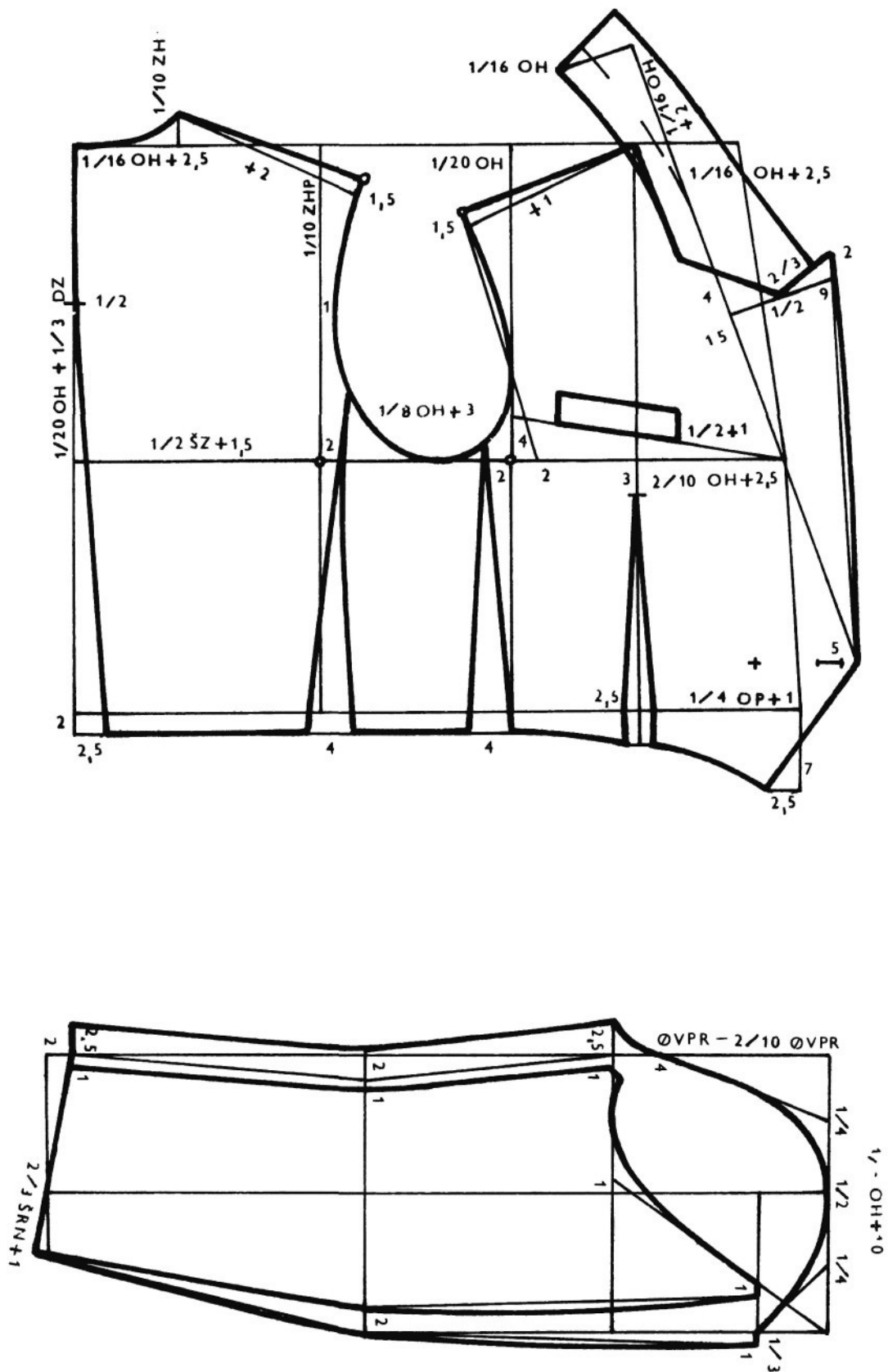
P á n s k á k o š i l e

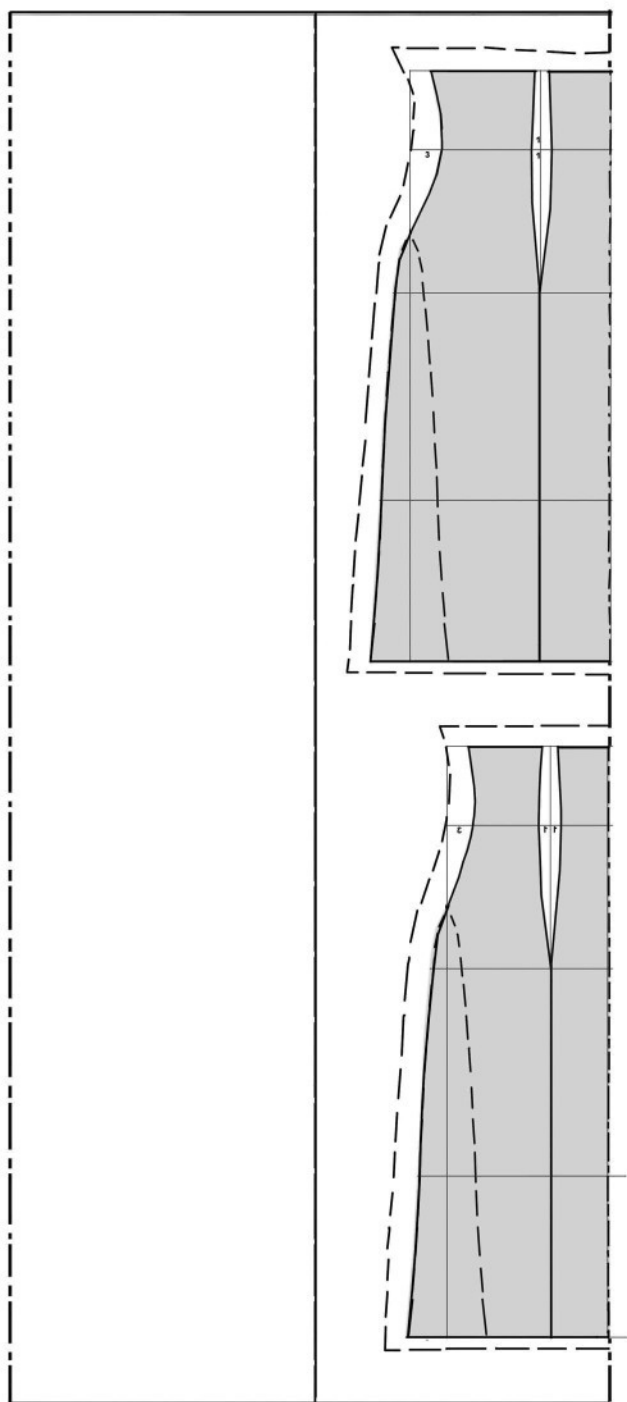
Zlatá taška a pánský kapesníček

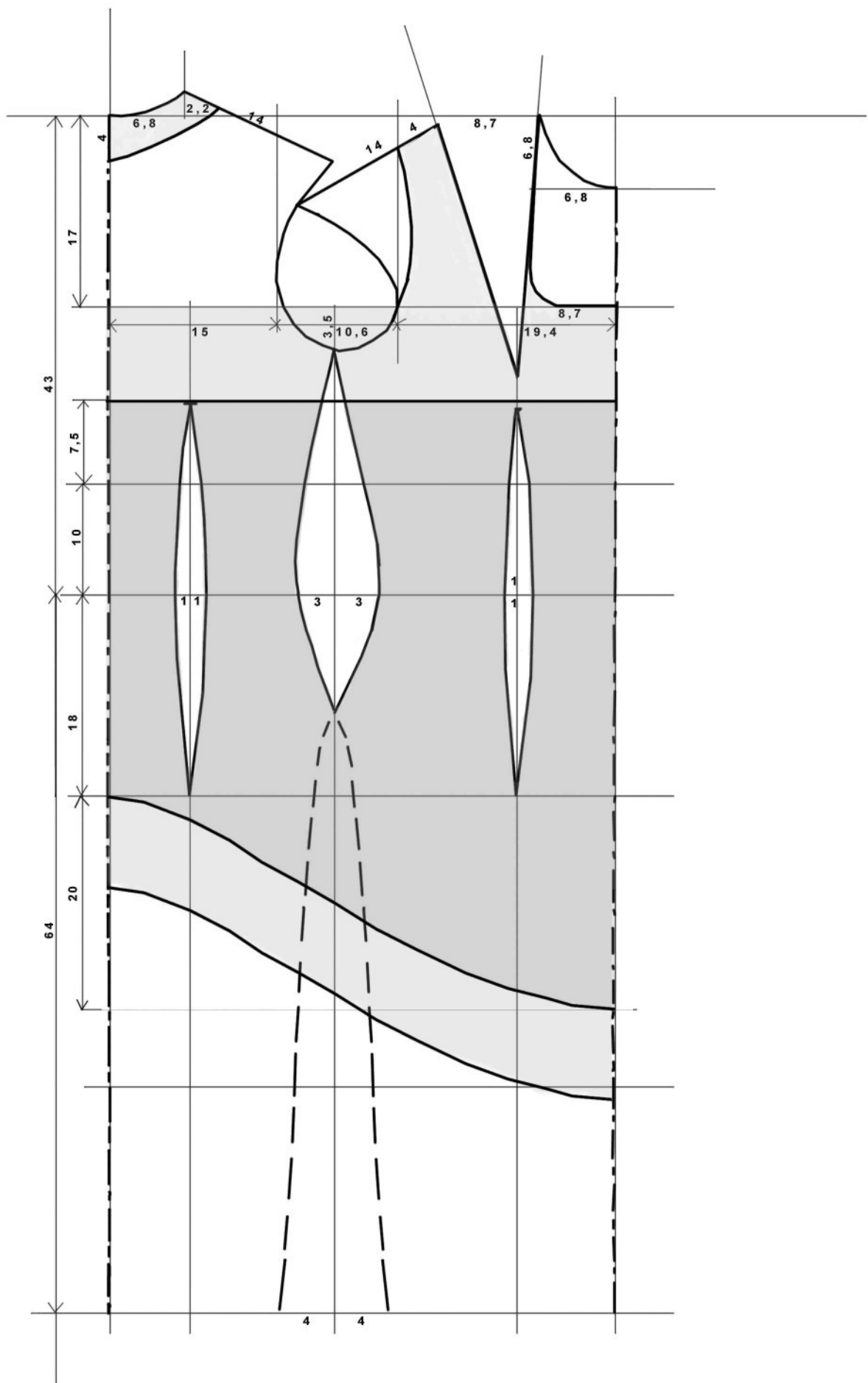
Vzor pánských kalhot

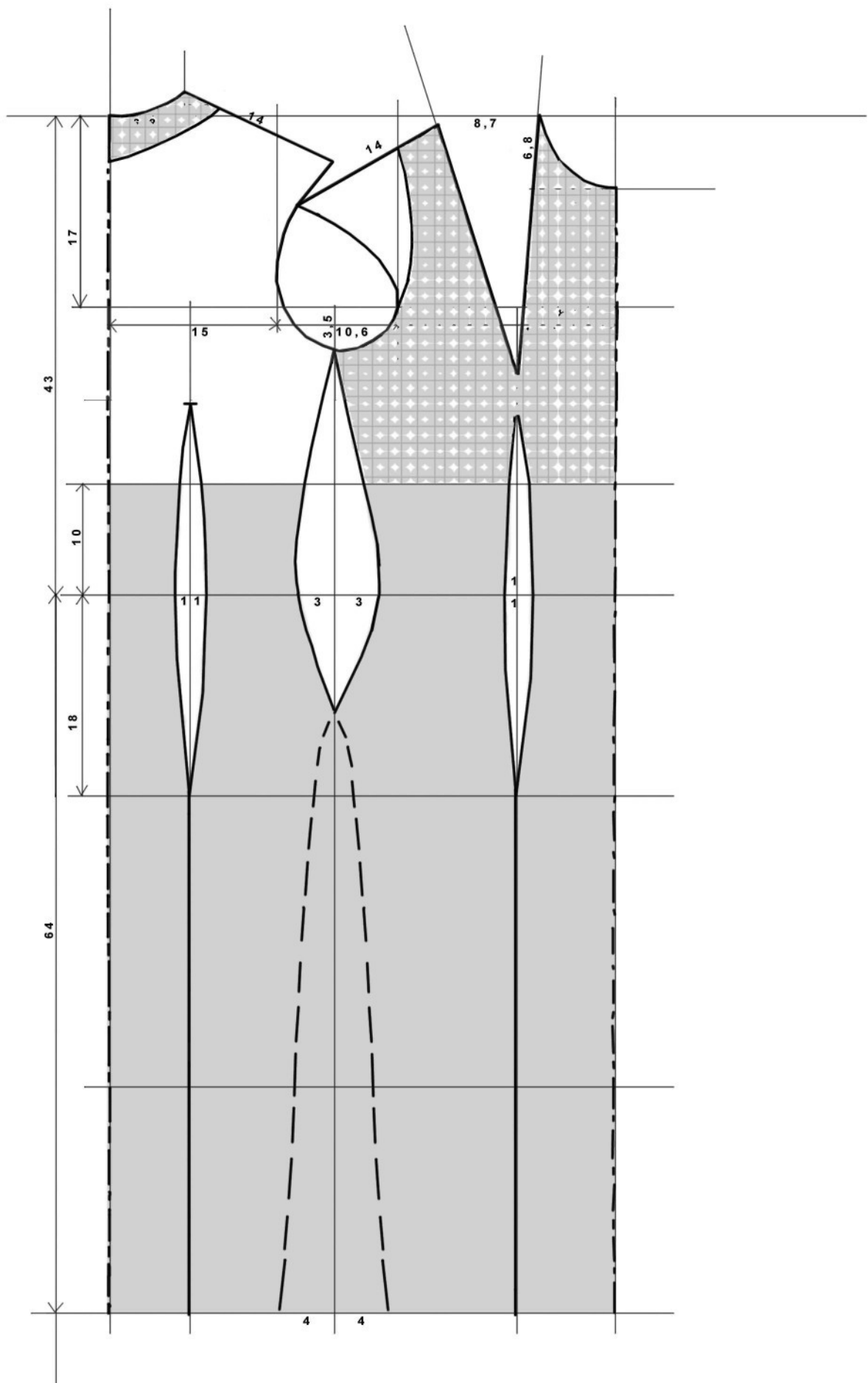
Vzor pro návrh pánského saka

polohovací návrh

šatová spodnička, korzet

d á m s k é š a t y

